

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Husitská teologická fakulta

Duch svatý jako Paraklétoš. Prakticko-teologický výklad

Diplomová práce

The Holy Spirit as The Paraklétoš. Practical – Theological Explanation

Diploma Thesis

Vedoucí práce:

Prof. ThDr. Ján Liguš, PhD.

Autor:

Milan LIBA

2011

Poděkování

Velmi rád bych poděkoval a vyslovil uznání všem, kteří mi pomáhali při vzniku této práce. Především panu profesorovi Jánů Ligušovi, vedoucímu své magisterské práce, za trpělivé vedení a množství praktických rad. Dále bych chtěl poděkovat své milované ženě Kateřině za její trpělivost a lásku.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto magisterskou práci s názvem *DUCH SVATÝ JAKO PARAKLÉTOS. PRAKTICKO-TEOLOGICKÝ VÝKLAD* zpracoval samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů, literatury a dalších odborných zdrojů. Zároveň souhlasím s tím, aby práce byla umístěna v Ústřední knihovně UK a používána ke studijním účelům.

V Praze dne 25. 7. 2011

Milan Liba

Anotace

Magisterská práce s názvem „Duch Svatý jako Paraklétos. Prakticko-teologický výklad“ popisuje jeden z titulů Ducha svatého. Je přiblížen význam pro dnešní církev i jeho širší kontext ve Starém a Novém zákoně. Práce pojednává o titulech, symbolech a díle Ducha svatého, přičemž se nejvíce věnuje titulu Paraklétos, kterého definuje jako Přímlovce, Zástupce, Utěšitel, Pomocník, Duch pravdy, Učitel a Prostředník. V práci byl zhodnocen prakticko-teologický výklad pojmu Paraklétos pro církev i její službu uvnitř i vně církve. Představeny jsou dary a ovoce související s titulem Paraklétos i význam tohoto titulu Ducha svatého pro jednotlivce.

Annotation

Diploma thesis entitled "The Holy Spirit as The Paraklétos. Practical – Theological Explanation" describes one of the names of the Holy Spirit. It brings closer the importance of the Holy Spirit for present Church and its wider context within the Old and New Testament. The thesis also deals with the titles, symbols and works of the Holy Spirit. It concentrates on the Paraklétos designation, which is defined as an Intercessor, Advocate, Helper, The Spirit of Truth, Teacher and Mediator. In the thesis, it has been evaluated practical-theological interpretation of the Paraklétos for Church and its service within and outside it. There are also presented gifts and fruits of the Holy Spirit in this work in connection with the Paraklétos name as well as the meaning of it for individual person.

Klíčová slova

Paraklétos, Duch svatý, Boží duch, Duch Kristův, Církev, Utěšitel, Přímlovce, Zastánce, Duch pravdy, Rádce, Pomocník, Učitel

Keywords

Paraclete, Holy Spirit, God's spirit, Spirit of Christ, church, Comforter, Intercessor, Advocate, Spirit of truth, Pentecost, Adviser, Helper, Teacher

OBSAH

OBSAH	5
ÚVOD	7
1. DUCH SVATÝ A JEHO VÝZNAM PRO DNEŠNÍ CÍRKEV	9
2. DUCH SVATÝ VE STARÉM ZÁKONĚ	10
2.1. DUCH BOŽÍ.....	10
2.2. DUCH SVATÝ.....	10
2.3. POJEM RŮAH.....	11
2.3.1. Vítr, vánek.....	11
2.3.2. Dech.....	12
2.3.3. Bohem daná moc.....	12
2.3.4. Životní princip.....	12
2.3.5. Vnitřní stav člověka.....	12
2.3.6. Splývání významů rŮah.....	13
2.4. ÚLOHA DUCHA SVATÉHO VE STARÉM ZÁKONĚ	13
2.4.1. Duch svatý při stvoření.....	13
2.4.2. Duch svatý při sestavování Písma.....	14
2.4.3. Duch svatý v době patriarchů.....	14
2.4.4. Duch svatý v době králů.....	14
2.4.5. Duch svatý a proroci.....	15
3. DUCH SVATÝ V NOVÉM ZÁKONĚ	17
3.1. DUCH SVATÝ JAKO OSOBA V NOVÉM ZÁKONĚ.....	17
3.2. DUCH V UČENÍ JANA KŘTITELE A JEŽÍŠE KRISTA	18
3.2.1. Duch proroctví v učení Jana Křtitele.....	18
3.2.2. Duch ve službě Ježíšově.....	19
3.2.3. Srovnání Janova a Ježíšova důrazu.....	20
3.3. DUCH U MARKA	20
3.4. DUCH U MATOUŠE.....	21
3.5. DUCH U LUKÁŠE.....	22
3.5.1. Lukášovo evangelium.....	22
3.5.2. Skutky apoštolské	22
3.5.3. Seslání Ducha svatého podle Lukáše.....	23
3.5.4. Duch svatý v Samaří	24
3.5.5. Křest Kornélia v Cesareji	25
3.5.6. Duch svatý v Efězu.....	25
3.5.7. Petrovo kázání	26
3.6. DUCH U JANA	27
3.7. DUCH U PAVLA.....	29
3.7.1. Duch a dary	29
3.7.2. Pod Zákonem nebo v Duchu	30
3.7.3. Křest v Duchu	31
4. TITULY, SYMBOLY A DÍLO DUCHA SVATÉHO	33
4.1. TITULY DUCHA SVATÉHO	33
4.2. SYMBOLY DUCHA SVATÉHO	34
4.2.1. Vítr.....	34
4.2.2. Voda.....	34
4.2.3. Oheň.....	34
4.2.4. Olej	35
4.2.5. Holubice.....	35
4.2.6. Pečeť.....	35
4.3. DÍLO DUCHA SVATÉHO.....	36
4.3.1. Univerzálnost.....	36
4.3.2. Poznání Boha.....	36
4.3.3. Extatické projevy.....	37
5. TITUL PARAKLÉTOS.....	38

5.1.	PARAKLÉTOS A JEHO VÝZNAM.....	38
5.2.	PARAKLÉTOS JAKO PŘÍMLUVCE.....	38
5.3.	PARAKLÉTOS JAKO ZÁSTUPCE.....	40
5.4.	PARAKLÉTOS JAKO UTĚŠITEL.....	40
5.4.1.	<i>Paraklétos jako Utěšitel ve Starém zákoně.....</i>	41
5.4.2.	<i>Paraklétos jako Utěšitel v Novém zákoně.....</i>	41
5.5.	PARAKLÉTOS JAKO POMOCNÍK.....	42
5.6.	PARAKLÉTOS JAKO DUCH PRAVDY.....	43
5.7.	PARAKLÉTOS JAKO UČITEL.....	44
5.8.	PARAKLÉTOS JAKO PROSTŘEDNÍK A ZPROSTŘEDKOVATEL.....	45
6.	PRAKTICKO-TEOLOGICKÝ VÝKLAD POJMU PARAKLÉTOS.....	47
6.1.	SESLÁNÍ PARAKLÉTA DO ŽIVOTA VĚŘÍCÍCH.....	47
6.1.1.	<i>Křest Duchem o letnicích – jeho význam pro tehdejší praxi.....</i>	47
6.2.	VÝZNAM KŘTU DUCHEM SVATÝM DNES.....	49
6.2.2.	<i>Oslava příchodu Ducha svatého.....</i>	52
6.3.	VÝZNAM PARAKLÉTA PRO PRAKTICKOU ČINNOST CÍRKVE.....	55
6.3.1.	<i>Paraklétos je darován všem a vede nás.....</i>	55
6.3.2.	<i>Paraklétos při zvěstování Božího slova.....</i>	55
6.3.3.	<i>Paraklétos a evangelizace.....</i>	56
6.3.4.	<i>Paraklétos a misie.....</i>	57
6.3.5.	<i>Paraklétos a katechetika.....</i>	58
6.3.6.	<i>Paraklétos a pastorece.....</i>	60
6.3.7.	<i>Paraklétos a jednota společenství.....</i>	61
6.3.8.	<i>Paraklétem naplněná církev.....</i>	62
6.4.	PROJEVY DUCHA SVATÉHO JAKO PARAKLÉTA.....	63
6.4.1.	<i>Podmínky přijetí Ducha.....</i>	63
6.4.2.	<i>Viditelné projevy související s křtem v Duchu.....</i>	64
6.4.3.	<i>Paraklétos a znovuzrozený křesťan.....</i>	65
6.4.4.	<i>Dary Ducha svatého jako Parakléta.....</i>	66
6.4.5.	<i>Ovoce Ducha svatého jako Parakléta.....</i>	69
6.5.	VÝZNAM DUCHA SVATÉHO JAKO PARAKLÉTA PRO JEDNOTLIVCE.....	72
6.5.1.	<i>Svědčí o Božím díle v našem každodenním jednání.....</i>	73
6.5.2.	<i>Učí a připomíná.....</i>	73
6.5.3.	<i>Volá ke svědectví.....</i>	74
6.5.4.	<i>Vede nás.....</i>	74
6.5.5.	<i>Uvádí do pravdy.....</i>	75
6.5.6.	<i>Dává sílu k misijním aktivitám.....</i>	75
6.5.7.	<i>Dává nesobeckou radost.....</i>	76
6.5.8.	<i>Usvědčuje z hříchu a ukazuje spravedlnost.....</i>	76
6.5.9.	<i>Přebývá v člověku.....</i>	76
6.5.10.	<i>Solidárně jedná s člověkem.....</i>	77
ZÁVĚR.....	78	
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	80	
SEZNAM PŘÍLOH.....	84	
PŘÍLOHY.....	85	
SUMMARY.....	89	

ÚVOD

Předložená magisterská práce s názvem „Duch svatý jako Paraklétos. Prakticko-teologický výklad“ je koncipována jako prakticko-teologické téma. Zvolil jsem si jej po mnoholetých zkušenostech v pastorační práci v církvi i mimo církev. Také jsem chtěl blíže porozumět Tomu, jehož význam je vnímán jako zásadní zejména v charismatických hnutích a denominacích. Téma této práce vychází z evangelisty Jana, podle kterého Ježíš Kristus zaslíbil svým učedníkům, že po svém odchodu pošle jiného Přímluvce (Paraklétos) místo sebe. Cílem práce bylo reflektovat tento titul Ducha svatého podle biblických svědectví a zhodnotit jeho význam pro praktickou činnost církve.

Práce je rozčleněna do šesti kapitol. V první kapitole jsem se krátce zamyslel nad Duchem svatým a jeho významem pro dnešní církev. Druhou kapitolu jsem věnoval pochopení Ducha svatého ve Starém zákoně, zejména pojmům: Duch Boží, Duch svatý, *ruah*, význam pro Izraelský lid. Třetí kapitolou jsem sledoval širší kontext Ducha svatého v Novém zákoně. Zaměřil jsem se na něj jako na osobu i na širší pochopení pojmu *pneuma* ve zvěstování Jana Křtitele, Ježíše, dále u všech evangelistů, ve Skutcích apoštolských a u apoštola Pavla. Ve čtvrté kapitole jsem se krátce zaměřil na tituly, symboly a dílo Ducha svatého. Nejvíce jsem se věnoval titulu Paraklétos (5. kapitola) a definoval jsem jej jako Přímluvce, Zástupce, Utěšitel, Pomocník, Duch pravdy, Učitel, Prostředník a Zprostředkovatel. Šestá kapitola tvoří nejdůležitější část této práce, protože se v ní jedná o prakticko-teologický výklad pojmu Paraklétos, pro který bylo zásadní pojednat i předešlá témata, a tím ukázat na širší kontext, kterému se již v této kapitole nevěnuji. V této kapitole se zamýšlím nad sesláním Parakléta do života věřících, významem křtu Duchem svatým dnes, jeho projevy v praktické činnosti církve i u jednotlivců, jeho viditelnými projevy jako jsou dary a ovoce Ducha. V závěru jsou shrnuty hlavní závěry z tohoto zkoumání. Následují přílohy, český a anglický abstrakt.

Dříve než jsem začal zpracovávat téma této diplomové práce, oslovil jsem některé věřící z Apoštolské církve, pro kterou má velký význam Duch svatý v praktickém životě církve. Položil jsem jim několik otázek, které mi měly ukázat, do jaké míry existuje povědomí o titulu Paraklétos v této církvi a s jakými problematikami jej spojují. Některé odpovědi byly inspirací při sestavování této osnovy. Celé znění otázek i odpovědí je součástí přílohy této práce.

Co se týče metody. Nejdříve jsem analyzoval řecký pojem Paraklétos, u kterého bylo zřejmé, že jej nelze oddělit od všech titulů Ducha svatého i jeho celé osoby. Následovaly textové analýzy titulů, symbolů a díla Ducha svatého, stěžejních biblických míst vztahujících se

k pojmům *rûah* a *pneuma* i prakticko-teologických problémů. Byla také použita komparace a syntéza získaných poznatků i deduktivní metoda s ohledem na křesťanskou praxi i její hlavní problematiky. Pracoval jsem s biblickým textem, výkladovými slovníky, s primární i sekundární literaturou.

Stěžejní cizí pojmy jsou psány latinkou, u titulů Ducha svatého používám v celé práci velké počáteční písmeno. Protože titul *Paraklétos* je mnohoznačný, většinou jej používám v této podobě, chci-li zdůraznit jeden z výkladů tohoto titulu, konkrétně jej jmenuji. Formální úprava této práce je v souladu s požadavky Husitské teologické fakulty i s citační normou.

1. DUCH SVATÝ A JEHO VÝZNAM PRO DNEŠNÍ CÍRKEV

Duch svatý jako jedna z osob Boží Trojice je spojen s Božím působením v církvi. Na důležitost funkce této osoby a její propojení s praktickým životem křesťana poukazuje mnoho věřících. Je to zejména titul Paraklétos, který je spojován s prakticko-teologickým významem a který, jak bude řečeno, je mnohovýznamový, a proto má i více pojetí v oblasti praktické teologie.

James D. G. Dunn se zamýšlí nad tím, proč je pro církev důležitá pneumatologie a její porozumění, když je církevní společenství spjata silně s christologií - s vírou v Ježíše Krista, s jejím porozuměním a její interpretací. Vidí v tom dva důvody. Jednak ten, že pojem „duch“ byl vždy používán „k vyjádření a vysvětlení mysterióznosti života“, byl používán pro „sílu větru“ nebo „dech života“, „extázi“. Byl dále vnímán jako „síla“, ale i jako „jeho ozvěna v lidské duši“. Ale hlavně, jak říká Dunn: „bez něj nebude náboženství, ani nemůže být, nic víc než systém, rituál, forma nebo slova“.¹

Duch svatý má právě pro tuto skutečnost velký význam pro církev i její praktickou činnost. Na to upozornila letniční a charismatická hnutí v minulém století, která si kladla otázky: „Co znamenají důležité termíny jako ‚spasení‘, ‚vysvobození‘ atd. skutečně v žité praxi?“. Jakou praktickou zkušenost může člověk očekávat při bohoslužbě a liturgii? „Jak dát do vzájemného vztahu zkušenost ‚Ducha‘, s ostatními přírodními, fyziologickými, psychologickými a sociálními zkušenostmi?“² atd.

Praktická činnost církve je to, čím ukazuje nejen na život v Kristu, ale naplňuje tím své poslání. Duch svatý jako Paraklétos je při vši službě věřícím pomocí. Jeho význam je spojen s celou osobou i dílem Ducha svatého, jak na to upozorní tato práce.

---

¹ DUNN, J. D. G. *The Christ and The Spirit : Pneumatology*. Michigan : William B. Eerdmans Publishing Company, 1998. 382 s. ISBN 0-8028-4176-7., s. vii.

² DUNN, J. D. G. *Pneumatology*, s. viii.

2. DUCH SVATÝ VE STARÉM ZÁKONĚ

I když velkou část poznání o Duchu svatém čerpáme z množství jeho projevů zejména o Letnicích, tak se v této části pokusíme popsat působení Ducha Svatého ve Starém zákoně. V něm se o Duchu svatém hovoří pouze na dvou místech, proto si také přiblížíme čtenější pojem Duch Boží.

2.1. Duch Boží

Adolf Novotný uvádí v *Biblickém slovníku*, že podle německého biblisty Köhlera sice není nauka o duchu Božím ve Starém zákoně propracována a sestavena do „logického systému“, nicméně z Písma vyplývá, že i „Bůh má ducha a duch tvoří jeho podstatu (Iz 40,13; Za 4,6; Gn 6,3; Iz 63,10)“. Ve Starém zákoně se sice nepíše přímo, že „Bůh je duch, ale všude je dááno na srozuměnou, že svět Boží je svět duchovní na rozdíl od světa“ lidí. Dokladem je např. Iz 31,3: „Egypt - to jsou jenom lidé, a ne Bůh, jejich koně tělo, a ne duch.“

Charakteristické pro Ducha Božího je to, že jej Bůh dává lidem „velmi různým způsobem“: „oblékl“ (Sd 6,34)“, „vložil do Mojžíše (Iz 63,11)“, „dá svého ducha do vnitřností Izraelců (Ez 36,27) jako sílu“, „Bůh svého ducha vyleje (Iz 32,15)“. Duch Boží může být dán, ale i „odňat“, může dokonce „odstoupit (Ž 51,13; S 16,14...)“, ale i „být přenášen vkládáním rukou (Dt 34,9)“. Ve všem „zůstává majetkem Božím, nikoli majetkem člověka“.

Duch Boží se u lidí projevuje různými způsoby: „Samsonovi dává fyzickou sílu (Sd 14,6.9)“, „soudcům vítězství nad nepřáteli k záchraně Božího lidu (Sd 3,10)“, „prorocké vytržení (1 S 19,20)“, „vede člověka (2 Kr 2,16)“, „naplňuje uměním a moudrostí (Ex 31,3)“, „vkládá do úst poselství (2 Pa 20,14)“, také dává „píseň (2 S 23,2)“ a „proměňuje člověka (Ez 36, 26-27) v poslušné Boží dítě“.³

2.2. Duch Svatý

Ve Starém zákoně se **jen na dvou místech mluví přímo o Duchu svatém**. Jsou to slova Žalmu 51,13: „Jen mě neodvrhuj od své tváře, ducha svého svatého mi neber!“ a slova Izajáše proroka 63,11: „Avšak jeho lid se rozpomínal na dny dávné, na dny Mojžíšovy ... Kde je ten,

³ NOVOTNÝ, A. In *Biblický slovník*. Praha : Kalich, 1956., s. 132.

jenž do nitra mu vložil svatého ducha svého?“⁴ Obě místa jsou vyznáním člověka o svatosti Ducha, který náleží Bohu.

Obě místa o Duchu svatém jsou spojena s Bohem „odpouštějícím a smiřujícím“ ve smyslu Ez 36,26: „A dám vám nové srdce a do nitra vám vložím nového ducha. Odstráním z vašeho těla srdce kamenné a dám vám srdce z masa.“ Dle Novotného právě na obě místa navazuje Nový zákon, když ducha, který má být vylit „v posledních dnech (Jl 2,28)“, nazývá „Duchem svatým (Sk 2,17n)“.⁵

Podle Davida Wolkvitche se Duch svatý ve Starém zákoně ukazuje „méně viditelně“. Zde vidí příčinu ve dvou věcech: 1. „Syn Boží tehdy nebyl vázán tím, že by mohl být přítomen jen na jednom místě“, a „proto nebyla potřeba Ducha svatého ve Starém zákoně tak silná“; 2. „Ježíš ještě nebyl oslaven, a proto se Duch Svatý nemohl projevit s toutéž mocí“. Podle autora až po „vzkříšení a nanebevstoupení Krista se stala role Ducha svatého... viditelnou“.⁶ To neznamena ale, že by tato činnost nebyla. Na jiném místě totiž Wolkwitch říká: „popis činnosti a zásahů Ducha svatého nacházíme v celém Starém zákoně, třebaže je to někdy skryté a není to na první pohled viditelné.“⁷

2.3. Pojem *rûah*

Ve starém zákoně vidíme pojem Duch svatý v hebrejském slově „*rûah*“. Celkem se vyskytuje 378x (kromě toho 11x aramejsky v Da)⁸. Slovo má několik významů.⁸

2.3.1. Vítr, vánek

Význam vítr nebo vánek ukazuje na „neviditelnou, tajemnou, mocnou sílu“. To vidíme např. v Gn 8,1: „Bůh však pamatoval na Noeho i na všechnu zvěř a všecken dobytek, který s ním byl v arše. Způsobil, že nad zemí zavanul vítr, a vody se uklidnily.“ Další místa jsou „Ex 10,13; 1 Kr 18,45; Př. 25,23“.

Vítr v sobě může zahrnovat podle J. D. G. Dunna „prvek síly či násilí (Ex 14,21, Ž 48,8: „Větrech od východu tříštíš taršišské lodě“; Iz 7,2; Ez 27,26)“.⁹

⁴ Srov. NOVOTNÝ, A. *Duch svatý*. In Biblický slovník, s. 132.

⁵ NOVOTNÝ, A. *Duch svatý*, s. 132.

⁶ WOLKVITCH, D. *Zápas o obnovení moci : Studium 26 lekcí o Duchu svatém*. Z anglického originálu přeložil Bedřich Čihala. Přerov : Euro-Print, 2005. 136 s., s. 19.

⁷ WOLKVITCH, D. *Zápas o obnovení moci*, s. 26.

⁸ DUNN, J. D. G. *Duch svatý*. s. 181.

⁹ DUNN, J. D. G. op.cit. s. 181.

2.3.2. Dech

Na rozdíl od větru, je dech „vzduch v malém rozsahu“ nebo také znamená totéž co „duch (Gn 6,17; Ž 31,6; Kaz 3,19-21; Ez 11,5: „Duch Hospodinův se na mne snesl a Hospodin mi poručil: „Řekni: Toto praví Hospodin: Takto jste mluvili, dome izraelský, a já vím, co vstoupilo do vašeho ducha“.

Je to také „stejná tajemná síla“, pod kterou můžeme rozumět „život a životní sílu člověka (i zvířat).“ „Může být udělována nebo aktivovaná určitým směrem (Gn 41,8; 1 Kr 21,5: „Přišla k němu Jezábel, jeho žena, a promluvila k němu: „Čím to je, že je tvůj duch rozmrzelý a ani chleba nejíš?“).

Síla dechu může být „narušena“ nebo „zmenšena“: „i jídlo na jeho stole, zasedání jeho hodnostářů ... i jeho zápalná oběť, kterou přinášel v Hospodinově domě, zůstala bez dechu (1 Kr 10,5)“. Může být ale také „znovu oživena“: „teprve když spatřil povozy, které Josef poslal, aby ho odvezly, okřál duch jejich otce Jákoba (Gn 45,27)“. Z toho Dunn odvozuje, že „dynamická síla, která vytváří člověka, může být malá nebo může dojít k náhlému vylití životní síly“.¹⁰

2.3.3. Bohem daná moc

Další význam pojmu „rûah“ souvisí s popisem situací, v kterých jsou lidé „přemoženi Duchem“. Nejedná se pouze o „přiliv tělesných sil ale o nadpřirozenou moc“. Je to stejná moc, která vyvolávala „vytržení a prorocké výpovědi“ „u raných charismatických vůdců“ – ve smyslu Sd 3,10: „na něm spočinul duch Hospodinův a on se ujal soudu nad Izraelem“, nebo u „raných proroků“ (Nu 24,2-3: „Tu se ho zmocnil Boží duch a on pronesl svou průpověď: „Výrok Bileáma, syna Beórova, výrok muže jasnozřivého“).

2.3.4. Životní princip

Podle biblisty Novotného hebrejský pojem „rûah“ lze překládat jako „životní princip“ ve smyslu „ducha života“. Dokládá to např. na verši Gn 6,17: „hle, já uvedu potopu, vody na zemi, a zahladím tak zpod nebe všechno tvorstvo, v němž je duch života“.¹²

2.3.5. Vnitřní stav člověka

Podle biblisty Novotného je dalším významem pro pojem „rûah“ určitý „vnitřní stav člověka“, do kterého Boží duch vnáší určitou pomoc. Tento význam je např. ve slovech

¹⁰ DUNN, J. D. G. *Duch svatý*. s. 181.

¹¹ DUNN, J. D. G. op.cit. s. 181.

¹² NOVOTNÝ, A. *Duch Boží*. In *Biblický slovník*, s. 132.

proroka Izajáše 57,15: „přebývám ve vyvýšenosti a svatosti, ale i s tím, jenž je zdeptaný a poníženého ducha, abych oživil ducha ponížených“. ¹³

2.3.6. Splývání významů rûah

Slovo „rûah“ má několik významů, které podle Dunna „místy navzájem splývají“. ¹⁴ Je to patrné u významu vítr a dech ve verši Ž 78,39: „pamatoval, že jsou jenom tělo, vítr, který zavane a už se nevrací.“ Dále prolínání významů vítr a Bohem daná moc ve verši 1 Kr 18,12: „stane se, že já od tebe odejdu a Hospodinův duch tě odnese nevím kam.“ Také dech a Bohem daná moc ve verši: 1 S 16,14 „Duch Hospodinův odstoupil od Saula a přepadal ho zlý duch od Hospodina“. Nalezneme také verše, které obsahují tři významy, tj. vítr, dech i Bohem danou moc. Např. Ez 37,9: „Prorokuj o duchu, lidský synu, prorokuj a řekni mu: Toto praví Panovník Hospodin: Přijď, duchu, od čtyř větrů a zaduj na tyto povražděné, ať ožijí!“. ¹⁵

Zpočátku se výše uvedené významy slova „rûah“ nerozlišovali, dokonce dle Dunna lze usuzovat, že nebyl rozlišován ani lidský a Boží „rûah“. Dokládá to veršem z Jb 27,3: „ale dokud budu dýchat, dokud Boží dech bude v mých chřípích“. Až později se začaly „rozlišovat významy“ „lidský duch“, „andělský“, „satanský“ a „Boží duch“. ¹⁶ Také otázka porozumění pojmu „rûah“ se lišila od pozdějšího pojetí. Pojmu se rozumělo spíše „z hlediska moci než morálky, tedy ještě ne jako (Svatému) Duchu Božímu“. „Rûah od Boha mohl působit nejen dobré, ale i zlé věci“ (Sd 9,23 aj.). ¹⁷

2.4. Úloha Ducha svatého ve Starém zákoně

2.4.1. Duch svatý při stvoření

Důraz, který se vyskytuje v různých obdobích, je důraz na Ducha při stvoření: „duch Boží se vznášel nad vodami (Gn 1,2)“. V knize Job je podle Wolkvitche objasněna úloha Ducha při stvoření: „jeho duch dal nebesům velkolepost... (Jb 26,13)“. Z toho vyplývá, že Duch svatý se aktu stvoření „účastnil zvláštním způsobem“. Podle Wolkvitche proto můžeme říci, že Duch svatý byl tím, „skrze něhož bylo stvoření uskutečněno“ a to je důkazem „dokonalé jednoty“ Otce, Syna i Ducha, kteří „pracují společně na stvoření“ světa. ¹⁸

¹³ NOVOTNÝ, A. *Duch Boží*. In Biblický slovník, s. 132.

¹⁴ DUNN, J. D. G. *Duch svatý*. In Nový biblický slovník, s. 181.

¹⁵ DUNN, J. D. G. op.cit s. 181.

¹⁶ DUNN, J. D. G. op.cit s. 181.

¹⁷ DUNN, J. D. G. op.cit s. 181.

¹⁸ WOLKVITCH, D. *Zápas o obnovení moci*, s. 19.

2.4.2. Duch svatý při sestavování Písma

Role Ducha Božího byla také při sestavování Písma svatého, a to je nejenom pro knihy Nového zákona, ale i Starého zákona. Doložením je verš z 2 P 1,21: „Nikdy totiž nebylo vyřčeno proroctví z lidské vůle, nýbrž z popudu Ducha svatého mluvili lidé, poslaní od Boha“.¹⁹ Tím, že Nový zákon navazuje na Starozákonní proroctví, musel to být tentýž Duch svatý, který inspiroval text i jeho výběr.

2.4.3. Duch svatý v době patriarchů

Boží Duch působil i v dějinách Izraele. Na životě Josefa, který byl prodán do Egypta, vidíme, že osoba, na které byl Duch Boží, se těšila vysoké úctě. Josef byl ve vězení, ale i před faraónem veden Božím Duchem a Duch Boží skrze něho mluvil a vykládal faraónovi sny. „Nepřivlastňoval si žádnou božskou moc; místo toho všechen hold a slávu vzdal svému Bohu.“ Samotný faraón v něm uviděl určitou velkou sílu: „zda najdeme podobného muže, v němž je duch Boží? (Gn 41,38)“.²⁰

Poté, co Izraelité opustili Egypt, je při stavbě svatyně naplněn Duchem Božím Besaleel, který je pod vedením tohoto Ducha nadán určitými mimořádnými schopnostmi: „naplnil jsem ho Božím duchem, totiž moudrostí, důvtipem a znalostí každého díla (Ex 31,3)“.²¹

Dále můžeme číst o Kálebovi, u kterého Písmo zaznamenává, že byl „jiného ducha a cele se mi oddal (Nu 14,24)“ a Jozuovi, který byl taky naplněn Duchem (Nu 27,18), proto tito dva muži podle Wolkvitche stojí jako velcí starozákonní hrdinové, jejichž život se stal příkladem toho, jak se Duch aktivně projevoval v té době.²²

2.4.4. Duch svatý v době králů

Starý zákon vzpomíná na dva krále, v jejichž životech se působení Ducha projevilo dle Wolkvitche „v neobvyklé míře“. Byl to David a Saul. Saul se opřel o Boha a Bůh byl s ním, pokud nezačal jednat nezávisle na něm a odmítat vedení Ducha. Proto si Bůh vyvolil Davida, kterému svěřil velkou zodpovědnost (1 S 13,14: „Hospodin si vyhledal muže podle svého srdce. Jemu Hospodin přikáže, aby byl vévodou nad jeho lidem“). Král David spoléhal na vedení Božího Ducha a přesto, že padl, tak byl mužem podle Božího srdce (Ž 51, 12-13).²³

Z projevů „růh ve vytržení“ dochází v tomto období „k institucionalizovanějšímu pojetí moci, kde Ducha Božího je možno předat dál“ a dle Dunna „pomazání králů bylo stále více

---

¹⁹ WOLKVITCH, D. *Zápas o obnovení moci*. Studium 26 lekcí o Duchu svatém, s. 20.

²⁰ WOLKVITCH, D. op.cit, s. 20.

²¹ WOLKVITCH, D. op.cit, s. 20.

²² WOLKVITCH, D. op.cit, s. 20.

²³ WOLKVITCH, D. op.cit, s. 21-22.

chápano jako pomazání Duchem (Iz 11,2: „Na něm spočine duch Hospodinův: duch moudrosti a rozumnosti, duch rady a bohatýrské síly, duch poznání a bázně Hospodinovy.“)²⁴

2.4.5. Duch svatý a proroci

Dílo Ducha Božího vidíme u malých i velkých proroků.

V díle proroka Izajáše, se Duch Boží projevuje často v symbolech – „olej, voda apod.“ V Iz 63,9-11 čteme o působení Ducha Božího a reakci Božího lidu: „svou láskou a shovívavostí je vykupoval, bral je na svá ramena a nosil je po všechny dny dávné. Oni se však vzpírali a trápili jeho svatého ducha, proto se jim změnil v nepřítele, sám bojoval s nimi“.²⁵

Další příklad působení Ducha Božího je popsán v 11. kapitole proroka Ezechiele, kde Bůh skrze Ducha působil přímo: „tu mě duch zvedl a přenesl k východní bráně Hospodinova domu“, „Duch Hospodinův se na mne snesl a Hospodin mi poručil“.²⁶

Také malí proroci byli vedeni Duchem svatým. U proroka Micheáše ve 3. kapitole najdeme určitý protiklad ve schopnostech pravých a „falešných proroků a věštců“. Prorok oznamuje, že je „naplněn silou Ducha Hospodina (Mi 3,8)“, aby ukazoval na hříchy a také čelil falešným prorokům. Proroctví Agea, které promlouvá do doby, kdy se Zerubábel a Jošua „snažili obnovit zbořený chrám“, přináší povzbuzení Duchem svatým „k vykonání práce konané k slávě jeho jména“: „můj duch stojí uprostřed vás. Nebojte se! (Ag 2,5-6)“.

Proroctví se stále více začala vázat na kult. „Ani proroci z 8. stol. (Am, Mi, Oz, Iz), ani proroci ze 7. stol. (Jr, Sf, Na Abk) nepotvrzují svá poselství odvoláním se na Ducha.“ Dunn připomíná jedinou výjimku – Mi 3,8, která z tohoto důvodu je vnímána jako pozdější: „Já však jsem naplněn mocí, duchem Hospodinovým, právem a bohatýrskou silou, abych mohl Jákobovi povědět o jeho nevěrnosti, Izraeli o jeho hříchu.“ Hovoří-li proroci o vnější inspiraci nebo vnuknutí, „hovoří spíše o Božím slovu (Am 3,8: „Panovník Hospodin mluví, kdo by neprorokoval?) a „o Boží ruce“ (Iz 8,11: „Toto mi praví Hospodin, když mě pevně uchopil svou rukou a varoval mě, abych nechodil cestou tohoto lidu.“)²⁷. Dunn se domnívá, že to bylo proto, že se „slovo *rûah*“ začalo „příliš spojovat s vytržením“ a že tím proroci také „reagovali proti pojetí kultu jako zaměstnání a proti jeho zneužívání (Iz 28,7)“. Teprve v poexilním období se začíná hovořit o úloze Božího „*rûah* jako toho, kdo inspiruje proroctví“ (např. Ez

²⁴ DUNN, J. D. G. *Duch svatý*. In Nový biblický slovník, s. 182.

²⁵ WOLKVITCH, D. *Zápas o obnovení moci*. Studium 26 lekcí o Duchu svatém, s. 25.

²⁶ WOLKVITCH, D. op.cit, s. 26.

²⁷ DUNN, J. D. G. op.cit, s. 182.

2,2: „jakmile ke mně promluvil, vstoupil do mě duch a postavil mě na nohy. I slyšel jsem ho k sobě mluvit“).²⁸

Pro křesťanství je „nejdůležitější rostoucí chápání Božího rûah prorockými kruhy z hlediska eschatologie jako moci konce světa, jako znaku nového věku“. Duch stojí za novým stvořením (Iz 32,15; 44,3n). Ti, kteří se na „eschatologickém spasení“ podílí, „budou označeni Božím Duchem (Iz 42,1)“. Duch bude „volně k dispozici všemu Izraeli (Ez 39,29 aj.)“.²⁹

---

²⁸ DUNN, J. D. G. *Duch svatý*. In Nový biblický slovník, s. 182.

²⁹ DUNN, J. D. G. op.cit, s. 182.

3. DUCH SVATÝ V NOVÉM ZÁKONĚ

V Novém zákoně je „skutečnost ducha vyjadřována“ řeckým „slovem středního rodu **pneuma**, které se objevuje v sedmadvaceti inspirovaných spisech celkem 379x.“ Z toho také vyplývá, že počet „výskytu tohoto výrazu je mnohem vyšší než ve Starém zákoně.“ Tento pojem se nejvíce „objevuje ve Skutcích, Pavlovým listech a v Janově evangeliu“. U pojmu „jednoznačně převažuje teologický význam slova; kosmologický a antropologický význam stojí poněkud ve stínu.“³⁰

Dunn píše, že v „Novém zákoně označuje pneuma³¹ téměř 40x ten rozměr lidské osobnosti, který člověku umožňuje vztah s Bohem (Mk 2,8 Ř 1,9...)“.³² Někdy je toto slovo použito ve smyslu „zlého... ducha“ (Mt 8,16, 1 Tm 4,1, Zj 16,13). „Příležitostně jsou zmiňováni nebeští (dobří) duchové (Sk 23,8...) nebo duchové zemřelých (Žd 12,23...)“.³³ Nejvyšší výskyt slova – „více než 250x“ je podle Dunna použit pro „Ducha Božího nebo Ducha svatého.“³⁴

Podle Pospíšila stručně a výstižně uspořádat to, co Nový zákon učí o Duchu svatém, rozhodně není právě lehkým úkolem a přirovnává to, „k natrhání skromné voničky květů na velké rozkvetlé louce“³⁵.

3.1. Duch svatý jako osoba v Novém zákoně

V Janovém evangeliu, které o Duchu hovoří přímo jako o osobě, se „v překladech do moderních jazyků... slovo Duch“ objevuje „s velkým počátečním písmenem“³⁶, ale dle Pospíšila je to jenom „tradiční výklad textů.“ Ve starších „synoptických evangeliích je často cítit starozákonní pojetí ducha jako tajuplné Boží moci a síly.“³⁷ Náznaky vnímání Ducha svatého jako osoby „jsou patrné již u Pavla“ a „trinitární křestní formule u Matouše³⁸, která staví Ducha výslovně na roveň Otci a Synu, představuje jediné místo v synoptických evangeliích, kde je pneuma jednoznačně pojímáno jako osoba.“ Na základě „srovnání s

³⁰ POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Dar Otce i Syna : základy systematické pneumatologie*. Olomouc : Matice Cyrilometodejska s. r. o. , 1999. 136 s. ISBN 80-7266-005-5, s. 31.

³¹ Thomas Schumacher píše: „Ruah-pneuma princip odpovídá více židovskému způsobu myšlení jako o síle a energii, než o ontologii (příčině bytí) a osobě Ducha svatého.“ Více viz <http://karelsovo.zamysleni.cz/index.php>.

³² DUNN, J. D. G. *Duch svatý*. In Nový biblický slovník, s. 181.

³³ DUNN, J. D. G. op.cit, s. 181.

³⁴ DUNN, J. D. G. op.cit, s. 181.

³⁵ POSPÍŠIL, C. V. op.cit, s. 31.

³⁶ POSPÍŠIL, C. V. op.cit, s. 32.

³⁷ „evangelia využívají pneumatologie, již přebírají ze Starého zákona. Duch svatý je prostě duch, mocné vanutí, kterým Bůh tvoří a oživuje, je silou, skrze niž Ježíš koná zázraky a vyhání demony (srov. Sk 10,38n; Mt 12,28; Lk 11,20).

³⁸ Srov. Mt 28,19.

knihou Skutků“ docházíme „k závěru, že tento výrok zřejmě odráží pozdější církevní praxi udělování křtu, a tedy patří k literárně mladším vrstvám Nového zákona“. „Se značnou mírou pravděpodobnosti se tedy nejedná o slova přímo vyslovená Vzkříšeným, ale o vyjádření toho, jak prvotní církev pod přímým vlivem Ducha svatého... porozuměla Kristovu... příkazu křtít nové učedníky.³⁹

Pospíšil píše, že „naše poznání Syna a Ducha jako osob Trojice jednoznačně závisí na jejich poslání a působení v dějinách spásy.“ Zjevení neskončilo Ježíšovým oslavením (J 16,28), „protože poslání Ducha svatého začalo ve své plnosti tam, kde se uzavřelo poslání Syna“. Boží syn jako „člověk Ježíš z Nazareta“ byl pro „učedníky intelektuálně a pojmově relativně dobře uchopitelný“, s Duchem svatým byla situace ztížená, protože setkání s ním „se jen velmi obtížně popisuje.“⁴⁰ Pokusíme-li se popsat tajemství Božího Ducha v našem životě, tak můžeme pocítit určitou bezradnost, abychom dokonale popsali osobu Ducha svatého.

O letnicích „učedníci museli nejprve působení Ducha svatého zakusit především ve svém vlastním srdci, pak si vše uvědomit, a poté o tomto nesmírném a úžasném tajemství“ vydat svědectví. Působení Ducha svatého v NZ „není nějakou spekulací, nýbrž vyplývá z živoucího zakoušení přítomnosti a jednání Ducha svatého.“⁴¹

Za jednu ze „základních charakteristik“ Ducha svatého se považují tituly a symboly.⁴² Právě jeden z těchto titulů je Paraklétos⁴³, který je ústřední tématem naší práce. Tituly a symboly jsou představeny v následující kapitole.

3.2. Duch v učení Jana Křtitele a Ježíše Krista

Ducha svatého v Novém zákoně postupně rozebereme podle jednotlivých svědectví novozákonních postav.

3.2.1. Duch proroctví v učení Jana Křtitele

Podle Dunna byl Duch svatý v době Jana Křtitele chápán jako „Duch proroctví (inspiroval proroky a Tóru), který bude vylit v budoucím věku.“⁴⁴ V tomto kontextu „široké vrstvy Jana Křtitele považovali za proroka“, uznávaly tedy, že ho „inspiruje Duch proroctví“. Posluchače zarážel obsahem svého „poselství, protože prohlašoval, že vylití Ducha je

³⁹ POSPÍŠIL, C. V. Dar Otce i Syna. *Základy systematické pneumatologie*, s. 32-33.

⁴⁰ POSPÍŠIL, C. V. op.cit, s. 33.

⁴¹ POSPÍŠIL, C. V. op.cit, s. 33-34.

⁴² POSPÍŠIL, C. V. op.cit, s. 34.

⁴³ Srov. např. J 14,26.

⁴⁴ DUNN, J. D. G. *Duch svatý*. In Nový biblický slovník, s. 182.

bezprostředně blízko“, Lk 3,16: „on vás bude křtít Duchem svatým a ohněm“.⁴⁵ Tento obraz křtu je částečně odvozen např. z Iz 32,15: „až bude na nás vylit z výše duch, poušť se stane sadem a sad bude mít cenu lesa“ a částečně z obřadu – křtu vodou ve smyslu „polévání vodou nebo ponoření v ní bylo obrazem mocné zkušenosti ohnivého Ducha“. Jan Křtitel podle Dunna asi „vyjádřil myšlenku vstupu do nového věku ponořením se do proudu ohnivého rûah, který zničí zatvrzelé a očistí kající“ (Iz 4,4: „a Panovník smyje špínu dcer sijónských a odplaví krev ze středu Jeruzaléma duchem soudu, duchem žhoucím“).⁴⁶

3.2.2. Duch ve službě Ježíšově

Evangelisté již od Ježíšova početí píšou, že celé jeho působení se dělo pod mocí Ducha a v celé jeho službě je Boží království přítomné: „vždyť království Boží je mezi vámi! (Lk 17,21)“. Duch Svatý tedy „působil už při početí Ježíšově (Mt 1, 18-20, L 1,35) a při jeho křtu (Mt 3,11)“. Podle Novotného se jeho „křtem vlamuje do tohoto světa věk Ducha svatého“, co se označuje jako „začátek nového stvoření.“⁴⁷

Přítomnost Ducha svatého je ale ze začátku výhradně spojená pouze s Ježíšem. Při křtu „prožil zvláštní zmocnění pro svoji službu“ a „pomazání“, které bylo následně „spojeno s ujištěním o jeho synovství“: „když byl Ježíš pokřtěn, hned vystoupil z vody, a hle, otevřela se nebesa a spatřil Ducha Božího, jak sestupuje jako holubice a přichází na něho. A z nebe promluvil hlas: ‚Toto je můj milovaný Syn, jehož jsem si vyvolil‘ Mt 3,16-17“. To mu umožnilo v „následujících pokušeních“ „díky téže moci“ nad pokušením zvítězit (Mt 4,1-11...)⁴⁸.

Tato moc Ducha, kterou Ježíš přijal, dokazovala i to, že mohl vymítat demony (Mt 12, 24-32), přinášet lidem dobrou zvěst a lidem uzdravení (Lk 4,18: „Duch Hospodinův jest nade mnou; proto mne pomazal, abych přinesl chudým radostnou zvěst; poslal mne, abych vyhlásil zajatcům propuštění a slepým vrácení zraku, abych propustil zdeptané na svobodu“).

Pospíšil si všímá, že „Ježíš... podle svědectví synoptiků o Duchu svatém příliš často nehovořil, protože v Matoušově, Markově a Lukášově evangeliu se o Něk galilejský Mistr zmiňuje pouze ve čtyřech případech.“⁴⁹ Nejdříve je to perikopa o „rouhání se proti Duchu svatému“⁵⁰, druhou je „prosba o dar Ducha svatého, jehož Otec udělí těm, kdo jej o to

⁴⁵ DUNN, J. D. G. op.cit, s. 183.

⁴⁶ DUNN, J. D. G. op.cit, s. 183.

⁴⁷ NOVOTNÝ, A. *Duch svatý*. In Biblický slovník, s. 132.

⁴⁸ DUNN, J. D. G op.cit, s.183

⁴⁹ POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Sekulární františkánský řád : (K roku Ducha svatého III)* [online]. 2011 [cit. 2011-07-22]. Základní charakteristiky novozákonní pneumatologie.

⁵⁰ Srov. Mt 12,31; Mk 3,28-29; Lk 12,10.

prosí“⁵¹, „ve třetím případě se jedná o pronásledované učedníky, kteří se mají spolehnout na pomoc Ducha svatého“⁵² a poslední případ je „velký misijní příkaz vzkříšeného Krista v Mt 28,19“. To, že se hovoří o Duchu svatém málo, neznamenal, že by evangelisté nevěděli, že „tento Duch je základní hybnou silou a jakýmsi horizontem celého Mistrova působení“.⁵³

3.2.3. Srovnání Janova a Ježíšova důrazu

Pokud se podíváme na rozdíl učení Ježíše a Jana Křtitele, tak podle Dunna, Ježíš klade důraz ve svoji službě na „požehnání“ Duchem než na službu soudu. Svým učedníkům „přislíbil Ducha, který je bude podpírat, až budou procházet soužením a zkouškami (Mk 13,11, J 14,15-17; J 15,26: „až přijde Přímluvce, kterého vám pošlu od Otce, Duch pravdy, jenž od Otce vychází, ten o mně vydá svědectví“).⁵⁴

„Jak se Ježíš blížil ke konci své služby“, mluvení o Duchu svatém bylo častější. Uvědomoval si, že jeho pozemský život jednou skončí a u svým následovníkům musí zůstat, „ale v jiné podobě“.⁵⁵ Teprve po jeho smrti a zmrtvýchvstání se tato slova naplňují (J 20,22: „po těchto slovech na ně dechl a řekl jim: „Přijměte Ducha Svatého““).

3.3. Duch u Marka

Evangelium Marka „je příkladem teologické tradice, která se spíše zdráhá o Duchu svatém mluvit.“ Najdeme zde „tři základní místa“, která se k Duchu vyjadřují.⁵⁶

Jsou to „výroky soustředěné kolem Ježíšova křtu“: Mk 1,4-12: „já jsem vás křtil vodou, on vás bude křtít Duchem svatým“; Mk 1,10-11: „v tom, jak vystupoval z vody, uviděl nebesa rozevřená a Ducha, který jako holubice sestupuje na něj. A z nebe se ozval hlas: „Ty jsi můj milovaný Syn, tebe jsem si vyvolil““; „A hned ho Duch vyvedl na poušť (Mk 1,12).“⁵⁷

Dalším místem je „spor o to, jakou mocí Ježíš uzdravuje (Mk 3,20-30)“. Marek o Duchu svatém hlavně hovoří „v souvislosti s Ježíšovými činy“ a ve všech je důraz, že to, „co Ježíš dělá, je Boží vůle a Boží zmocnění“.⁵⁸

Třetím místem je „synoptická apokalypsa (Mk 13)“, která je „jediným přímým zaslíbením Ducha“ svatého u Marka učedníkům „v situaci, kdy mají vydat svědectví“.⁵⁹ (Mk

⁵¹ Srov. Lk 11,13.

⁵² Srov. Mt 10,20.

⁵³ POSPÍŠIL, C. V. op.cit.

⁵⁴ DUNN, J. D. G. *Duch svatý*. In Nový biblický slovník, s. 183

⁵⁵ WALKER, A. *Život v Duchu svatém*, s. 6.

⁵⁶ MRÁZEK, J. *Duch svatý v Novém zákoně*. In Karfíková, L.; Špinka, Š. *Pán a dárce života : Setkání s Duchem svatým v Novém zákoně a křesťanské tradici*. CDK : Brno, 1999. s. 8-18. 144 s. ISBN 80-85959-42-9, s. 8.

⁵⁷ MRÁZEK, J. op.cit, s. 8.

⁵⁸ MRÁZEK, J. op.cit., s. 9.

13,9-11: „vy sami se mějte na pozoru! Budou vás vydávat soudům, budete biti v synagógách, budete stát před vládci a králi kvůli mně, abyste před nimi vydali svědectví. Ale dříve musí být evangelium kázáno všem národům. Až vás povedou před soud, nemějte předem starost, co budete mluvit; ale co vám bude v té hodině dáno, to mluvte. Nejste to vy, kdo mluví, ale Duch svatý“).

3.4. Duch u Matouše

Evangelista Matouš „přebírá tematické okruhy, ve kterých mluví o Duchu svatém Marek“ a „tam, kde není vázán Markovým textem jako předlohou, reprezentuje ještě radikálnější snahu o alternativní vyjádření.“⁶⁰

Jedná se o „zaslíbení přítomnosti Ježíše Krista“. Slovy Mt 28,16-20: „jedenáct apoštolů se pak odebralo do Galileje, na horu, kterou jim Ježíš určil. Spatřili ho a klaněli se mu; ale někteří pochybovali. Ježíš přistoupil a řekl jim: „Je mi dána veškerá moc na nebi i na zemi. Jděte ke všem národům a získávejte mi učedníky, křtíte je ve jméno Otce i Syna i Ducha svatého a učte je, aby zachovávali všechno, co jsem vám přikázal. A hle, já jsem s vámi po všechny dny až do skonání tohoto věku.“⁶¹ Podobný text je ve Sk 1,4-8: „ale dostanete sílu Ducha svatého, který na vás sestoupí, a budete mi svědky v Jeruzalémě a v celém Judsku, Samařsku a až na sám konec země.“ Učedníci jsou poslání, „aby o něm svědčili po celém světě“. „Ale zatímco ve Sk 1,8 jim k tomu zaslibuje Ducha svatého, v Mt 28,20“ píše o „přítomnosti“ Ježíše.⁶² Evangelista Matouš dané texty koncentroval christologicky, přesto je mezi ním a Lukášovým vyjádřením, obsahová shoda.

Dalším okruhem je podle Mrázka u Matouše verš Mt 7,15-20: „dobrý strom nemůže nést špatné ovoce a špatný strom nemůže nést dobré ovoce. Každý strom, který nedává dobré ovoce, bude vyťat a hozen do ohně. A tak je poznáte po jejich ovoci“. Na tomto místě se pravděpodobně vyjadřuje k ovoci Ducha⁶³, ale pojmově zmiňuje jen „ovoce“.⁶⁴ Podobný příklad můžeme také nalézt v podobenství o hřívnách (Mt 25,14n)⁶⁵. Matouš odpovídá svým pojetím „tradičně křesťanskému výkladu o rozdílném obdarování od Boha, avšak odpo-

---

⁵⁹ MRÁZEK, J. op.cit, s. 9.

⁶⁰ MRÁZEK, J. op.cit, s. 10.

⁶¹ MRÁZEK, J. op.cit, s. 10.

⁶² MRÁZEK, J. op.cit, s. 10.

⁶³ Apoštol Pavel užívá v podstatě totožný obraz – ovoce Ducha jako kritérium pro rozpoznání původce - v epištole Galatským (Gal 5,22-23).

⁶⁴ MRÁZEK, J. *Duch svatý v Novém zákoně*, s.11.

⁶⁵ „Bude tomu, jako když člověk, který se chystal na cestu, zavolal své služebníky a svěřil jim svůj majetek; jednomu dal pět hřiven, druhému dvě, třetímu jednu, každému podle jeho schopností, a odcestoval.... (Mt 25,14n)“.

vědnosti za svěřené.“⁶⁶ Jinými slovy: Matoušovy hřivny se „nápadně blíží Pavlově řeči o duchovních darech, jichž se nám dostává různou měrou a v různé podobě, ale každý má sloužit tím, kterého se mu dostalo (srov. 1 K 12).“⁶⁷ Také z tohoto okruhu je patrná obsahová souvislost s jinými texty Nového zákona, které Ducha svatého uvádí, přesto Matouš je terminologicky zdrženlivý.

3.5. Duch u Lukáše

Lukáš je jeden ze čtyř evangelistů, který „klade největší důraz na Ducha“ a poukazuje na „nepostradatelnost zmocnění Duchem svatým“. Stott říká: „právě tak jako Duch svatý sestoupil na Ježíše, když ho Jan křtil, aby zahájil svou veřejnou službu ‚plný Ducha svatého‘ (L 3,21-22; 4,1.14.18), tak nyní tentýž Duch sestoupil na Ježíšovy učedníky, aby je vybavil pro jejich světovou misi (Sk 1,5.8; 2,33)“.⁶⁸

3.5.1. Lukášovo evangelium

Evangelista Lukáš spojil „Ježíšův křest (3,21n) a sestoupení Ducha při tomto křtu s Kázáním v Nazaretě, které jako jediný Lukáš přesouvá na úplný počátek Ježíšova veřejného působení“.

Také je jediným evangelistou, který doplnil text kázání – je to místo v Iz 61. V jeho kázání říká: „Duch Hospodinův jest nade mnou; proto mne pomazal, abych přinesl chudým radostnou zvěst; poslal mne, abych vyhlásil zajatcům propuštění a slepým vrácení zraku, abych propustil zdeptané na svobodu abych vyhlásil léto milosti Hospodinovy (Lk 4, 18-19)“.

V Lukášově evangeliu následuje podle Mrázka po „seslání Ducha“ „osamění, poušť, hladovění, pochybnosti a pokušení“. To tvoří protiváhu „proti seslání Ducha s extází“ o letnicích.⁶⁹

3.5.2. Skutky apoštolské

Evangelista Lukáš hovoří ve Skutcích apoštolských „o zaslíbení, daru, křtu, moci a plnosti Ducha ve zkušenosti Božího lidu“.⁷⁰ Je to kniha, kterou „můžeme dobře nazvat skutky Ducha svatého, píše biblický komentátor William Barclay.“⁷¹ Text začíná Ježíšovým příslibem: „dostanete sílu Ducha svatého“ (Sk 1,8). A během padesáti dnů se to stalo! Prvotní

⁶⁶ MRÁZEK, J. op.cit, s. 11.

⁶⁷ MRÁZEK, J. op.cit, s. 11.

⁶⁸ STOTT, J. R. W. *Zápas mladé církve : Poselství Skutků apoštolských*. z angl. orig. přeložil Daniel Plachý. Návrat domů: Praha, 1993. 416 s. ISBN 80-7255-009-8., s. 59.

⁶⁹ MRÁZEK, J. op.cit, s. 13.

⁷⁰ STOTT, J. R. W. *Zápas mladé církve*, s. 59.

⁷¹ WALKER, A. *Život v Duchu svatém*, s. 15.

křesťané byli pokřtěni neslýchanou mocí a zrodila se církev. Dar tohoto Ducha Dunn označuje jako „počátek křesťanské zkušenosti“⁷² a tento okamžik vylití Ducha se udál ve svátku letnic, kdy se splnilo zaslíbení, které dal Ježíš učedníkům (J 14-16, L 24,49).

3.5.3. Soslání Ducha svatého podle Lukáše

V této podkapitole se budeme zabývat událostmi, které jsou spojeny se sosláním Ducha o letnicích.

3.5.3.1. Svátek letnic

Svátek letnic („latinsky *pentecostes*, řecky *πεντεκοστή*, *pentekosté (hémerá)* padesátý den“⁷³) označuje svátek, který začal padesátého dne od „oběti podáváníí, k níž byl přinesen snopek na počátku Velikonoc,“ jednalo se „o konec žní (Dt 16,9)“.⁷⁴ Je ustanoven v Lv 23, 15-21 jako „slavnost žně“, „dožínky“, „kdy se obětovaly ‚prvotiny‘, tj. první chleby z pšeničné sklizně (Lv 23,17).“⁷⁵ V pozdějším období se letnice považovaly za výročí „vydání Zákona“. „Při této jednodenní slavnosti byla předčítána kniha Rút. Pro křesťany jsou letnice svátkem soslání Ducha a založení Církve.“⁷⁶

3.5.3.2. Letnice v Novém zákoně

Nový zákon obsahuje „tři zmínky o letnicích“:

- 1) „Sk 2,1“ (v tomto verši je místo letnic použité slovo „den padesátý“). Je to den, kdy se „po Kristově vzkříšení a nanebevstoupení“ „učedníci sešli v jednom domě v Jeruzalémě“ a „sestoupil na ně Duch svatý, jejich životy byly proměněny novou mocí a přijali požehnání“. Apoštol Petr tento zážitek „vysvětluje jako naplnění proroctví Joela (3, 1-2: „vylíji ze svého Ducha na každé tělo...“).
- 2) „Sk 20,16“ hovoří o tom, že se „Pavel rozhodl neztrácet čas v Asii a spěchal do Jeruzaléma, aby tam byl o dni letnic“.
- 3) „1K 16,8“, kde se píše o tom, že Pavel zůstává „v Efezu až do letnic..., protože se mu otevřela příležitost ke službě.“⁷⁷

3.5.3.3. Hlavní důrazy letnic

Je ale nutné říct, že především Lukášovi vděčíme za velmi důkladně „líčení soslání Ducha“ o letnicích,⁷⁸ které můžeme číst ve Sk 2,1: „když nastal den letnic, byli všichni

⁷² DUNN, J. D. G. *Duch svatý*. In Nový biblický slovník, s. 183.

⁷³ Letnice. In *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikipedia Foundation, 21. května 2008, last modified on 10. 7. 2011 [cit. 2011-07-22].

⁷⁴ FREEMANN, D. *Letnice, svátek*. In Nový biblický slovník, s. 550.

⁷⁵ NOVOTNÝ, A. *Letnice*. Biblický slovník, s. 373.

⁷⁶ NOVOTNÝ, A. op.cit, s. 373.

⁷⁷ FREEMANN, D. *Letnice, svátek*. In Nový biblický slovník, s. 550.

shromáždění na jednom místě...“ Lukáš ve svých sděleních podle Mrázka ukazuje na řadu motivů:

- „Jeho líčení předpokládá extatickou glossolalii“ („Nejsou opilí, jak se domníváte Sk 2,15“). Odborníci zastávají názor, že si „Lukáš jako helénista musel extáze velice vážit.“⁷⁹
- Zároveň mluvení jazyka Lukáš „líčí jako ‚filologický zázrak‘, což je spíše záměrné spojení než záměna.“ V pozadí může být i „motiv překonání babylonské věže a zmatení jazyků na počátku“.⁸⁰
- „Hlavní Lukášův zájem je zde soustředěn na jeho koncepci dějin spásy“ a objasnění skutečnosti „že Duch svatý začal působit“, ne „jak a co Duch svatý působí“. Na to navazuje Petrovo kázání, „podle kterého už sám fakt vylití Ducha dosvědčuje začátek nového věku a je tak chápán.“⁸¹

Podle Orlíka je prorocství Joele 3,1-2 „nosným textem pro pochopení problematiky Ducha.“⁸² Duch má být vylit. Ve Starém zákoně je použito toto slovo pro pojmy: „vylit rozhořčení“ nebo „vlití radosti do duše“ (Ž 79,6; 86,4)“. Od stejného kořene jsou odvozeny: „vylití krve (Ř 3,15)“, „vylití hněvu (Zj 16,1)“, „lití vína (Mt 9,17)“ nebo pro „prolití krve“ našeho Spasitele (Mt 26,28)“.⁸³

Další výraz, který je použit v situaci s letnicemi a následném seslání Ducha, je sestoupení Ducha. Řecký výraz „sestoupit“ můžeme přeložit i jako „padnout na někoho (Sk 10,44; 11,15)“. Stejný výraz je použit pro „padnout kolem krku (Lk 15,20)“, „padla tma (Sk 13,11)“, „padla bázeň (Sk 19,17)“ nebo „obejmout někoho (Sk 20,10)“.⁸⁴ Oba pojmy vylití i sestoupení ukazují na osobní vztah Boha k člověku.

3.5.4. Duch svatý v Samaří

Událost nám přibližuje okamžik, kdy dochází ke křtu Duchem svatým u pokřtěných křesťanů, když na ně apoštolové Petr a Jan vkládají ruce (Sk 8,14-16). „Filipova služba slova v Samaří byla pozoruhodná“ a „jeho kázání probouzelo zástupy“.⁸⁵ Představitelé sboru v Jeruzalémě „byli znepokojeni, protože si nedovedli představit, že by evangelium patřilo i nežidům.“⁸⁶ Petr a Jan byli z tohoto sboru vysláni, a když se po příchodu do Samaří

---

⁷⁸ MRÁZEK, J. *Duch svatý v Novém zákoně*, s. 12.

⁷⁹ MRÁZEK, J. op.cit, s. 12.

⁸⁰ MRÁZEK, J. op.cit, s. 12.

⁸¹ MRÁZEK, J. op.cit, s. 12.

⁸² ORLÍK, Karel. *Blog.iDNES.cz* [online]. 31. březen 2009 [cit. 2011-07-15]. Letnice - Vylití Ducha. Dostupné z WWW: <<http://orlik.blog.idnes.cz/c/76908/Letnice-Vyliti-Ducha.html>>.

⁸³ ORLÍK, K. op.cit

⁸⁴ ORLÍK, K. op.cit

⁸⁵ WALKER, A. *Život v Duchu svatém*, s. 25.

⁸⁶ WALKER, A. op.cit, s. 25.

„přesvědčili, že Bůh prostřednictvím Filipovým mocně působí, ...setkali se“ s křesťany „modlili se s nimi a vyprosili si pro nově obrácené plnost Ducha“, a oni jej přijali (Sk 18,7).⁸⁷

V tomto příběhu sice nejsou vysloveně zmíněny „obvyklé projevy křtu Duchem svatým, ale vzhledem k následující žádosti Šimona kouzelníka lze soudit, že příchod Ducha probíhal za doprovodu smyslu poznatelných jevů zřejmě obdobných, jak je popsáno jinde.“ Kouzelník tuto moc chce po apoštolech také a nabízí jim peníze (Sk 8,18-19). Z tohoto příběhu je patrné, že křest Duchem svatým přichází až po obrácení a je „samostatným procesem, který navazuje na křest“.⁸⁸

3.5.5. Křest Kornélia v Cesareji

Tento příběh můžeme nazvat i jako „letnice pohanů“, jelikož se zde popisuje událost křtu Kornélia - pohana (Sk 10,1-11,18). Pozoruhodná je tu skutečnost, že v průběhu Petrova kázání Duch svatý sestoupí na přítomné (Sk 10,44-46). „Toto sestoupení Ducha je popsáno obdobnými znaky jako o letnicích v Jeruzalémě.“⁸⁹ Zmiňuje se, že „je slyšeli mluvit v jazyku a chválit Boha“.

Tento příběh poukazuje na „misii k pohanům a potvrzuje, že Ježíš jim dává téhož Ducha jako Židům o letnicích.“⁹⁰ Takto to sám Petr hodnotí: „Když jsem k nim začal mluvit, sestoupil na ně Duch svatý, jako už na počátku sestoupil na nás. Tu jsem si vzpomněl na to, co řekl Pán: Jan křtil vodou, ale vy budete pokřtěni Duchem svatým (Sk 11,15-16)“. Duch zde sestupuje již před vlastním křtem vodou a svědčí o tom, že „pohani nemusí nejdříve přistoupit k židovství, aby měli účast na spáse.“⁹¹

3.5.6. Duch svatý v Efezu

Pavel vydává ve městě Efez⁹² mocné svědectví, které se děje i dnes v církvi na mnohých místech. Jeho služba byla „rozsáhlá, plodná i nebezpečná“.⁹³ Působil zde dva roky jako „stanový dělník a při každé příležitosti svědčil a kázal.“ Při příchodu zde „našel tam malou skupinku dvanácti křesťanů“.⁹⁴

⁸⁷ WALKER, A. op.cit, s. 25-26.

⁸⁸ SLAVÍK, M. Křest Duchem svatým – základní zkušenost v charismatice obnově. In Karfíková, L.; Špínka, Š. *Pán a dárce života : Setkání s Duchem svatým v Novém zákoně a křesťanské tradici*. CDK : Brno, 1999. s. 122-141. 144 s. ISBN 80-85959-42-9. s. 127.

⁸⁹ SLAVÍK, M. op.cit s. 126.

⁹⁰ SLAVÍK, M. op.cit, s. 126.

⁹¹ SLAVÍK, M. op.cit, s. 126.

⁹² Efez byl prosperujícím obchodním městem, živým přístavem na západním konci obchodní cesty k Eufratu. Byl v něm jeden ze sedmi divů světa. Artemidin chrám, z nějž zbylo dnes jen několik mramorových úlomků.

⁹³ WALKER, A. *Život v Duchu svatém*, s. 27.

⁹⁴ WALKER, A. op.cit, s. 27.

Pavel cítil, že tu není něco v pořádku, chyběla jim živost, radost a nadšení, které byly znakem tehdejších křesťanů. Proto se ptal: „Když jste uvěřili, přijali jste Ducha svatého?“ Odpověděli mu: „vůbec jsme neslyšeli, že je seslán Duch svatý (Sk 19,2).“ Pavel je začal učit a poukazovat na Ježíšův křest „tj. na „jméno Pána Ježíše“ a na Ducha svatého. Když ho vyslechli, vyžádali si nový křest, Pavel na ně vložil ruce a „sestoupil na ně Duch svatý, a oni mluvili jazyky a prorokovali (Sk 19,5-7)“. Měli stejné projevy jako jsou popisovány o letnicích – „mluvili jazyky a prorokovali.“⁹⁵

Je důležité říct, že i pro mnohé lidi v dnešní době je Duch svatý tajemným mystériem, které nikdy nezakusili. Tento nedostatečný vztah k Duchu svatému vysvětluje nedostatek radosti a moci v životě mnohých křesťanů. Letnice jsou opakovanou zkušeností. Mnohokrát v dějinách se stalo, že Duch svatý náhle sestoupil v moci na část církve a nastalo probuzení.⁹⁶

3.5.7. Petrovo kázání

Ve Sk 2,14: („Petr... je oslovil“) je zaznamenáno „první kázání prvotní církve“. Vystihuje „tehdejší myšlení“ s „jednoduchou teologií Kristových následovníků“. ⁹⁷ Již podle oslovení „muži Judští“ měl Petr na mysli židy. Petr ještě „nebyl přesvědčen o tom, že Ježíš zemřel stejně za pohany jako za židy“. ⁹⁸

Nejdříve Petr hovoří k tomu, že křesťané nejsou opilí a káže na text proroka Joéle. „V celém Starém zákoně nemohl najít Petr přílehavější text,“ protože „popisuje to, co se stalo o letnicích“. Příchod Ducha svatého má tři důsledky:⁹⁹

a) „Vaši synové a dcery budou prorokovat.“ Zahrnuty jsou i ženy, které „se budou podílet stejně jako muži na Božím daru.“¹⁰⁰

b) „Jinoši budou mít prorocká vidění.“ Tím je vyjádřen důraz, že v moci Ducha jsou nové možnosti. To platí i dnes.¹⁰¹

c) „Vaši starci budou mít sny.“ Znamená podle Wolkera, že „Duch dá schopnost vyvolat vzpomínky a s vděčností si uvědomit, co Bůh vykonal“ a člověk „v důvěře může hledět do budoucnosti.“¹⁰²

Podíváme-li se na Petrovou zvěst evangelia, tak můžeme vidět, že se Petr úplně zaměřil na Krista, přičemž v souvislosti s Duchem bych upozornil na dvě paralely:

⁹⁵ WALKER, A. op.cit, s. 28.

⁹⁶ Více viz např. WALKER, A. op.cit, s. 30.

⁹⁷ WALKER, A. op.cit, s. 19.

⁹⁸ WALKER, A. op.cit, s. 19.

⁹⁹ WALKER, A. op.cit, s. 19.

¹⁰⁰ WALKER, A. op.cit, s. 19.

¹⁰¹ WALKER, A. *Život v Duchu svatém*, s. 19.

¹⁰² WALKER, A. op.cit, s. 20.

- 1) Kristovo vyvýšení „na pravici Boží, a odtamtud vylil Ducha“¹⁰³ = činnost Ducha svatého v církvi je znamením Kristovy přítomné moci a slávy;
- 2) „nyní udílí odpuštění i Ducha všem, kteří činí pokání“¹⁰⁴ = Duch se nabízí těm, kteří činí pokání.

Zde bych upozornil, že právě ve druhém bodě se nám Duch svatý odkrývá jako Paraklétos, který vede ke Kristu tím, že vyžaduje naprosté odvrácení se od hříchu, což se děje a) vnitřně: formou pokání a víry a b) navenek: křtem. A kromě toho tímtož pokáním, vírou a křtem jsme „převedeni skrze Ducha do nového Ježíšova společenství.“¹⁰⁵ Bez Ducha by toto nebylo možné a díky Duchu svatému jako Paraklétovi jsou historické události, jež jsou součástí evangelia, oživované a oslovují lidi i dnes.

3.6. Duch u Jana

Jan byl učedník, „jehož Ježíš obzvláštním způsobem miloval“ a nechal ho proniknout „nesmírně hluboko i do tajemství Božího Ducha.“¹⁰⁶ Pouze u něj je v textu při křtu potvrzeno, že „Duch na Ježíši spočinul a že s ním zůstal“.¹⁰⁷ Používá zde „řecké slovo **menein**, jímž se vyjadřuje trvalé přebývání, obdobně jako Boží sláva spočívala na stanu setkání (Ex 40,34) a na Šalomounově chrámu (1 Kr 8,10-11).“ Proto „Ježíš hovoří o svém těle jako o chrámu Boží slávy (J 2,19-22)“. „Znovupostavení chrámu - vzkříšení těla je vrcholným zjevením Synovy božské slávy.“¹⁰⁸

V Janově evangeliu se nikde neříká, že Ježíš dostává „Ducha od Otce nebo od Boha“.¹⁰⁹ Ale „Ježíš je ten, kdo prostřednictvím svého působení a hlásání daruje Ducha učedníkům (J 6,63)“. To souvisí s J 7,37-39, kde „Jan vykládá výrok o proudech živé vody, které poplynou z útroby toho, kdo věří“ v Ježíše. Proud se podle Pospíšila „vztahuje na Ducha svatého, jenž bude v plnosti darován tehdy, až bude oslaven Ježíš“ – u Jana v „hodině kříže“.¹¹⁰

Co se týče symbolu Ducha svatého je jím u Jana voda, „jak na to poukazuje kromě J 7,37-39 například i J 3,5n“. Lze to vidět u probodnutí Ježíše na kříži (J 19,33-35¹¹¹), kde se

¹⁰³ STOTT, J. R. W. *Zápas mladé církve*, s. 78.

¹⁰⁴ STOTT, J. R. W. op.cit, s. 78.

¹⁰⁵ STOTT, J. R. W. op.cit, s. 78.

¹⁰⁶ POSPÍŠIL, C. V. *Dar Otce i Syna. Základy systematické pneumatologie*, s. 53.

¹⁰⁷ „Spatřil jsem, jak Duch sestoupil jako holubice z nebe a zůstal na něm (J 1,32)“.

¹⁰⁸ POSPÍŠIL, C. V. op.cit, s. 53.

¹⁰⁹ Pospíšil C. V. *Dar Otce i Syna. Základy systematické pneumatologie*, s. 54.

¹¹⁰ Srov. např. J 17,1n. S oslavením je spojeno i téma vyvýšení: Srov. Iz 52,13; J 3,14-15; 12,32. Více viz POSPÍŠIL, C. V. *Dar Otce i Syna. Základy systematické pneumatologie*, s. 54.

¹¹¹ „Když přišli k Ježíšovi, viděli, že je již mrtev, kosti mu nelámali, ale jeden z vojáků mu probodl kopím bok; a ihned vyšla krev a voda. A ten, který to viděl, vydal o tom svědectví, a jeho svědectví je pravdivé; on ví, že mluví pravdu, abyste i vy uvěřili.“

píše o „krvi¹¹² a vodě“. To vykládá Pospíšil jako „Ježíšovo sebedarování“.¹¹³ „Otec daruje vše Synu a Syn napodobuje Otce v tom, že mu rovněž daruje všechno, co od něj přijal,“ tj. Syn „zprostředkuje světu věčnou lásku Otce a Syna... Ducha svatého.“ To potvrzují slova J 19,30, že „odevzdal ducha“. Jeho vydechnutí je „znamením darování Ducha Božího“.¹¹⁴ U Jana nenajdeme ani slovo „o daru Ducha svatého o letnicích, protože přímé udělení Ducha učedníkům nastane ve velikonočním dramatu ukřižování a vzkříšení Ježíše z Nazareta“.¹¹⁵

Duch je u Jana podle Dunna v některých textech představovaný jako „moc shůry, která působí znovuzrození“ (J 3,3-8, 1J 3,9): „Kdo je narozen z Boha, nedopouští se hříchu, protože Boží símě v něm zůstává; ba ani nemůže hřešit, protože se narodil z Boha“). Jan Ducha také přirovnává k „řece živé vody, která proudí od Krista a přináší život těm, kdo přijdou a uvěří.“ (J 7, 37-39: „jestliže kdo žízní, ať přijde ke mně a pije! Kdo věří ve mne, proud živé vody poplyne z jeho nitra, jak praví Písmo.“ „To řekl o Duchu“).¹¹⁶

Další čtyři oddíly u Jana zachycují Ježíšova zaslíbení, která popisují, kdo je Duch svatý a co tento Duch působí v životech Jednotlivých křesťanů, v církvi a ve světě. Je třeba taky „připomenout, že evangelista Jan nikdy nehovoří o nějakých mimořádných vnějších projevech Ducha; jeho působení je především vnitřní a dotýká se lidského srdce“.¹¹⁷

Další velice důležitou částí učení o Duchu u Jana představují Ježíšovy výroky v předvečer jeho umučení, kde hovoří „o jiném Paraklétovi, tím prvním je Ježíš a Duch svatý koná dále jeho dílo“. Tento titul nalezneme pouze u Jana.¹¹⁸

V Kristových slovech na rozloučenou je jednoznačně vidět „perspektivu působení Ducha svatého v době církve.“¹¹⁹ To je vidět „i z toho, že všechna slovesa, která popisují působení Ducha svatého, jsou v této části Janova evangelia v budoucím čase.“¹²⁰ Tím je řečeno, „jak bude Duch působit“ po Ježíšově „odchodu a po té, co jej sešle – daruje“.^{121 122}

¹¹² Krev je podle biblického pojetí sídlem života - srov. Lv 17,11.14.

¹¹³ Tuto interpretaci podporuje i to, že J 19,37 přivolává Za 12,10. Tento prorok pak v bezprostředním kontextu výroku o patření na probodeného zmiňuje eschatologický dar Ducha svatého - srov. Za 13,1.

¹¹⁴ POSPÍŠIL, C. V. *op.cit.*, s. 55.

¹¹⁵ POSPÍŠIL, C. V. *op.cit.*, s. 56.

¹¹⁶ DUNN, J. D. G. *Duch svatý*. In Nový biblický slovník, s. 183

¹¹⁷ POSPÍŠIL, C. V. *Dar Otce i Syna. Základy systematické pneumatologie*, s. 59.

¹¹⁸ POSPÍŠIL, C. V. *op.cit.*, s. 59.

¹¹⁹ Exegeté a teologové jsou v tomto ohledu zajedno. Srov. SWETE, Henry Barclay. *The Holy Spirit in the New Testament*. London : Wipf & Stock Publishers, Nov 1998. 417 s. ISBN-10: 1579101933, ISBN-13: 978-1579101930., str. 292

¹²⁰ POSPÍŠIL, C. V. *op.cit.*, s. 59.

¹²¹ „Všechna slova, která pronesl Vykupitel ve večeradle v předvečer svého utrpení jsou vepsána do doby církve: především výroky o Duchu svatém jako Paraklétovi a Duchu pravdy. Encyklika Jana Pavla II. *DOMINUM ET VIVIFICANTEM : O DUCHU SVATÉM V ŽIVOTĚ CÍRKVE A SVĚTA* [online]. Praha : Zvon, české katolické nakladatelství a vydavatelství, spol. s r. o., 1997. ISBN 80-7113-204-7. str. 35.

¹²² POSPÍŠIL, C. V. *Dar Otce i Syna. Základy systematické pneumatologie*, s. 57.

Ježíšovi řeči na rozloučenou (J 14,16-7, 26; 15,26; 16,7b-11)¹²³ přicházejí učedníkům jako odpověď na jejich otázky: kdo jim teď bude krýt záda, kdo je bude vést? Jako odpověď jim přicházejí zaslíbení o působení Parakléta. Správně pochopit význam tohoto titulu Ducha svatého se dá jedinečně díky působení a pomoci tohoto Ducha.¹²⁴ Paraklétos je rozhodně základním svědkem Ježíše Krista a podporou ve víře.

Pospíšil vidí v Janově Paraklétovi „osobní charakter Ducha svatého“: Jan ve vztahu se slovem *pneuma* používá mužský rod (J 14,26; 15,26; 16,18.13), přestože „*pneuma* v řečtině představuje substantivum středního rodu.“ Je navíc „spojeno se zájmenem *ekeinos* (onen), které je rovněž mužského rodu.“¹²⁵ Tím je podle Pospíšila podpořen osobní charakter Ducha

Jednotlivé výroky a významy titulu Paraklétos jsou popsány v následující kapitole.

3.7. Duch u Pavla

U Pavla je pojem Duch vnímán jako počátek křesťanské zkušenosti. V Listu Galatských 3,2 píše: „začali jste žít z Ducha Božího, a teď spoléháte sami na sebe?“ Pojem Duch u Pavla je „vázaný na Krista“ podobně jako v evangeliích. Také zde je „Duch spojen se synovstvím“ i s „novým věkem, novou situací člověka“.¹²⁶

3.7.1. Duch a dary

Mrázek myšlenky o Duchu svatém dělí „do dvou velkých okruhů“¹²⁷. Prvním z nich je „parennetický (směřovaný především do Korintu)“¹²⁸. Zde jde o text 1 K 12,4-12. Obdarování pochází od jednoho Ducha („jsou rozdílná obdarování, ale tentýž Duch“). Dary, o kterých Pavel píše nejsou jenom absolutním seznamem, Pavlovi jde také o „usměrnění křesťanských extatiků.“¹²⁹ Tento text „nepodává výklad o Duchu svatém ani rozbor jednotlivých darů, nýbrž se snaží o jejich zařazení a vymezení místa, které jim přísluší (v životě křesťana a v

¹²³ „A já požádám Otce a on vám dá jiného Přímluvce, aby byl s vámi na věky: Ducha pravdy, kterého svět nemůže přijmout, poněvadž ho nevidí ani nezná. Vy jej znáte, neboť s vámi zůstává a ve vás bude.“; ale Přímluvce, Duch svatý, kterého pošle Otec ve jménu mém, ten vás naučí všemu a připomene vám všechno, co jsem vám řekl.“; Až přijde Přímluvce, kterého vám pošlu od Otce, Duch pravdy, jenž od Otce vychází, ten o mně vydá svědectví.“; „Pospěje vám, abych odešel. Když neodejdu, Přímluvce k vám nepřijde. Odejdu-li, pošlu ho k vám. On přijde a ukáže světu, v čem je hřích, spravedlnost a soud: Hřích v tom, že ve mne nevěří; spravedlnost v tom, že odcházím k Otcovi a již mne nespátříte; soud v tom, že vládce tohoto světa je již odsouzen.“

¹²⁴ Srov. J 14,9. Až po vzkříšení, tedy v síle Ducha, učedníci porozuměli tomu, co kdysi viděli - srov. J 12,16; 2,22.

¹²⁵ POSPÍŠIL, C. V. op.cit, s. 58.

¹²⁶ MRÁZEK, J. *Duch svatý v Novém zákoně*, s. 17.

¹²⁷ MRÁZEK, J. op.cit, s. 15.

¹²⁸ Ze slova *parenéza* (ze starogr. *parainesis* = napomenutí) je nebádající, napomínající výpověď. Parenézy a parenetické spisy spadají do teologické literatury, zpravidla v podobě výzvy a návodu na eticky správný život. Zdroj: <http://sk.wikipedia.org/wiki/Pareneza>

¹²⁹ MRÁZEK, J. op.cit, s. 15.

životě sboru).“ Pavel se chce vypořádat s myšlenkami, které „právě extatické dary (a prožitky) neúměrně nadhodnocují všemu ostatnímu.“¹³⁰

Podobný výčet je v epištole Římanům 12,1 s „důrazem na to, aby se nikdo pro svůj dar nepovyšoval nad druhé, nýbrž sloužil“. Také na tomto místě je protiváhou k „extatickým darům“ dar povzbuzovat, rozdávat nebo starat se o trpící.¹³¹

Oba texty naznačují „rozmanitost toho, co působí jeden a týž Duch a co všechno má svůj úkol ke společnému prospěchu.“ Podle Mrázka jde o „texty velmi ekumenické, protože rozdílnost chápou pozitivně jako působenou jedním a týmž Duchem, tak, aby se navzájem doplňovala“.¹³²

3.7.2. Pod Zákonem nebo v Duchu

Druhý okruh Pavlových úvah o Duchu svatém se týká Zákona a najdeme jej podle Mrázka „v epištolách Galatským¹³³ a Římanům.“ Jedná se o texty „spíše výkladové, ale rozbor zejména Ga může prokázat, že i zde jsou součástí polemiky, tentokrát s judaisujícími křesťany o vztahu k Zákonu.“ Pro tento okruh je typické to, že v jednotlivých textech je Duch v přímém protikladu „k Zákonu, k tělu, k otroctví“.¹³⁴

„Dáte-li se však vést Božím Duchem, nejste už pod zákonem (Ga 5,18)“. Apoštol Pavel sděluje zaslíbení, které je nezávislé na Zákonu. Se Zákonem totiž přichází otroctví – „tak jako potomek, dokud je nezletilý, je v domácnosti na úrovni otroka a otrok na něj dohlíží.“¹³⁵ Zákon představoval určitý dozor nad člověkem, byl otroctvím. Boží duch znamenal naopak pro člověka svobodu.¹³⁶ Jsme-li věřící a oddaní Kristu, „přijímáme Ducha synovství, v němž voláme Abba, Otče (Gal 4,6)“.¹³⁷ Jsme osvobozeni od Zákona, jak říká text Ř 7,6: „nyní, když jsme zemřeli tomu, čím jsme byli spoutáni, byli jsme zproštěni zákona, takže sloužíme Bohu v novém životě Ducha, ne pod starou literou zákona“. Svoboda a nový život Ducha „neznamená, že budeme dělat všechno to, co Zákon zakazoval.“ Zákon zůstává „dobrý, je mu upřena pouze soteriologická průchodnost“.¹³⁸

Další text, který hovoří o Zákonu a Duchu je v listu Římanům v 8. kapitole: „nyní však není žádného odsouzení pro ty, kteří jsou v Kristu Ježíši, neboť zákon Ducha, který vede k životu v Kristu Ježíši, osvobodil tě od zákona hříchu a smrti. Bůh učinil to, co bylo zákonu

¹³⁰ MRÁZEK, J. op.cit, s. 15.

¹³¹ MRÁZEK, J. op.cit, s. 16.

¹³² MRÁZEK, J. op.cit, s. 16.

¹³³ v Galatským v poměru ke své délce mluví o Duchu vůbec nejčastěji z celého NZ.

¹³⁴ MRÁZEK, J. *Duch svatý v Novém zákoně*, s. 16.

¹³⁵ MRÁZEK, J. op.cit, s. 16.

¹³⁶ MRÁZEK, J. op.cit, s. 16.

¹³⁷ MRÁZEK, J. op.cit, s. 16.

¹³⁸ MRÁZEK, J. op.cit, s. 17.

nemožné pro lidskou slabost: Jako oběť za hřích poslal svého vlastního Syna v těle, jako má hříšný člověk, aby na lidském těle odsoudil hřích, a aby tak spravedlnost požadovaná zákonem byla naplněna v nás, kteří se neřídíme svou vůlí, nýbrž vůlí Ducha (Ř 8,1-4)“. Text hovoří o novém zákonu Ducha, který je dán skrze Ježíše Krista. Podle Mrázka se zde Pavlovo pojetí „překvapivě blíží Janovu pojetí Parakléta jako Prostředníka mezi Bohem a lidmi a přímělníkem před Boží tváří.“¹³⁹

3.7.3. Křest v Duchu

Co se týče křtu Duchem svatým, tak v Pavlových listech „nemáme přímé popisy křtu v Duchu, ale Pavel často zachycuje účinky působení Ducha v jednotlivcích i společenství, a to ve směru morálním a charismatickým.“¹⁴⁰ Pavel je vidí jako důležité a jsou podle něj vnímatelné i smysly na základě osobní zkušenosti víry po obrácení. V listu Galatským 3,2-5 Pavel píše: „dal vám Bůh svého Ducha proto, že jste činili skutky zákona, nebo proto, že jste uvěřili zvěsti, kterou jste slyšeli? To jste tak pošetili? Začali jste žít z Ducha Božího, a teď spoléháte sami na sebe? Tak veliké věci jste prožili (tolik jste vytrpěli) nadarmo? Ten, který vám udílí Ducha a působí mezi vámi mocné činy, činí tak proto, že plníte zákon, nebo proto, že jste slyšeli a uvěřili?“ Pavel pokládáním otázek přibližuje důležitost víry a dává ji do kontrastu se Zákonem. I proto Pavel na více místech znovu a znovu připomíná křesťanům právě počáteční zkušenost Ducha, neboť pro mnohé to byl opravdový Boží dotyk a silný prožitek Boží lásky a radosti (např. 1 Te 1,6 je spojený se znovuzrozením k Božímu synovství).

Hlavním textem „o naplnění Duchem svatým je u Pavla vyjádřen“ v listu Římanům 5,5: „A naděje neklame, neboť Boží láska je vylita do našich srdcí skrze Ducha svatého, který nám byl dán.“¹⁴¹ Láska je nejdůležitějším ovocem Ducha. Z toho Slavík vyvozuje, že křest Ducha je u Pavla také, ale v jiné podobě. Je pro něj „vlastní zkušeností s Boží láskou a se znovuzrozením k Božímu synovství (milost ospravedlnění Božích synů a dcer)“ (ve smyslu Ga 4,6).¹⁴²

Apoštol Pavel je podle Slavíka co se týká křtu v Duchu „v linii Skutků, ale více zdůrazňuje ospravedlňující skutečnost Božího dětství a naplnění ducha jako výchozí pozici pro křesťanský život každého jednotlivého věřícího.“ Sám vnímal naplnění Duchem jako osobní zážitek, a to i smysly – „lze jej vidět, slyšet, cítit“. Tato myšlenka je u něj vyjádřena

¹³⁹ MRÁZEK, J. op.cit, s. 17.

¹⁴⁰ SLAVÍK, M. *Křest Duchem svatým. Základní zkušenost v charismatické obnově*, s.127

¹⁴¹ SLAVÍK, M. op.cit, s.128.

¹⁴² SLAVÍK, M. op.cit, s.127.

voláním „Abba, Otče!“.¹⁴³ Toto volání (Ř 8,15, Ga 4,6) je podle Součka projevem našeho synovství v Duchu. Člověku je „Duch zřejmě silou, která se shůry zmocňuje naší mysli a vede, ano nutí nás k onomu volání, které patrně mělo podobu výkřiků vyslovených v prudkém pohnutí, ano vytržení mysli“.¹⁴⁴ Podíl na Božím synovství má člověk jenom tehdy, jestliže s ním sdílí téhož Ducha (Ř 8,14-17) a součástí Kristova těla se může stát pouze křtem v Duchu: „Neboť my všichni, ať Židé či Řekové, ať otroci či svobodní, byli jsme jedním Duchem pokřtěni v jedno tělo a všichni jsme byli napojeni týmž Duchem (1K 12,13).“

Důsledky křtu Duchem se projevují „ovocem (srov. Te 4,1-8; 1K 6,1-11; Ef 4,22-32; Ga 5,16-25) a charismaty (1 K 12; 14; Ef 4,7-15; Ř 8,26.27)“.¹⁴⁵ Člověk znovuzrozený je veden Duchem Božím (Ř 8,14; Ga 5,18), ale není to, jak zdůrazňuje Souček, „bez účasti osobního rozhodování a ‚chození Duchem‘ Ga 5,16 i ‚žití Duchem‘“. Znamená to, řídit se „ve vědomém rozhodování Duchem jakožto pravidlem“. Proto je Duch pro člověka „závazkem“.¹⁴⁶

---

¹⁴³ SLAVÍK, M. op.cit, s. 129.

¹⁴⁴ SOUČEK, Josef B. . *Teologie apoštola Pavla* . 2. vyd. . Praha : Kalich, 1982. s. 164.

¹⁴⁵ SLAVÍK, M. op.cit, s. 127.

¹⁴⁶ SOUČEK, J. B. *Teologie apoštola Pavla*, s. 168.

4. TITULY, SYMBOLY A DÍLO DUCHA SVATÉHO

Titul, symboly a dílo Ducha svatého přibližují člověku to, kdo Duch svatý je. Uspodňují orientaci v jeho činnosti pro člověka. Ta je spojena s celou Boží Trojicí, protože Duch svatý je osoba Trojice. Biblista Mark D. Mc Lean k tomu říká, že „Bůh se jako nejvyšší bytost... nechává poznat lidem na základě své trojjedinosti ... všechno, co můžeme vědět o Bohu, má svůj původ v Božím zjevení“.¹⁴⁷ Ján Liguš ukazuje, že Duch svatý je konkrétním osobním Bohem, říká: „Duch Svatý pochází či vychází od Otce a Syna (J 15, 26; 16,7) a dokonává tak dílo vykoupění začaté Kristem (Ef 2,22, 1K 12,4-11). Duch svatý není jen nějaká neurčitá Boží síla ... ale sám živý a jednající Bůh v něm, skrze něho.“¹⁴⁸

4.1. Tituly Ducha svatého

Tituly Ducha svatého se někteří teologové zabývají „v rámci pojednání o trojici, jiní toto téma zařazují do nauky o Duchu svatém“. Označení, která Bible používá pro Ducha svatého, nám přibližují to, kdo je tato osoba Trojice.¹⁴⁹

Biblista Mark D. Mc Lean označuje Ducha svatého jako „aktivního božského činitele v Božím jednání se stvořením“¹⁵⁰ a zdůrazňuje především význam starozákonního titulu „Duch Hospodinův“ (rûah JHWH)“¹⁵¹. Tím, že je součástí tohoto titulu JHWH, je zde těsné propojení právě se stvořením, protože „jedním významem jména Hospodinova je: ‚Ten, který tvoří, anebo povolává k bytí‘“.¹⁵¹

Dalším zdrojem důležitých titulů pro Ducha svatého je Nový zákon, zejména 14.-16. kapitola evangelisty Jana. Řecké označení Paraklétos je překládáno v *Hortonově systematické teologii* několika způsoby. Podle *Nové Bible Kralické a Bible kralické* (celý název *Bible svatá aneb všechna svatá Písma Starého i Nového zákona*) je tento termín přeložen „Utěšitel“, *Česká ekumenická bible* tento výraz překládá „Přímlovce“ a *Nová smlouva* „Zastánce“¹⁵². Lze jej také přeložit jako „Obhájce“.¹⁵³ V následující kapitole budou představeny tyto překlady.

Epištoly uvádí i jiné tituly Ducha svatého. Jsou to „Duch svatosti“ (Ř 1,4), „Duch života“ (Ř 8,2), „Duch synovství“ (Ř 8,15) ... „zaslíbený Duch svatý“ (Ef 1,13, *Český*

¹⁴⁷ MC LEAN, M. D., M. D. Duch svatý. In Horton, M. a kol. Systematická teologie. Z anglického originálu přeložil Jiří Hedánek. Albrechtice : Křesťanský život. s. 739 s. ISBN 80-7112-069-3. s. 391.

¹⁴⁸ LIGUŠ, Jan. *Propedeutické systematicko-teologické reflexie o křesťanské víře v Boha : Dogmatika I.* Banská Bystrica : PF UMB, 2010 s. ISBN 80-8083-319-2., s. 107-108.

¹⁴⁹ MC LEAN, M. D., op.cit s. 392.

¹⁵⁰ MC LEAN, M. D., op.cit s. 393.

¹⁵¹ MC LEAN, M. D., op.cit s. 393-394.

¹⁵² MC LEAN, M. D., op.cit s. 394.

¹⁵³ *Nový zákon s výkladovými poznámkami : Český ekumenický překlad.* Praha : Česká biblická společnost, 1991, s. 191.

ekumenický překlad, Nová Bible Kralická), „Duch věčný“ (Žd 9,19, Nová smlouva), „Duch milosti“ (Žd 10,29) a „Duch slávy“ (1 Pt 4,14).¹⁵⁴

4.2. Symboly Ducha svatého

Symboly, které Bible používá pro Ducha svatého, nám podle Mc Leana „poskytují konkrétní obrazy abstraktních věcí, jako je abstraktní i třetí osoba Trojice“. Jsou to podle něj vlastně „archetypy“, které se „objevují v mnoha kulturách i obdobích“ a v člověku vyvolávají stejné představy: „vítr všude reprezentuje mocné, leč neviditelné síly, čirá proudící voda přestavuje životodárnou sílu a osvěžení pro ty, kdo jsou tělesně či duchovně vyprahlí...“

Důležité jsou také proto, že poskytují klíč k pochopení toho, co pro nás koná Duch svatý a jak se ve své síle a moci projevuje.

4.2.1. Vítr

Symbol větru pochází z hebrejského slova „rûah“ a znamená „dech“, „duch“ nebo „vítr“. „používá se paralelně s výrazem nefesh“, které znamená „živoucí bytost“, tj. cokoli, co má dech“. Je spojen s „citovým a duchovním aspektem živoucí lidské bytosti“. Podobný „sématický rozsah“ má i řecké slovo „pneuma“. Tento symbol zdůrazňuje „neviditelnost Ducha svatého, jak ukazuje Jan 3,8“. S tím je spojeno to, že Ducha svatého nevidíme, ale můžeme cítit jeho působení. Symbol větru najdeme také ve Sk 2,2, kde doprovází „příchod Ducha svatého o letnicích“. ¹⁵⁵

4.2.2. Voda

Voda je nezbytná pro život člověka. K tomuto významu se vztahuje i tento symbol, což podtrhuje i Bible v Ježíšově výzvě: „Jestliže kdo žízní, ať přijde ke mně a pije. Kdo věří ve mne, proudy živé vody poplynou z jeho nitra“, jak praví Písmo. To řekl o Duchu, jehož měli přijmout ti, kteří v něj uvěřili. Dosud totiž Duch nebyl dán, neboť Ježíš ještě nebyl oslaven (J 7,37b-39). Duch je podle Mc Leana spojen se zvěstovaným slovem, které je „živou vodou, která věřícího obživuje, občerstvuje a zmocňuje“. ¹⁵⁶

4.2.3. Oheň

Symbol ohně je spojen s očištnou funkcí. Již proroctví Jana Křtitele spojilo Ježíšovu službu křtu Duchem svatým s tímto symbolem: „on vás bude křtít Duchem svatým a ohněm (Mt 3,11-12; L 3,16-17)“. O letnicích „vyjadřují příchod Ducha „ohnivé jazyky“ (Sk 2,3)“,

¹⁵⁴ MC LEAN, M. D., M. D. op.cit, s. 394.

¹⁵⁵ MC LEAN, M. D., M. D. op.cit, s. 395.

¹⁵⁶ MC LEAN, M. D., M. D. op.cit, s. 395.

které podle Mc Leana propojují na jediném místě Bible tento symbol přímo s křtem. Symbol ohně je také použit mezi věřícími, kde má mít Duch svatý také pročišťující funkci: „plamen Ducha nezhásejte, prorockými dary nepohrdejte (1Te 5,19)“.¹⁵⁷

4.2.4. Olej

Symbol oleje je spojen s uvedením do úřadu kněží, králů a proroků. Byli pomazáni olejem, a to je „symbolem skutečnosti, že Bůh zasvěcuje věřícího ke službě v Božím království“. Pomazání Duchem svatým najdeme např. u Petra, který káže Kornéliovi: „Bůh pomazal Ježíše z Nazareta Duchem svatým a mocí (Sk 10,38)“. Stejný význam nalezneme na jiném místě ve slovech Ježíše v L 4,18: „Duch Hospodinův je nade mnou; proto mne pomazal, abych přinesl chudým radostnou zvěst.“ Jak dokládá další biblické místo, i věřící člověk je pomazáván Duchem svatým (1 J 2,20.27). Tím, že pomazání přijímá, je posílen „ke službě Bohu“ a přijímá také poznání.¹⁵⁸

4.2.5. Holubice

Jediným živým symbolem pro Ducha svatého je holubice, která je bezelstná (Mt 10,16). Objevuje se ve všech evangeliích při Ježíšově křtu: „Duch svatý sestoupil na Ježíše v podobě holubice“ (Mt 1,10; Lk 3,12; Mt 3,16; J 1,32). Mc Lean k tomuto zvířeti dodává, že „holubice byla pro chudého náhražkou za beránka“ a proto jiná biblická místa označila Ježíše jako beránka Božího, který svou obětí na Golgotě snímá hřích“. Holubice představuje podobně jako beránek mírnost a mír. Tento symbol proto zdůrazňuje, že Duch svatý není někým, kdo by nás zajal, ale naopak „poskytuje pokoj v bouřích života ... Ez 18,30-32)“.¹⁵⁹

4.2.6. Pečeť

Duch svatý je také pečetí. Orlík píše, že kdysi byla pečeť něco jako „chráněnou značkou“ (Zj 7,3; 2 K 1,22 – „On nás také zapečetil a do našich srdcí dal Ducha jako závdavek“; Ef 1,14;4,30).¹⁶⁰ Pečeť náleží určitému uživateli, má na sobě určitý obraz nebo nápis, který jej identifikuje. Používala se připevněna na listinu nebo zavěšená na určitém předmětu, aby ověřovala jeho pravost. Symbol pečeti ukazuje na to, že Duch chrání křesťany jako pečeť a jsou zároveň identifikovatelní (Ef 4,30: „A nezarmucujte Ducha Svatého Božího, jímž jste byli zapečetěni ke dni vykoupění.“)

¹⁵⁷ MC LEAN, M. D., M. D. op.cit, s. 396.

¹⁵⁸ MC LEAN, M. D., M. D. op.cit, s. 396.

¹⁵⁹ MC LEAN, M. D., M. D. op.cit, s. 396.

¹⁶⁰ ORLÍK, *Vylití Ducha*, op.cit.

4.3. Dílo Ducha svatého

Dílo Ducha svatého podle Mc Leana souvisí se změnou „lidského srdce“ a s proměnou v „jiné lidi“. Duch svatý „na někoho sestupuje, což vyústí ve zmocnění k nějakému úřadu nebo ke službě“ – to je spojeno s „naplňováním prorocké služby hlásáním Boží vůle a záměrů s Církví i se světem“. S tím může souviset i jiné než běžné chování, protože „být naplněn Duchem je vrcholná emocionální, fyzická i náboženská zkušenost, která má konkrétní účel, dokonce i tehdy, pokud to tak nevnímáme“.¹⁶¹ Na základě biblických textů Mc Leana odvozuje tyto charakteristiky díla Ducha svatého.

4.3.1. Univerzálnost

Dílo Ducha svatého je spojeno s univerzálností, na kterou ukazuje zaslíbení v prorockém proroctví proroka Jóele 3, 1-2: „vyleji svého ducha na každé tělo. Vaši synové i vaše dcery budou prorokovat, vaši starci budou mít sny, vaši jinoši budou mít prorocká vidění. Rovněž na otroky a otrokyně vyleji v oněch dnech svého ducha“. Mc Lean dodává, že zaslíbení se zajímavě vztahuje kromě Izraelců i na „otroky a otrokyně“ a dává jej do přímé souvislosti s Pavlovou myšlenkou smazání rozdílu skrze Krista mezi „židem a pohanem, otrokem a svobodným, mužem a ženou (Ga 3,28).“¹⁶²

Vnější obřízka není nutná ke křtu v novozákonní církvi. To dokládá příběh o Kornéliovi, který má současně s Petrem vidění.¹⁶³ „Kornéliova rodina byla uznávána jako zbožná a bohabojná (Sk 10,2).“ Přesto Petr po vejítí do Kornéliova domu zdůraznil, že „židům není dovoleno stýkat se s pohany a navštěvovat je (Sk 10,28)“. I přesto ke Kornéliovi i mnoha dalším lidem promlouvá o díle Ježíše Krista. Dříve než ukončil řeč „sestoupil Duch svatý na všechny, kteří tu řeč slyšeli. Bratři židovského původu, kteří přišli s Petrem, žasli, že i pohanům byl dán dar Ducha svatého. Vždyť je slyšeli mluvit ve vytržení mysli a velebit Boha (Sk 10, 44-46).“ Dar Ducha svatého je důvodem k tomu, že i pohan může být pokřtěn vodou (Sk 10,47). Tím se Petrovi vysvětluje vidění a výrok Boha: „Co Bůh prohlásil za čisté, nepokládej za nečisté (Sk 10, 15).“

4.3.2. Poznání Boha

Dílo Ducha svatého je spojováno s osobní zkušeností s Bohem, a proto i s otázkou soteriologickou. Proto podle Mc Leana je i otázka znovuzrození spjata se starozákonní dobou (např. 1 S 2,18.21.26). Osobní zkušenost je spojována s hebrejským slovesem „jáda“

¹⁶¹ MC LEAN, M. D., M. D. *Duch Svatý*, s. 402.

¹⁶² MC LEAN, M. D., M. D. op.cit, s. 398.

¹⁶³ MC LEAN, M. D., M. D. op.cit, s. 399.

(„znát“) a „poznat Hospodina bylo prací Ducha svatého v životě starozákonních svatých právě tak, jako v životě svatých novozákonních“. Spása byla těsně spjata i ve starozákonní době s vírou, jak to dosvědčuje „11. kapitola listu Židům“¹⁶⁴. Viditelným znamením bylo přijetí obřízky a poslušnost Zákonu. „Vnější obřízku má provázet obřízka lidského srdce (Dt 10,16; 30,6, srov. Jr 9,26).“¹⁶⁵

4.3.3. Extatické projevy

Dílo Ducha svatého je doprovázeno hlubokým duchovním prožitkem, který může mít i své vnější projevy „smích, zpěv, pláč, ležení na zemi či tanec v Duchu“. Ve Starém zákoně byly vnější projevy spojovány se „spočinutím Ducha svatého (Nu 11,26)“ na člověku nebo „sestoupení v moci (1 S 10,6.11; 19,23-24)“. Většinou byly u proroků „a pokud se projevovaly u někoho jiného než u proroka, dostával se onen jedinec do řečí“. Z tohoto důvodu Jozue oslovuje Mojžíše, aby „zabránil Eldadovi a Médadovi prorokovat v táboře (Nu 11,29)“.

Saul se setkal s proroky v Gibeji a tato zkušenost byla doprovázena hlubokým duchovním prožitkem. Neměl však podle textu extatický projev, ale čteme, že se „Saul stal jiným člověkem“, že se mu „změnilo srdce“.¹⁶⁶

Proroci z jiných náboženství měli také takové projevy „extatického chování“. Aby získali pozornost bohů, zraňovali se. To je doloženo v 1 Kr 18,28 u Baalových proroků.

Extatický projev není zárukou toho, že prorok má „slovo od Hospodina“ – může jít o „vlastní přelud“ nebo o „slovo, které posluchači chtějí slyšet“. I Starým zákonem zaznívá odmítnutí falešných proroků – zejména „zvláštního oděvu i jejich extatického chování včetně zraňování sebe samých (Za 13,2-6).“¹⁶⁷

---

¹⁶⁴ MC LEAN, M. D., M. D. op.cit, s. 399.

¹⁶⁵ MC LEAN, M. D., M. D. op.cit, s. 398.

¹⁶⁶ MC LEAN, M. D., M. D. op.cit, s. 400.

¹⁶⁷ MC LEAN, M. D., M. D. op.cit, s. 401.

5. TITUL PARAKLÉTOS

Řecký pojem Paraklétos v sobě zahrnuje více významů. Biblista Novotný se domnívá, že překlad řeckého slova Paraklétos je mnohem širší a že překlad Utěšitel je pouze jedním pohledem. „Spíš jde o Zastávce, Přímluvce, Pomocníka“. ¹⁶⁸

5.1. Paraklétos a jeho význam

Řecký pojem Paraklétos představuje někoho, kdo vystupuje „ve prospěch někoho druhého, prostředníka, přímluvce, pomocníka a pouze ojediněle znamená právní pomoc u soudu (latinsky advocatus; Tertullian, Cyprián)“. I přesto je právě tento pojem „podle Bauera pochopitelný v profánní oblasti z právního života“. Původně znamenal někoho, kdo „je zavolán, aby pomohl v aktivní činnosti ‚obhájce, právního zástupce nebo přímluvce‘ (Behm)“. Byl to termín často používaný, protože „dějiny náboženství znají“ „mytologické přímluvce“. ¹⁶⁹

Původně v sobě tento pojem obsahuje podle biblisty Braumanna „pasivní smysl“ v tom, že je někdo zavolán k určité činnosti. Nový zákon ale zdůraznil jiný smysl v tom, že poukázal na to, že ten, kdo je Paraklétos „není zavolaný, ale je poslaný (J 14,26; 15,26; 16,7), darovaný a uvítaný (J 14,16n)“. ¹⁷⁰

Na rozdíl od profánního použití tohoto řeckého slova, novozákonní Paraklétos přináší konkrétní pomoc, která souvisí se spásou člověka „(1 J 2,1n)“ i s jeho soudem „(J 16,7)“. To že „uvádí do pravdy a ukazuje na budoucí věci (J 16,16) neznamená, že by nabízel zvědavý pohled do budoucnosti, ale je to projev kontinuity historického Ježíše ke Kristu víry“. Z tohoto důvodu se této problematice prvotního sboru „chopil evangelista Lukáš (Sk 1n)“, kterou Braumann definuje ve smyslu dvojího pojetí: „Duch...odkrývá Ježíšovu dobu“, ale také „církve vlastní Ducha a stojí s Ježíšem“ i jeho minulostí „v kontinuu“. ¹⁷¹

5.2. Paraklétos jako Přímluvce

Řecký pojem Paraklétos ve smyslu Přímluvce nalezneme v janovské látce (v Janově evangeliu a 1J 2,1) ¹⁷² v Ježíšově řeči na rozloučenou ¹⁷³.

¹⁶⁸ NOVOTNÝ, A. *Utěšitel*. In Biblický slovník, s. 1157.

¹⁶⁹ BRAUMANN, G. *Fürsprecher*. In Coenen, L. a kol. *Theologisches Begriffslexikon zum Neuem Testament : Studien – Ausbauge : Abraham – Israel*. sv. 1., 2. vyd. Wuppertal : Theologischer Verlag R. Brockhaus 752 s. ISBN 3-7974-4848-1., s. 414.

¹⁷⁰ BRAUMANN, G. *op.cit*, s. 414.

¹⁷¹ BRAUMANN, G. *op.cit*, s. 414.

¹⁷² BRAUMANN, G. *Fürsprecher*, s. 415.

Jedná se o tyto texty:

J 14, 16-17: „A já požádám Otce a on vám dá jiného Přímluvce, aby byl s vámi navěky - Ducha pravdy, kterého svět nemůže přijmout, poněvadž ho nevidí ani nezná. Vy jej znáte, neboť s vámi zůstává a ve vás bude.“

J 14,26: „Ale Přímluvce, Duch svatý, kterého pošle Otec ve jménu mém, ten vás naučí všemu a připomene vám všechno, co jsem vám řekl.“

J 15,26: „Až přijde Přímluvce, kterého vám pošlu od Otce, Duch pravdy, jenž od Otce vychází, ten o mně vydá svědectví.“

J 16, 7-11: „Říkám vám však pravdu: Prospěje vám, abych odešel. Když neodejdu, Přímluvce k vám nepřijde. Odejdu-li, pošlu ho k vám. On přijde a ukáže světu, v čem je hřích, spravedlnost a soud: Hřích v tom, že ve mne nevěří; spravedlnost v tom, že odcházím k Otci a již mne nespátříte; soud v tom, že vládce tohoto světa je již odsouzen.“

Jiný význam Nový zákon dává tomuto řeckému pojmu v tom, že jím rozumí „na jedné straně **osobu**, na druhé straně **sílu**“. Osobou Braumann míní „následovníka Krista“ a dokládá to veršem z Janova evangelia: „a já požádám Otce a on vám dá jiného Přímluvce, aby byl s vámi navěky (J 14,16)“. Silou je míněn „Duch pravdy (J 14,17;15,26; 16,13)“, který je v Janově evangeliu popisován takto: „Duch pravdy, kterého svět nemůže přijmout, poněvadž ho nevidí ani nezná. Vy jej znáte, neboť s vámi zůstává a ve vás bude (14,-17), anebo je silou míněn pojem „Duch svatý (J 14,26: Ale Přímluvce, Duch svatý, kterého pošle Otec ve jménu mém, ten vás naučí všemu a připomene vám všechno, co jsem vám řekl“).¹⁷⁴

Biblišta Jiří Mrázek ukazuje v těchto textech na „obsahovou návaznost na Ježíše: Duch svatý v janovském pojetí neříká nic nového“, protože „působí ... pochopení toho, co učil Ježíš (i tam, kde vyučí všeliké pravdě, jde v posledu o to, že Ježíš je cesta i pravda)“. Janovy výroky o Přímluvci zdůrazňují to, „co Ježíš už tenkrát říkal a už tenkrát takto myslel“, „podstatné už se stalo a bylo řečeno v Ježíšově příběhu“.¹⁷⁵

Pojetí Parakléta jako Přímluvce má v sobě „příbuznost s představou zastánce před Božím soudem, jakým byl např. archanděl Michael, Syn člověka a v některých tradicích i Melkisedek“.¹⁷⁶

---

¹⁷³ MRÁZEK, J. *Duch svatý v Novém zákoně*, s 14.

¹⁷⁴ BRAUMANN, G. op.cit, s. 415.

¹⁷⁵ MRÁZEK, J. op.cit, s 14.

¹⁷⁶ MRÁZEK, J. *Duch svatý v Novém zákoně*, s 14.

5.3. Paraklétos jako Zástupce

Řecký pojem Paraklétos je podle biblisty Novotného „doslovným překladem latinského advocatus“ – „právní zástupce který u soudu vystupuje jménem obžalovaného jako jeho obhájce“. Přímluvce je spojován s Ježíšem Kristem (1J 2,1), který je „smířením za hříchy naše a celého světa, a ... zastává se nás ... stojí na našem místě na soudu Božím (srov. Mt 10,32-33; Ř 8,34)“.¹⁷⁷

Kralický překlad u Ducha svatého překládá řecký výraz Paraklétos slovem „Utěšitel“ „(J 14,16.26; 15,26; 16,7)“ i tam, kde se jedná o funkci zástupce Boha.¹⁷⁸ Duch svatý je v tomto „jakoby ‚advokátem‘ Božím“. Novotný zástupnost to vysvětluje tak, že Duch svatý „potvrzuje v myslích a životech lidských pravdu Božího slova“.¹⁷⁹ Terminologicky jsou příklady těchto míst nejednotné.

Podle teologa Pospíšila není pojem Paraklétos v Janově evangeliu 14-16. kapitole spojen s „funkcí u nebeského soudu, protože se hovoří o tom, jak duch působí mezi učedníky a v nich. Paraklétos je spíše obhájcem Ježíšovy věci, a proto i záležitostí všech v Krista věřících ve vztahu ke světu.“¹⁸⁰

Alan Walker pojem Paraklétos překládá slovem „obhájce“, který „má mnoho funkcí“. Nejlépe jeho činnost pochopíme na definici lidského obhájce, zástupce, o kterém Walker říká, že je „dobrým posluchačem, člověkem, který se snaží přiblížit lidským potřebám a ukázat zájem a porozumění. Při přelíčení má právo na poznámky, může navrhnout řešení vedoucí ze slepých uliček, otvírat nové možnosti. Obhájce může vzbudit naději tam, kde obžalovaný boj vzdává. V izolaci vazby nabízí společenství, přátelství a pomoc.“ Duch svatý jako obhájce nebo zástupce člověka toto všechno naplňuje také, navíc má vždy přístup k našemu vnitřnímu prožívání – „vede ve zmatcích, posiluje v slabosti, je společníkem v samotě, nadějí v zoufalství“.¹⁸¹

5.4. Paraklétos jako Utěšitel

Biblista Novotný označuje Utěšitele za toho, „který se pomocně slitovává, a tak potěšuje“.¹⁸² Význam v Novém zákoně vychází ze Starého zákona.

¹⁷⁷ NOVOTNÝ, A. *Přímluvce*. In Biblický slovník, s. 750.

¹⁷⁸ NOVOTNÝ, A. op.cit, s. 750.

¹⁷⁹ NOVOTNÝ, A. op.cit, s. 1157.

¹⁸⁰ POSPÍŠIL, C. V. *Dar Otce i Syna. Základy systematické pneumatologie*, s. 59.

¹⁸¹ WALKER, A. *Život v Duchu svatém*, s. 10.

¹⁸² NOVOTNÝ, A. *Utěšitel*. In Biblický slovník, s. 1157.

5.4.1. Paraklétos jako Utěšitel ve Starém zákoně

Ve Starém zákoně je užito hebrejského kořene „n-ch-m“, který znamená „utěšení“. Je to použito v „Iz 52,12; 12,1; 49,13; 51,3; 52,9; Jr 31,13; Za 1,17; Ž 71,21; 86,17 94,19; 119,82“. Tento hebrejský kořen se vztahuje k Bohu, „který jedině je s to účinně potěšovati (srov. Jb 21,64; Za 10,2; dále Kaz 4,1; Na 3,7)“. Starozákonní význam Utěšitele je vztažen na Boha, který je „přirovnáván k pastýři (Ž 23,4; Iz 40,11; Jr 31,8n) a k matce (Iz 66,11-13, srov. 2Kr 1,4)“. Součástí Boha jako Utěšitele jsou i „prostředníci“, ke kterým patří „slovo (Ž 119,50), soudy (Ž 119,52)“ a „proroci, kteří jsou zároveň soudci a těšiteli (Iz 43,22-28; Jr 31,18nn)“. Prostředníkem je i „Služebník Hospodinův (Iz 61,2)“.¹⁸³

5.4.2. Paraklétos jako Utěšitel v Novém zákoně

S pojmem Utěšitel je v Novém zákoně spojován právě zkoumaný řecký pojem Paraklétos. Biblista Novotný jej překládá jako „na pomoc přivolaný obhájce, zastánce, přímlovce, zástupce; ten, který mluví ve prospěch někoho před někým“. Ten překládají „Kraličtí také slovem přímlovce (1J 2,1, advokát)“. Původní význam řeckého slova „znamená k někomu naléhavě mluvit nebo volat. Tento základní význam může nabýti rozmanitého zabarvení“ – „volat o pomoc, prosit, napomínat, útěšně domlouvati, potěšovati“.¹⁸⁴

V Novém zákoně je Utěšitel ve smyslu zastánce, sám Ježíš Kristus, který „slibuje učedníkům jiného Utěšitele (J 14,16)“. Jeho činností bylo „posilovat a zastávat se učedníků a radit jim... podle 1J 2,1 jednou jako zmrtvýchvstalý bude jejich advokátem u Otce“. „Nový zákon přisuzuje tuto úlohu zmrtvýchvstalému Kristu, který jako jediný Spravedlivý se zastává hříšníků za předpokladu, že v něho uvěřili a činí pokání (srov. Ř 8,26n.34; Žd 7,25; také J 16,26, kde se prošení Synovo za věřící předpokládá, a Mt 10,32n; Mk 8,38). Jinými slovy vyjadřuje tutéž myšlenku Pavel v Žd 8,34: Kristus za nás na pravici Boží oroduje. To je základní smysl jeho učení o ospravedlnění.“¹⁸⁵

Kromě propojení Krista jako Utěšitele ve smyslu Paraklétos je tento titul „dáván jen Duchu svatému, který po odchodu Ježíšovu zůstane s učedníky na věky (J 14,16.26; 16,7)“. Ten „je poslán Otcem, po případě Kristem (J 14,16.26; 15,26; 16,7) nikoliv světu, který jej nemůže přijmout, nemá-li přestat býti světem (J 14,17), nýbrž učedníkům, aby je všemu naučil, ale v souhlase s tím, co učil a činil Ježíš a s odkazem na něho (J 14,26; 15,26; 16,13n) a aby jim pomáhal vydávati svědectví o Kristu (Mk 13,11)“. Také svědectví, které je neseno

¹⁸³ NOVOTNÝ, A. op.cit, s. 1157.

¹⁸⁴ NOVOTNÝ, A. op.cit, s. 1157.

¹⁸⁵ NOVOTNÝ, A. op.cit, s. 1157.

Duchem svatým jako Paraklétem „usvědčuje svět z hříchu a dokáže, že Kristus má pravdu i vítězství na své straně (J 15,26; 16,8-11)“.¹⁸⁶

Podle Alana Wolkera je titul Utěšitel teologicky redukován na „ulehčování břemen, trápení a těžkostí“. Podle něj je také spojen i s tím, že nás „skutečně podpírá s trpělivostí a s něžností, ale také nás povzbuzuje a vyzývá“. Také člověka provází zkouškami, „posiluje v pokušeních“, „dává sílu ke všem úkolům“, „staví znovu na nohy“ při různých selháních a posiluje tak, aby člověk byl schopen určité zkoušky unést. „Nejdůležitější při tom není odstranit břemena, ale zmocnit nás k jejich nesení“.¹⁸⁷ Utěšitel je tím, kdo dodává člověku sílu v každodenním životě. Paraklétos jako Utěšitel je dán především věřícím lidem, aby je utěšoval v jejich osobních trápeních, ale i v těch, která souvisí s vírou.

5.5. Paraklétos jako Pomocník

Titul Pomocník je v Novém zákoně spojen převážně s Ježíše Kristem. Každý kdo volá o pomoc Ježíše Krista, svou prosbu nese „novozákonní vírou, že Ježíše Kristus je více než jen lidský pomocník (Mt 14,30, řecky sózein = spasiti, vysvoboditi, nebo boéthein = spěchatí na pomoc Mt 15,25...“.¹⁸⁸

Po zmrtvýchvstání Ježíše Krista „a právě po něm více než za pozemského života – osvědčoval se Kristus jako pomocník působením svého Ducha v srdcích modlitebníků (F 1,19)“, „ujímá se naší slabosti“, „nese břímě, Ex 18,22; Ž 89,22“, a proto jsou věřící schopni víry i lásky.¹⁸⁹ Titul Pomocník proto může být vyjádřením pro činnost Ducha svatého.

Britský farář W. E. Sangster vypráví, jak mu v soukromém ranním ztišení před očima živě vyvstala tvář a jméno jedné ženy spolu s myšlenkou, „musím ji dnes navštívit.“ Během dne zaklepal na dveře jejího domu. Když ho spatřila, rozplakala se: „Jak to víte, že je dnes první výročí manželovy smrti?“ Dr. Sangster to nevěděl, ale Duch svatý ano a poradil mu, co dělat.¹⁹⁰

Titul Pomocník vyjadřuje na rozdíl od Utěšitele, který nás hlavně posiluje, tu skutečnost, že Duch svatý pomáhá člověku konkrétně v praktických i duchovních problémech. Nabízí jasná řešení, posilu i vyrovnanost k tomu, aby člověk jednal moudře a neukvapeně.

¹⁸⁶ NOVOTNÝ, A. op.cit, s. 1157.

¹⁸⁷ WALKER, A. *Život v Duchu svatém*, s. 6-7.

¹⁸⁸ NOVOTNÝ, A. *Pomoc, pomoci*. In Biblický slovník, s. 679.

¹⁸⁹ NOVOTNÝ, A. op.cit. In Biblický slovník, s. 679.

¹⁹⁰ WALKER, A. op.cit, s. 10.

5.6. Paraklétos jako Duch pravdy

Titul Paraklétos jako Duch pravdy souvisí i s usvědčováním z hříchu. Je to podle systematického teologa Pospíšila proto, že „jak Duch, tak učedníci ... vydávají Ježíšovi svědectví (J 15,26-27), a právě v tom smyslu Duch usvědčí svět z hříchu (J 16,8).“ Je to proto, že „lidé nepřijímají pravdu (J 3,19), že nevěří v Krista“.

Úlohou Ducha svatého jako Ducha pravdy je, že „zjevuje pravdu stejně jako Ježíš, neříká však cosi nového, nýbrž připomíná učedníkům všechno, co slyšeli od Ježíše (J 14,26; 16,13; 14,16).“¹⁹¹

Pravda neznamena „shodu poznání s realitou poznávané věci, ne tedy rozumové pravdy, ale cosi víc, je to zjevení Boha, a člověk buď tuto pravdu přijímá nebo nepřijímá, buď je z pravdy nebo není z pravdy“¹⁹². Je to pravda, která „vstupuje do našeho života... stává se v ní plnou skutečností a naší vlastní pravdou. Je to pravda zkušenosti, ukazuje nám, jak žít“.¹⁹³ V Duchu svatém není nejistota ani faleš. Cokoli nám Duch říká, můžeme přijmout s naprostou důvěrou, protože to bude přesné a pravdivé.

Již Ježíš řekl, že je pravda, a proto i Duch nese svědectví o pravdě. Evangelista Jan říká v J 16,8: „a on, až přijde, přinese světu důkaz o hříchu, o spravedlnosti a o soudu“ – do této pravdy Duch člověka uvádí.¹⁹⁴ Propojení Ježíšova díla a díla Ducha pravdy podtrhuje i Ctirad Pospíšil, když říká: „Duch pravdy... působí přesně v linii Ježíšova díla, nejedná se tedy o pouhé intelektuální poznání, ale o spásu (J 17,3).“¹⁹⁵ S tím souvisí i to, že „usvědčuje z hříchu“, „kárá“ a „trestá ty, kteří ho chtějí oklamat (Sk 5,1nn).“¹⁹⁶

Titul Duch pravdy nalezneme pouze v „Janových spisech (J 14,17; 15,26; 16,13; 1 J 4,6; 5,6)“. Je jím míněno to, že „Duch uschopňuje člověka k přijetí pravdy, k přijetí Božího zjevení v Kristu, tedy k víře. Duch tedy není nazýván pravdou proto, že je pravdivý, ale protože učí pravdě a uschopňuje k jejímu hlubokému a niternému přijetí“.¹⁹⁷

¹⁹¹ POSPÍŠIL, C.V. *Dar Otce i Syna. Základy systematické pneumatologie*, s. 59.

¹⁹² POSPÍŠIL, C. V. op.cit, s. 58.

¹⁹³ WALKER, A. *Život v Duchu svatém*, s. 10.

¹⁹⁴ LIGUŠ, J. *Dogmatika I*, s. 108

¹⁹⁵ POSPÍŠIL, C.V., op.cit s. 58.

¹⁹⁶ LIGUŠ, J. op.cit, s. 108

¹⁹⁷ POSPÍŠIL, C. V. op.cit, s. 58

5.7. Paraklétos jako Učitel

Evangelista Jan píše: „Duch svatý ... vás naučí všemu“ (J 14,25). Je proto i Učitel a zároveň Vykladač učení. Je to Duch svatý jako Paraklétos, který osvětluje a vykládá to, co je pro náš život víry podstatné, co má hlubší smysl a promlouvá do naší konkrétní situace.

Alan Walker uvádí osobní zkušenost, kdy seděl u jezera a připravoval program na světovou konferenci Metodistů. Při modlitbě vyslovil i prosbu: „Bože, ukaž mi, co mi teď chceš říci.“ Dále pokračuje: „Dlouho bylo naprosté ticho kromě šplouchání vln na pláži. Pak přišla zřetelná odpověď ‚Vyzvi svět k modlitbám Lidstvo hyne nedostatkem modliteb‘“. To bylo pro Wolкера osobní odpovědí Ducha svatého, který je zároveň Učitelem.¹⁹⁸

Duch svatý je spojen se Slovem Božím, a i z toho důvodu je náš jediný učitel (Pán říká: „Já jsem váš učitel“). Přijímáme Ducha svatého od Ježíše Krista, který k nám přichází skrze Slovo Boží. Matzat¹⁹⁹ vidí jasně, že Duch svatý je určitým prodloužením činnosti Ježíše Krista. Učedníci museli být celkově otřeseni, když Ježíš zemřel na Golgatě, protože to znamenalo, že už s ním nikdy nebudou kráčet a nebudou vyučováni, nepovzbudí je, ani k nim nepromluví. Po jeho smrti si mohli připomenout slib „přijdu k vám“. „V Duchu svatém přichází Ježíš zaplnit prázdnotu. Učedníci zjistili, že jediný rozdíl je v tom, že již nikdy neuvidí Ježíše tělesným zrakem. Ve všem ostatním byl s nimi jako Utěšitel a Přítel.“²⁰⁰

Titul Parakléta jako Učitele souvisí i s tím, že Duch svatý připomíná člověku Ježíšovu zvěst i učení. „Duch svatý vnáší pravdu do našeho vědomí a připomíná nám, co jsme přehlédli nebo zapomněli“. Alan Walker jej proto označuje za „Božského Připomínatele“²⁰¹. To, co je tím míněno známe z praxe. Mnohokrát v dějinách se stalo, že Ježíšovy pravdy a myšlenky byly zapomenuty. Tím, že Duch svatý působí jako Učitel - „připomene vám všechno, co jsem vám řekl“ (J 14,26c) způsobuje to, že staré pravdy, vyvstávají do popředí a dostávají i nové obsahy. Z osobní zkušenosti víme, že je důležité si některé záležitosti připomínat, a proto máme různé pomůcky, fotografie, přátele okolo sebe, kteří nás upozorňují na zapomenuté věci. I tato činnost je součástí Ducha svatého jako Učitele.

¹⁹⁸ WALKER, A. *Život v Duchu svatém*, s. 9.

¹⁹⁹ BRAY, Gerald. *Grano Salis : Zamyšlení* [online]. 09. červenec 2006 [cit. 2011-07-23]. Nes i protestanté přijali nebiblický dodatek "filioque". Srov. Don Matzat: Služba Ducha svatého, *Issues Etc.Journal*, 2/96,

²⁰⁰ PANNENBERG, Wolfhart. *Glaube und Wirklichkeit, : Kleine Beiträge zum christlichen Denken*. München : Chr. Kaiser, 1975. 175 s. ISBN 3459010088.

²⁰¹ WALKER, A. op.cit, s. 9.

5.8. Paraklétos jako Prostředník a Zprostředkovatel

Tím, že Duch svatý osvětluje a vykládá dílo Ježíše Krista, uvádí do pravdy, v podstatě „zprostředkovává Kristovu přítomnost“. Jeho prostřednický a zprostředkovatelský titul je podle Waltera Kaspera dán tím, že je „příštím Duchu a příštím Kristovu pro apoštola Jana prakticky totéž, neboť v Paraklétovi přichází Ježíš sám. Vyvýšený a oslavený Kristus je pneuma a logos Písem. Boží plán spásy nás tedy vede od Pána jako těla k Pánu jako pneumatu.“²⁰²

Janův výrok „On mě oslaví (J 16,14)“ souvisí s tím, že Paraklétos jako Prostředník člověka „obeznamuje s celým Kristovým majestátem“ tak, že „vyzvedá Ježíšova slova i příklad a osvětluje jejich význam“.²⁰³

Orlík i jiní proto míní správně, že teologie by měla ukázat Ducha svatého „jako Ducha Kristova“ (Ga 4,6: „A protože jste synové, vyslal Bůh ducha svého Syna do našich srdcí, ducha, který volá: „Abba, Otče.“; F 1,19; 1 P 1,11), který vyzařuje „moc Pána v církvi a v křesťanech (2 K 3,17).“²⁰⁴

Gerhard Friedrich napsal: „moc Ducha není bezejmenná, neznámá. Je identická s vyvýšeným Pánem“.²⁰⁵ Z toho důvodu je „jednání v Synu nebo v Duchu“ totožné. V Paraklétu přichází Ježíš sám (2K 3,17 je pneuma (Duch) totéž co Kyrios. „Vyvýšený Kristus je pneuma (Duch).“). Proto je pneuma „médiem komunikace mezi Pánem a lidmi... jak to napsal novozákoník Käsemann.“ Hamilton to řekl v knize *Holy Spirit* takto²⁰⁶: „Kristus nemá k člověku jiný přístup než skrze svého Ducha.“ Augustin Jankowsky ve stejném smyslu píše: „Duch není jen mocí vzkříšení, ale také nová forma existence Krista.“²⁰⁷ I Küng píše o Duchu svatém jako o „Duchu vzkříšeného Krista“. Kristus podle něho neopustil svůj lid, pouze „změnil způsob své přítomnosti. Duch je způsob, ve kterém je vzkříšený Ježíš přítomen ve svém lidu“.²⁰⁸ I podle Bandy je Duch svatý Zprostředkovatel, který působí, že Kristus, který odešel, nyní a navždy přichází novým způsobem“.²⁰⁹ Heron vidí v tomto Duchu svatého

²⁰² KASPER, Walter. *Dogma pod Božím slovem*. Praha : Vyšehrad, 1.4.1996. 128 s. ISBN 80-7021-186-5.

²⁰³ WALKER, A. *Život v Duchu svatém*, s. 9.

²⁰⁴ <http://orlik.blog.idnes.cz/c/76908/Letnice-Vyliti-Ducha.html>

²⁰⁵ KITTEL, Gerhard; FRIEDRICH, Gerhard. *Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament : Bd. 6 Pe-R*. Stuttgart : Kohlhammer, [s.a.], 1971. viii, 1004 s. ISBN 3-417-24800-0.

²⁰⁶ HAMILTON JR., James M. *The Holy Spirit in the Old and New Testaments : New American Commentary Studies in Bible & Theology*. Nashville : B&H Publishing Group , August 2006. 233 s.. ISBN 9780805443837.

²⁰⁷ JANKOWSKI, O. Augustyn. *Zarys pneumatologii Nowego Testamentu*. II wyd. Kraków : Polskie Towarzystwo Teologiczne, 1982. 104 s.

²⁰⁸ Orlík, op.cit

²⁰⁹ Karelsovo zamyšlení : Trojjednost [online]. 25. 7. 2007 [cit. 2011-07-22]. Výroky některých teologů o Duchu svatém. Dostupné z WWW: <http://karelsovo.zamysleni.cz/index.php> , srov. Benda, Duchovní pastýř 12/1988

jako moc Božího života, která byla činně přítomná v Ježíšovi samém a on ji prostřednictvím svého života, smrti a vzkříšení dává svým učedníkům. Duch svatý je Duchem Kristovým a v Duchu je sám Kristus přítomen svému lidu.“²¹⁰

Paraklétos je Prostředníkem a Zprostředkovatelem v tom, že je Duchem Kristovým a zároveň člověku prostředkuje přístup k Ježíši Kristu.

---

²¹⁰ Orlík, op.cit

6. PRAKTICKO-TEOLOGICKÝ VÝKLAD POJMU PARAKLÉTOS

Prakticko-teologický výklad přibližuje Ducha svatého jako Parakléta tak, jak byl vymezen v předešlé kapitole. Opírám se o jednotlivá biblická svědectví, která dávám do souvislosti s porozuměním dnešních důsledků pro církve jako společenství, které se i ve své praktické činnosti má představit jako společenství duchovní.

6.1. Soslání Parakléta do života věřících

Zaslíbený Duch svatý jako Paraklétos byl poslán o letnicích a již tehdy měl závažné důsledky pro praktický život věřících. Duch svatý je i dnes opakovaně poslán do života člověka. Není to způsobem, který zažila prvotní církev, ale důsledky jeho působení jsou srovnatelné, jak si to ukážeme na pojmu křest Duchem svatým, který je základním prvkem v letničních hnutích.

6.1.1. Křest Duchem o letnicích – jeho význam pro tehdejší praxi

Křest v Duchu svatém vychází z Bible. Řecký pojem pro křest je „baptisma“ a znamená doslovně „ponoření“. Předpovědi křtu Duchem nalezneme u Jana Křtitele, který „poukazuje na Ježíše jako na toho“²¹¹, který bude „křtít Duchem svatým a ohněm (Mt 3,11; Lk 3,16; Mk 1,8 (bez ohně))“. Podle Michaela Slavíka by byl přesnější překlad „bude křtít do Ducha a ohně“. Událost letnic je proto potvrzením Janových prorocství, která „vícekrát v evangeliích“ potvrdil pozemský Ježíš (srov. J 14,15.25; 16; Lk 11,13) i zmrtvýchvstalý Pán slovy Sk 1,5: „vy však budete pokřtěni Duchem svatým, až uplyne těchto několik dní“.²¹²

Příchod Ducha svatého byl podle vyprávění 2. kapitoly Skutků apoštolských společným zážitkem, který byl doprovázen „hukotem z nebe“ (Sk 2,2). „V dějinách církve často sestupoval Duch svatý na skupiny lidí, kteří jej očekávali v jednotě. I dnes může Duch svatý naplnit církev po celém světě a proměnit celou církev“.²¹³ Po tomto okamžiku na přítomných spočinuly „ohnivé jazyky“ (Sk 2,3). Obraz se mění z větru na oheň, který je v Bibli „symbolem očištění“.²¹⁴ V textu je propojen oheň a Duch svatý, „což bylo předpovězeno Mt 3,11; Mk 1,8; Lk 3,16“.²¹⁵ Byla to nesmírně osobní a společná zkušenost. „Všichni byli naplněni Duchem svatým“ a moc „spočinula na každém z nich“. „Bůh s každým počítá, každý se podílí

²¹¹ SLAVÍK, M. *Křest Duchem svatým. Základní zkušenost v charismatické obnově*, s. 124.

²¹² SLAVÍK, M. op.cit, s. 124.

²¹³ WALKER, A. *Život v Duchu svatém*, s. 16.

²¹⁴ WALKER, A. op.cit, s. 16.

²¹⁵ SLAVÍK, M. op.cit, s. 124.

na odpovědnosti, každý je zahrnut.“²¹⁶

Duch svatý pronikl jejich osobnosti, naplnil všechny radostí a mocí. Poté „začali mluvit jinými jazyky“ (Sk 2,4). Podle Walkera nelze říct s jistotou, zda šlo o různé cizí jazyky nebo o „glosolálii“, tj. „vzrušené a nesrozumitelné zvuky.“²¹⁷ Stott píše, že to nebylo „následkem opilosti, tj. požitím většího množství gleukos, „sladkého mladého vína““.²¹⁸ I Petr zdůrazňuje tento bod: „tito lidé nejsou, jak se domníváte, opilí - vždyť je teprve devět hodin ráno (v. 15)“. Tak brzy ráno, vykládá Haenchen, „dokonce ani opilci a hodovníci ještě nezačínají popíjet“.²¹⁹

Někteří žasli (v. 12), „jiní říkali s posměškem: opili se mladým vínem! (v. 13)“. Podle Walkera i my máme často podobné poznámky, „když se děje něco nového, ve snaze vysvětlit to nové starými pojmy.“ Všichni se bráníme novým myšlenkám a objevům. Dáváme přednost známým věcem, které nás „nevyvádějí z míry“. Skutečnost, že učedníci vypadali jako opilí mladým vínem, podporuje názor, že jazyky byly glosolálií a ne mluvením cizími jazyky. „Kdyby mluvili cizími jazyky, pak by sotva mohl vzniknout dojem, že jsou opilí.“²²⁰

Walker se domnívá, že šlo spíš o zázrak slyšení než mluvení a podstatným slovíčkem je podle něho „slyšel“. Jeden z výkladu je i to, že „v moci Ducha svatého kázali učedníci pravděpodobně aramejsky a většina lidí mohla jenom částečně rozumět, ale s pomocí Ducha pochopila, o co jde“. Všichni slyšeli, jak učedníci vyprávějí o velikých Božích činech spojených hlavně s „nedávnými udivujícími událostmi v Jeruzalémě — o zatčení, ukřižování a zmrtvýchvstání Ježíše, zaslíbeného.“²²¹

Další diskuse ohledně povahy daru mluvení jazyky by byla však nad rámec naší práce. Za důležité považuji to, že tento dar mluvení jazyky vnímám jako symbol nové duchovní jednoty, která boří rasové, národnostní a jazykové bariéry.

Co se týče úkazů, tak jak Stott píše: „vítr, oheň, promlouvání vypadaly jako přírodní jevy, avšak byly nadpřirozené jak svým původem, tak svou povahou“.²²² „Ten zvuk nebyl vítr, ale zněl jako vítr; to, co viděli, nebyl oheň, ale ohni se to podobalo; a jazyky, kterými mluvili, nebyly obyčejné, avšak určitým způsobem jiné“.²²³ Tedy to, co zažili, bylo více než smyslové - bylo to významné a snažili se tomu porozumět. Podle Stotta je zřejmé, že přinejmenším tato tři znamení představují novou éru Ducha, která začala. „Jan Křtitel sem

²¹⁶ WALKER, A. op.cit s. 17.

²¹⁷ WALKER, A. op.cit, s. 17.

²¹⁸ STOTT, J. R. W. *Zápas mladé církve*, s. 63.

²¹⁹ HAENCHEN, E. *The Acts of the Apostles : A Commentary*. Z německého origil. přeložil Bernard Noble. Oxford: Basil Blackwell, 1971. s. 178.

²²⁰ WALKER, A. op.cit, s. 18.

²²¹ WALKER, A. op.cit, s. 18.

²²² STOTT, J. R. W. op.cit, s. 63.

²²³ STOTT, J. R. W. op.cit, s. 63.

zahrnuje vítr a oheň (Lk 3,16) a nové dílo, které přišel vykonat.²²⁴ Zvuk podobný větru symbolizoval moc (jakou jim Ježíš zaslíbil pro svědectví: L 24, 49; Sk 1,8); to, co se podobalo ohni, symbolizovalo čistotu (jako žhavý uhlík, který očišťoval Izajáše (Iz 6,6-7) a mluvení v jiných jazycích značilo všeobecnost křesťanské církve. „Dále se již nemluví o jevech jako vítr a oheň; Lukáš se soustřeďuje na třetí, na jazyky.“²²⁵

V další části Lukáš klade důraz na mezinárodní povahu národa, který se shromáždil. Všichni byli zbožní Židé a všichni byli (tj. bydleli) v Jeruzalémě (v. 5). „Měl na mysli řecko-římský svět okolo Středozemního moře“, hovořil vlastně o každém národě, ve kterém Židé žili.²²⁶

6.2. Význam křtu Duchem svatým dnes

Duch svatý je dán k vystrojení a zmocnění jednotlivých křesťanů.²²⁷ Mnozí křesťané zažili něco podobného, co se stalo o letnicích. V jediném okamžiku přijali nový křest moci. Křest Duchem svatým může být vyjadřován mnohými způsoby. John Wesley v souvislosti s křtem Ducha svatého mluvil o „druhém díle milosti“, britští metodisté na počátku tohoto století to nazývali jako „druhé požehnání“ a letniční hnutí „křest Duchem svatým“.²²⁸

Podle Michaela Slavíka Petrovo kázání obsahuje tyto významy vylití Ducha svatého o letnicích: „začaly se ‚poslední dny‘ (s odvoláním na proroka Joele, Sk 2,17-20)“; „letniční událost je Boží znamení, že právě toho Ježíše, ‚kterého jste vy ukřižovali‘, Bůh vzkřísil z mrtvých a ustanovil Mesiášem (Sk 2,22-24.36)“; „obrácení a přijetí křtu v Ježíše Krista je cestou z hříchů ke spasení“; „Boží odpověď člověku je dar Ducha (Sk 2,37-40)“. Petrovo poselství pro dnešek spočívá v tom, že naplnění Duchem „je nabídkou pro každého, kdo se obrátí ke Kristu a přijme ho za Pána a vyzná ho jako Mesiáše, což se veřejně dosvědčuje při křtu“.²²⁹

U některých lidí však už samotný pojem „křest v Duchu svatém“ může vyvolat zmatení, a tím je možnost záměny se „křtem vodou“ nebo dokonce přesvědčení, že křesťané vyznávají dva křty (vodou, Duchem). „Proto někteří nahrazují pojem křtu v Duchu různými opisy,

²²⁴ STOTT, J. R. W. op.cit, s. 63.

²²⁵ STOTT, J. R. W. op.cit, s. 63.

²²⁶ STOTT, J. R. W. op.cit, s. 62.

²²⁷ Konkrétní příklad z textu Walker, A: Život v Duchu svatém, s. 28: „Po večeři 5. dubna jsem vyšel do buše poblíž domu a lehl jsem si do trávy pod dvěma velkými gumovnicími a pokoušel jsem se modlit. Najednou se zvedl vítr a rozhýbal listy stromů. Tu jsem si vzpomněl, jak Ježíš připodobnil Ducha svatého k větru. Bylo to pro mne zaslíbení. Vytanula mi slova: ‚Vítr je v gumovnicích!‘ V tom okamžiku jsem pocítil takovou moc, jako nikdy před tím. Věřím, že to byl křest Duchem svatým. Proměnil mou službu slova. Na druhý den evangelizace Austrálie začala a v celé zemi přicházely tisíce k víře v Ježíše Krista. Po celé zemi jsme slyšeli ‚vítr v gumovnicích.‘“

²²⁸ WALKER, A. op.cit, s. 25.

²²⁹ SLAVÍK, M. *Křest Duchem svatým. Základní zkušenost v charismatické obnově*, s. 125.

např.: nové hlubší vylití Ducha svatého, obnova křtu, uvolnění nebo pronikání Ducha svatého apod.“²³⁰

6.2.1.1. Letniční hnutí

Počátky letničního hnutí, které klade velký důraz na křest Duchem svatým a jeho konkrétní působení v životech věřících lidí, jdou k počátku 19. století.

Jeden z kazatelů Církve metodistické, „Charles F. Parham“, „založil biblickou školu v Topeka (Kansas - USA)“. Vyučování bylo založeno na „kladění otázek, na které se hledaly odpovědi ve Starém a Novém zákoně“. Jednou z otázek bylo: „podle čeho se dá poznat skutečný křest Duchem?“²³¹. Odpovědí byla „glosolálie (s odvoláním na Sk 2,4; 10,44-46; 19,6)“.²³¹ Za jednu posluchačku se jménem Agens Oznamová se Parham dne 1. ledna 1901 modlil a „...byla pokřtěna v Duchu svatém s projevem daru modlitby v jazyku“.²³² Tento kazatel nedlouho poté „formuloval učení, které je fundamentem téměř všech letničních křesťanů 20. století. Totiž, že mluvení v jazycích je biblickým znamením křtu v Duchu svatém.“²³³

Další událostí bylo „probuzení na Azusa Street“ v Los Angeles v r. 1906.²³⁴ Do tohoto města „byl pozván Parhamův žák W. J. Seymour, aby v Negro Holiness Church kázal“. „Seymour prohlásil, že první církev měla duchovní dary a pokud křesťané tyto dary nemají, potom nejsou pokřtěni Duchem svatým. Nakonec byl za toto vyjádření obviněn a vyhozen z církve a poté založil nové letniční sbory.“²³⁵

„V Čechách vzniklo letniční hnutí spontánně, dokonce ještě dříve než probuzení na Azusa Street.“ S prvními letničními uskupeními se setkáváme již v době Rakouska-Uherska. Glosolálie se objevovala u „luteránů ve Slezsku“. Tento dar byl odměnou „za zvlášť posvěcený křesťanský život“. První doložené zprávy o zastáncích letničního hnutí „u nás pocházejí z Těšínska a Prahy. Mezi otce letničního hnutí v Čechách patří P. Wojnar a J. Novák“.²³⁶

²³⁰ SLAVÍK, M. op.cit, s. 124.

²³¹ SLAVÍK, M. op.cit, s. 122.

²³² SLAVÍK, M. op.cit, s. 122.

²³³ FRANC, Aleš. *Biblická Apologetika* : Církevní historie [online]. 1997 [cit. 2011-07-10]. Stručný přehled historie letničního a charismatického hnutí. Dostupné z WWW:

<<http://www.apologet.cz/?q=articles/category/19-cirkevni-historie/id/53-strucny-prehled-historie-letnicniho-a-charismatickeho-hnuti>>.

²³⁴ FRANC, Aleš, op.cit

²³⁵ FRANC, Aleš, op.cit

²³⁶ FRANC, Aleš, op.cit

6.2.1.2. Letniční sbory

V biblické škole u Charlesa F. Parhama později „každý přijal křest Duchem“ a toto hnutí se pak dále šířilo. Postupně bylo známo jako „letniční hnutí, protože učilo, že letniční zkušenost je normativní pro všechna křesťanská shromáždění“.²³⁷

V letničních sborech tento pohled zůstává dodnes, tj. křest Duchem svatým znamená: „osobní posvěcení a přijetí Boží síly. Pokud je křest „opravdový, pak jej vždycky provází mluvení v jazyku.“²³⁸ K základu křesťanského společenství řadí Slavík u letničních sborů i ostatní dary, jako je „výklad modlitby mluvení v jazyku, proroctví, uzdravování, moudrost“.²³⁹

První letniční křesťané neměli nějaký úmysl budovat oddělené sbory nebo církve, ale následkem toho, že „nebyli dobře přijímáni“, tak se „začaly oddělovat letniční sbory a církve“, jejichž počet dynamicky vzrůstal až na dnešních cca 200 miliónů členů těchto církví.²⁴⁰

6.2.1.3. Charismatické hnutí

Vojtíšek definuje charismatická hnutí úžeji jako druhou vlnu pentekostalismu od 60. let minulého století.²⁴¹ Jedním z rysů charismatického hnutí je malá ochota zakládat nové církve, naopak se snaží obnovit pentakostální (letniční) zbožnost v církvi zevnitř. „Charismatické bujení je viditelné zvláště v USA u episkopální církve, u amerických luteránů a presbyteriánů a po 2. vatikánském koncilu u katolíků. Důležitými osobnostmi charismatického hnutí byli David Du Plessis a kazatel John Wimber, který vedl neformálně řetězec charismatických sborů Vinice, ten probouzí novou generaci charismatiků svým učením o Boží moci a uzdravování.“²⁴²

6.2.1.4. Letniční vliv v tradičních církvích

Toto hnutí se šířilo i do velkých tradičních církví, jelikož i někteří jejich členové prožili tuto letniční zkušenost. „V minulém století se objevují letniční anglikáni, luteráni, baptisté, metodisté“ a také „pravoslavní a katoličtí křesťané.“²⁴³ Je tomu také proto, že i v teologické

²³⁷ SLAVÍK, M. op.cit, s. 123.

²³⁸ SLAVÍK, M. op.cit, s. 123.

²³⁹ SLAVÍK, M. op.cit, s. 123.

²⁴⁰ SLAVÍK, M. op.cit, s. 123.

²⁴¹ VOJTÍŠEK, Zdeněk. Encyklopedie náboženských směrů a hnutí v České republice: Náboženství, církve, sekty, duchovní společenství. Praha: Portál, 2004. 464 str. ISBN 80-7178-798-1, s 67.

²⁴² Blog.cz [online]. 21. května 2008 [cit. 2011-07-07]. Letniční a charismatické hnutí. Dostupné z WWW: <<http://grizly.blog.cz/0805/letnicni-a-charismaticke-hnuti>>

²⁴³ SLAVÍK, M. *Křest Duchem svatým. Základní zkušenost v charismatické obnově*, s. 123.

reflexi křtu Duchem svatým došlo k určitému posunu,²⁴⁴ ve smyslu pozitivního hodnocení této zkušenosti, která vyvěrá z intenzivně prožívané víry.

Křest v Duchu svatém tu znamená poznání Boží lásky a přijetí darů Ducha za účelem služby ve společenství. Vzhledem k tomu, že Bůh dal již svého Ducha při křtu vodou (anebo při obrácení), chápe se křest Duchem jako oživení skrze křest již přijaté milosti. „Důležitost mluvení v jazycích jako jediného poznávacího znamení je pokládána za relativní.“²⁴⁵

6.2.2. Oslava příchodu Ducha svatého

6.2.2.1. Význam letnic pro církev

Letnice představují pro církev sílu a plný přístup k Bohu jako Otci a Kristu skrze Ducha svatého. Je to „zkušenost, která se v dějinách církve opakuje nesčetněkrát“.²⁴⁶ Je to „moc, která se skrývá za udivující expanzí křesťanství ve světě“.²⁴⁷ Učedníci přijali Kristovo pověření a viděli jeho nanebevstoupení. Prázdné místo po Ježíši zaplňuje přislíbený Přimluvce právě o letnicích. Bez „seslání Ducha svatého by bylo křesťanské učednictví nemyslitelné, ba nemožné“.²⁴⁸ „Bez životodárce nemůže být život, bez Ducha pravdy žádné porozumění, bez jednoty Ducha žádné společenství a bez jeho moci žádné účinné svědectví“.²⁴⁹

Význam seslání Ducha pro církev má podle Stotta mnoho aspektů, a existují nejméně čtyři významová hlediska:²⁵⁰

1) Jedná se o závěrečné dějství Ježíšovy spásonosné služby před druhým příchodem. „Ten, který se stal člověkem, žil náš život, zemřel za naše hříchy, vstal z mrtvých a vystoupil na nebesa, poslal nyní svého Ducha svému lidu, aby z něj ustavil své tělo a aby v něm vybudoval to, co pro něj vydobyl.“²⁵¹ V tomto smyslu je den letnic neopakovatelný. „Vánoce, Velký pátek, Velikonoce... jsou každoroční slavnosti, ale narození, smrt, vzkříšení, nanebevstoupení a dar Ducha svatého, jež připomínají, se staly jednou provždy“.²⁵²

2) Letnice poskytly apoštolům to, co potřebovali pro svou mimořádnou úlohu. Měli pověření učit, kázat a svědčit. Kristus jim zaslíbil, že je Duch svatý bude vyučovat a že jim připomene všechna jeho slova (J 14-16). „Letnice byly naplněním tohoto zaslíbení.“²⁵³

²⁴⁴ SLAVÍK, M. op.cit, s. 122.

²⁴⁵ FRANC, Aleš, op.cit

²⁴⁶ WALKER, A. op.cit, s. 15.

²⁴⁷ WALKER, A. op.cit, s. 15.

²⁴⁸ STOTT, J. R. W. *Zápas mladé církve*, s. 59.

²⁴⁹ STOTT, J. R. W. op.cit, s. 58.

²⁵⁰ srov. STOTT, J. R. W. op.cit, s. 59.

²⁵¹ STOTT, J. R. W. op.cit, s. 59.

²⁵² STOTT, J. R. W. op.cit, s. 59.

²⁵³ STOTT, J. R. W. op.cit, s. 59.

3) Letnice byly počátkem nové éry Ducha. Přesto, že byl jeho příchod „jedinečnou a neopakovatelnou historickou událostí“²⁵⁴, můžeme mít i my dnes z této události prospěch.

4) Letnice pokládáme za den, „prvního probuzení“ a začátek církve,²⁵⁵ a to proto, aby „toto označení poukázalo na jedno z naprosto mimořádných Božích navštívení, při nichž si uvědomujeme Boží bezprostřední a mocnou přítomnost.“ Nejedná se jenom o „fyzikální úkazy (v. 2n)“, ale i o „hluboké usvědčení z hříchu (v. 37)“ - „tři tisíce obrácených (v. 41)“ a „všeobecná bázeň“ (v. 43) byly „znaky probuzení“.²⁵⁶ Stott se domnívá, že právě nesprávné pochopení a rozlišení mezi těmito čtyřmi významy letniční události, je příčinou přetrvávajícího napětí mezi církvemi.

6.2.2.2. Letnice jako základ církve

Působení Duch svatého v církvi je základní silou života církve. Budeme-li letnice vnímat jako seslání Posla zmrtvýchvstalého Krista církvi, tak letnice jsou základem církve, který je „obrazem sloužícího Krista“²⁵⁷, a proto je podstatou i nezištná služba potřebným.

Další významnou skutečností pro vývoj života církve je fakt, že i „pohané mohou obdržet Ducha svatého“²⁵⁸, a tudíž stát se skrze Ducha údy církve. Pokud chceme, aby i dnešní křesťanská církev všude ve světě byla zapálena touto mocí Ducha svatého, musíme, stejně tak jako první křesťané, bdít a očekávat na modlitbách.

6.2.2.3. Historické slavení letnic

Svátek letnic byl slaven brzy. První zmínky se „však objevují až ve 3. století.“²⁵⁹ V křesťanském chápání jsou letnice považovány za jeden z nejvýznamnějších křesťanských svátků vůbec. „Liturgická barva letnic byla vždy červená – tento zvyk zřejmě pochází ze slavnostního římského oděvu, který byl barven purpurem.“²⁶⁰

„V českých zemích se letnice slavily od příchodu křesťanství, avšak ještě dlouho poté v lidové zbožnosti přetrvávají pohanské obyčeje, byť naroubované na nové náboženství, jak dokládá i kronikář Kosmas, když roku 1092 píše o knížeti Břetislavu II., že vyháněl ze země čarodějníky, věštky a pohanské hadače“ a snažil se o odstranění tehdejších lidových zvyků.²⁶¹

Všechny oltáře byly „bohatě zdobeny květy, především růžemi (proto se v lidovém prostředí letnicím říkalo také rozálie)“. Letnice byly také svátkem pastýřů. „Každý pastýř se o

²⁵⁴ STOTT, J. R. W. op.cit, s. 60.

²⁵⁵ STOTT, J. R. W. op.cit, s. 60.

²⁵⁶ STOTT, J. R. W. op.cit, s. 60.

²⁵⁷ Česká biskupská konference . *Tiskové středisko ČBK* [online]. 2010 [cit. 2011-07-22]. Církev slaví...

Dostupné z WWW: <<http://www.cirkev.cz/cirkev-slavi/>>.

²⁵⁸ WALKER, A. *Život v Duchu svatém*, s. 17.

²⁵⁹ Letnice. In *Wikipedia*. Op.cit.

²⁶⁰ Letnice. In *Wikipedia*. Op.cit.

²⁶¹ Letnice. In *Wikipedia*. Op.cit.

letnicích snažil vyhnat dobytek na pastvu co nejdříve. Kromě církevních oslav doprovázely letnice od středověku bujaré oslavy, hostiny, tanec a zpěv, proti kterým marně brojili mravokárci.²⁶²

6.2.2.4. Svědectví Otců o křtu v Duchu

Podle četných svědectví mezi církevními Otcí můžeme říct, že „křest v Duchu svatém má biblický charakter“.²⁶³ Existují popsane projevy křtu v Duchu ze „tří odlišných lokalit: severní Afrika, Malá Asie a jižní Evropa“.²⁶⁴ Tím je pokryta církev na celém světě. Tato svědectví potvrzují, že „charismatické projevy, které mají svůj kořen ve křtu Duchem svatým, nebyly nějakou specialitou určitých oblastí nebo jednotlivých sborů, ale normálním projevem života celé tehdejší církve“.²⁶⁵ „Někteří Otcové, zdá se, chápali křest Duchem přímo jako synonymum křesťanské iniciace“.²⁶⁶ Z jejich svědectví lze odvodit, že „křest Duchem souvisí s iniciačními svátostmi a pokládají ho prakticky za veřejnou záležitost a pravidlo.“²⁶⁷

6.2.2.5. Svátek letnic v dnešní církvi

Oslava letnic v dnešních církvích je různá, liší se teologickým důrazem v jednotlivých křesťanských vyznáních. To, co mají ale všichni společné, je připomenutí si toho, že v tento den byl seslán Duch svatý, což se chápe i jako narozeniny církve. Cílem je povzbudit lidi k zamyšlení se nad sebou samým a pokusit se přiblížit lidská srdce k Bohu, zvláště k Duchu Božímu.

„V katolické církvi je slavnost seslání Ducha svatého jedním z tradičních termínů pro udílení svátosti biřmování – „svátosti křesťanské dospělosti“ určené dospívajícím dětem a spojené s pomazáním svěceným olejem.“²⁶⁸

Význam letnic se odráží i „do různých teologických důrazů v křesťanských vyznáních“. „Letniční a další duchovně probuzení křesťané ve své teologii akcentují přijetí Ducha svatého a jeho darů, znovuzrození a vnitřní obnovu a obrození křesťanského života a víry z moci Ducha svatého“.²⁶⁹

²⁶² ŘEZÁČ, M. Katedra občanské výchovy a filosofie PedF UK v Praze : <http://www.pedf.cuni.cz/kov> [online]. 1.2.2007 [cit. 2011-07-22]. SVATODUŠNÍ SVÁTKY – LETNICE.

²⁶³ SLAVÍK, M. *Křest Duchem svatým. Základní zkušenost v charismatické obnově*, s. 129.

²⁶⁴ SLAVÍK, M. op.cit, s. 129.

²⁶⁵ MCDONNELL, K.; MONTAGUE, G.T. *Rozněcování ohně*. Praha : Scriptum, 1992. SCRI-EFF-01, s. 19-21.

²⁶⁶ SLAVÍK, M. op.cit, s. 129.

²⁶⁷ Srov. McDonnell, K.; Montague, G. T. *Rozněcování ohně*, s. 18-19.

²⁶⁸ *Magazín ChristNet.cz* [online]. ChristNet.cz, 31.5.2009 [cit. 2011-07-22]. Křesťané dnes slaví Svatodušní svátky - Letnice. ISSN 1213-0877.

²⁶⁹ *Magazín ChristNet.cz*. op.cit

6.3. Význam Parakléta pro praktickou činnost církve

Duch svatý je dán všem a projevuje se jako Paraklétos v praktické činnosti církve.

6.3.1. Paraklétos je darován všem a vede nás

Ježíš Kristus poslal lidem svého Ducha, aby nepracoval jen v životech jednotlivců, ale prostřednictvím církve i ve světě. Zde působí podle Walkera jako „neznámý a nepředpověditelný faktor každé lidské a dějinné situace“²⁷⁰. „Největší světová moc, moc Ducha svatého, začala růst po ukřižování Ježíšově.“²⁷¹ Duch svatý dává církvi moc k trvalému svědectví a vyzývá svět, aby stále hledal, jak ustavit a rozšířit Boží království na zemi. Můžeme se radovat z toho, že Ježíš „opustil hrstku učedníků prvního století, aby Duch byl v dosahu každého z nás, ať jsme kdekoli.“²⁷²

Učedníci potřebovali pro hlásání zvěsti ve světě podporu v každé situaci nebo krizi, podporu, na kterou by se mohli spolehnout, že jim dá posilu nebo vedení. Když slyšeli výrok J 26,7: „prospěje vám, abych odešel“, museli být hodně překvapeni.²⁷³ Dorůst do úplné dospělosti znamenalo „Ježíšův odchod do nebe“. A také trvalo určitou dobu, než pochopili, že Ježíš je Spasitel všech, i pohanů.²⁷⁴ Jsou stále určité pravdy skryté v Ježíšových slovech, které ještě nebyly pochopeny. Duch jako Paraklétos nám tyto pravdy ozřejmuje. „Stále jsou před námi pravdy Ježíšova učení, které pochopíme, až naše mysl bude schopna je přijmout.“²⁷⁵

6.3.2. Paraklétos při zvěstování Božího slova

Přítomnost Ducha svatého jako Parakléta při zvěstování působí to, že se zvěstováním slova proměňují životy lidí. On uvádí posluchače do Boží pravdy, ukazuje na hřích a „přináší do společenství dary, kterými se vytváří život společenství“.²⁷⁶ Právě tato přítomnost Ducha svatého jako Parakléta a odpuštění v sobě nesou „spasení“.²⁷⁷ Díky Duchu se rodíme do nového života a můžeme žít opravdovým křesťanským životem k Otcově slávě.

Podle agendy Českobratrské církve evangelické, již první pozdrav u některých kazatelů („ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého“)²⁷⁸ naznačuje přítomnost Ducha jako Parakléta,

²⁷⁰ WALKER, A. *Život v Duchu svatém*, s. 11.

²⁷¹ WALKER, A. op.cit., s. 12.

²⁷² WALKER, A. op.cit., s. 11.

²⁷³ WALKER, A. op.cit., s. 12.

²⁷⁴ WALKER, A. op.cit., s. 12.

²⁷⁵ WALKER, A. op.cit., s. 14.

²⁷⁶ Synodní rada Českobratrské církve evangelické. *Agenda 1 Českobratrské církve evangelické* [online]. 1. díl. Praha : ČCE, 1983 [cit. 2011-07-23]. Dostupné z [www: <coena.edunix.cz/liturgika/agendy/AgendaA.pdf>](http://www.coena.edunix.cz/liturgika/agendy/AgendaA.pdf), str.5

²⁷⁷ Srov. Ga 3,13.

²⁷⁸ *Agenda 1, op.cit* str. 2.

neboť volně přeloženo to znamená: Bůh je s vámi, je vám Přímluvcem a příslibem Kristovy lásky.

Další možným příkladem Parakléta je i odkaz v první modlitbě, která rovněž dle agendy ČCE má obsahovat prosby za přítomnost Ducha svatého, který „vypudí z našeho srdce všechno zlé a uvede nás do veškeré pravdy“ (J 16,13).²⁷⁹

Zvěstování Božího slova stojí u vzniku domácích sborů na mnoha místech. „Slouží nejlépe“ v tom, „jak následovat Krista po vzoru prvotní církve při zachování pravidelných veřejných bohoslužeb“.²⁸⁰ Výsledkem byl vzrůstající počet těch, kteří byli Kristem skrze působení Ducha přitahováni.

Martin Luther připodobnil působení Ducha svatého k mraku plynoucímu po obloze. „Pluje po nebi a nikdo neví přesně, kdy a kde spustí svou vláhu na vyprahlou zem. A přece tu a tam déšť padá a přináší nový život a růst.“²⁸¹

V letničních sborech je prosba o přítomnost Ducha svatého součástí modliteb, které předchází zvěstování Božího slova. Celý sbor intenzivně prožívá ještě před zvěstováním osobní působení Ducha svatého. Kázání je pak neseno mocí Ducha. Jeho činy jsou dosvědčovány i jako součást aktualizace biblického textu. Je to Duch svatý jako Paraklétos, který stejně jako o letnicích přichází a obdarovává členy sboru.

6.3.3. Paraklétos a evangelizace

Evangelium je dobrou zprávou nejen o tom, co Ježíš učinil (zemřel za naše hříchy a vstal z mrtvých podle Písem), ale také o tom, co z toho vyplývá. Těm, kteří jej přijmou, nabízí jak odpuštění hříchů, tak dar Ducha. „Tyto dvě věci společně vytvářejí osvobození od viny, na základě čeho můžeme přicházet a mít čistý vztah s Bohem.“²⁸² Již při šíření evangelia se učedníci soustředili na Ducha a za klíčový faktor svědčící o přijetí daného člověka Bohem, chápali to, že přijal Ducha (Sk 2,38: „Obrátte se a každý z vás ať přijme křest ve jménu Ježíše Krista na odpuštění svých hříchů, a dostanete dar Ducha svatého.“)

Duch svatý jako Paraklétos při evangelizaci působí hlavně jako Pomocník a Duch pravdy. Události letnic nám jasně ukazují, že tam, kde jsou lidé vedení Duchem svatým, dějí se divy. Ve Skutcích apoštolských 2,37 byli lidé „zasaženi v srdci“ a volali, „co máme dělat?“ Milióny lidí jsou i dnes „zasaženi v srdci“. Měli bychom volat, „co máme činit?“²⁸³

Apoštol Petr nám v dalších verších jasně říká: „Obrátte se a přijměte křest (Sk 2,38).“

---

²⁷⁹ *Agenda 1, op.cit, str. 4*

²⁸⁰ WALKER, A. op.cit, s. 23.

²⁸¹ WALKER, A. op.cit, s. 30.

²⁸² WALKER, A. op.cit, s. 23.

²⁸³ WALKER, A. op.cit, s. 21.

Petr dává „lidem trojí odpověď, zařezávající se do jejich zaslepeného svědomí, které svévolně odmítlo Ježíše Krista“. Mají činit pokání, přijmout křest a přijmout Ducha svatého.²⁸⁴

Důkaz působení Parakléta při zvěstování evangelia máme i v našich sborech. Jsou to naši bratři a sestry, kteří veřejně vyznali Krista. Nechat se vést i dnes Paraklétem, znamená učit se (Sk 2,42: „poslouchali učení, byli spolu“), být uváděn do pravdy a odklánět se od mnohých věcí, které vyzdvihuje současná společnost (materialismus, bezbřehost, anarchismus aj.) Podle evangelisty Walkera to také znamená „vysloužit si označení prvotních Ježíšových následovníků - „lid té cesty“.²⁸⁵

6.3.4. Praklétos a misie

Duch svatý jako pokračovatel Ježíšova díla působí v díle spásy prostřednictvím mise a „jeho činnost září velkolepě v misiích k národům světa“.²⁸⁶ Duch svatý jako Paraklétos je duchovním činitelem při uskutečňování tohoto díla. Smyslem misie je podat zprávu o Kristu a získávat učedníky. Podle Jana je smyslem misie vytvořit obraz společenství, které existuje mezi Otcem a Synem. Učedníci mají „setrvávat“ v Otcí a v Synu, tudíž prožívat mezi sebou jednotu, aby svět poznal a uvěřil (srov. J 17,21-23). Tento text je pro misijní činnost církve velmi důležitý.²⁸⁷ Říká, že misionářem je především církev, která hluboce prožívá jednotu lásky, spíše než tím, co říká nebo dělá.

Také první jeruzalémští křesťané nezapomínali na společenství, ale ani na osobní svědectví světu, protože „Duch svatý je misijní Duch“.²⁸⁸ Podle Boera ve Skutcích „převládá jeden dominantní, prvořadý a všeovládající motiv“, kterého je podle mého názoru Duch svatý jako Paraklétos součástí, protože i on přichází jako misijně činný. Zmíněným motivem je „šíření víry skrze misijní svědectví“.²⁸⁹ Duch svatý bez ustání vede církve ke svědectví, a ze svědectví a osobního vyznání vznikají nové církevní sbory. Tato aktivita nebyla v prvotní církvi náhodnou ani ojedinělou²⁹⁰, působili ve světě bez přestání a také se připojovali nově obrácení křesťané.

Misijní činnost prvních věřících obsahuje také činnost pro všechny národy i přesto, že tomu apoštolové z počátku nerozuměli. Dokladem je např. obrácení důstojníka pluku Kornélia (srov. Sk 10).

---

²⁸⁴ WALKER, A. op.cit, s. 21.

²⁸⁵ WALKER, A. op.cit, s. 22.

²⁸⁶ STOTT, J. R. W. *Zápas mladé církve*, s. 85.

²⁸⁷ STOTT, J. R. W. op.cit, s. 84.

²⁸⁸ STOTT, J. R. W. op.cit, s. 85.

²⁸⁹ STOTT, J. R. W. op.cit, s. 85.

²⁹⁰ STOTT, J. R. W. op.cit, s. 86.

Když evangelisté podávají zprávu o setkání Zmrtvýchvstalého s apoštoly, všichni končí misijním příkazem: „je mi dána veškerá moc na nebi i na zemi. Jděte tedy, získejte za učedníky všechny národy... (Mt 28, 18-19)“. V tomto vyslání učedníků je také prvek Ducha svatého jako Parakléta. Zejména jej vidím v ujištění, že při tomto úkolu učedníci nezůstanou osamoceni, a že obdrží sílu a budou vybaveni vším, aby mohli splnit své poslání. Je to tedy přítomnost Ježíše a moc Ducha nesena zaslíbením: „já jsem s vámi po všechny dny až do konce světa“ (Mt 28,18-20; Mk 16,15-18; Lk 24,46-49; J 20,21-23).

Z textu u Jana jasně vyplývá, že Kristus poslal své učedníky do světa, jako i jeho poslal Otec, a proto jim dává Ducha, který je má doprovázet a pomáhat jim (J 20, 22-23: „po těch slovech na ně dechl a řekl jim: „Přijměte Ducha svatého. Komu odpustíte hříchy, tomu jsou odpuštěny, a komu je neodpustíte, tomu odpuštěny nejsou.“). Lukáš mluví o Duchu, který je „uschopní tento příkaz uskutečňovat“.²⁹¹ Duch jako Paraklétos nás v tomto příkazu vede tak „jak vedl učedníky a současně působí i v posluchačích. „Není alternativou vůči Kristu, nevyplňuje mezeru mezi Kristem a Logem, jak se někdy předkládá.“²⁹²

Působení Ducha jako Parakléta nesmí být odděleno od jedinečného působení v Kristově těle, kterým je církev. Poněvadž je to vždy Duch, který působí, ať už je to tím, že se přimlouvá za církev a pomáhá ji při hlásání Krista, anebo tím, že „rozšiřuje a zušlechťuje své dary všem lidem a národům, mezitím co vybízí církev prostřednictvím dialogu tyto dary objevovat, podporovat a přijímat.“²⁹³ Každá přítomnost Ducha musí být přijímána s pozorností a s vděčností.²⁹⁴

Naše doba je momentálně velmi zrychlená a církev hlásá, že potřebuje „nový popud k misijní činnosti“. Tím může být právě osoba Parakléta, který nás může posilnit k apoštolské odvaze založené na důvěře v Krista a nechat nám zažívat jeho příchod do určité míry tak, jak tomu bylo o letnicích.

6.3.5. Paraklétos a katechetika

Katechetika „se zabývá náboženskou výchovou a jejími činnostmi“ a „vyučováním náboženství“.²⁹⁵ Pojetí vyučování v Novém zákoně zahrnuje určité prvky, které jsou obsaženy i v dnešním vzdělávání. Nejvíce s pojmem Parakléta podle mého názoru souvisí „christologicko-didaktický“, „kérygmaticko-misijní“ a „poimenický aspekt výuky“.²⁹⁶

²⁹¹ STOTT, J. R. W. op.cit, s. 86.

²⁹² STOTT, J. R. W. op.cit, s. 87.

²⁹³ www.katolik.cz [online]. 2001 [cit. 2011-07-22]. III. KAPITOLA – DUCH SVATÝ, HLAVNÍ ČINITEL MISIE.

²⁹⁴ III. KAPITOLA – DUCH SVATÝ, HLAVNÍ ČINITEL MISIE, op.cit

²⁹⁵ LIGUŠ, Jan. *Náboženská výchova a výuka*. Brno : L. Marek, 2005. 172 s. ISBN 80-86263-59-2., s. 8.

²⁹⁶ LIGUŠ, J. op.cit, s. 20.

„Christologicko-didaktický“ se odvozuje od „kérygmaticko-učitelské činnosti Krista“. „Ježíš vyučoval tak, jak se sám naučil od svého Otce a jeho vůle byla transformována Otcovou vůlí (J 8,28)“. „V praxi to znamená, že nechat se vyučit je totéž jako dovolit Bohu, aby změnil lidskou vůli.“²⁹⁷ Tady se Duch svatý projevuje jako Duch pravdy, který otvírá lidské srdce, aby se člověk mohl měnit.

„Kérygmaticko-misijní aspekt výuky se zřetelně projevuje v apoštolském zvěstování evangelia mezi pohany (Sk 17,16-34)“. Podle Liguše „neoznačuje činnost vyučování jako zprostředkovávání vědomostí či teoretických poznatků o přírodě, světě, dějinách či lidech, ale katecheticko-misijní a zvěstovatelsko-svěddeckou činnost mezi pohany, v jejíž středu je osoba a dílo Pána Ježíše Krista“.²⁹⁸ Tento aspekt vzdělávání v sobě obsahuje svědectví těch, kteří uvěřili. Svědectví je posíleno působením Ducha svatého jako Parakléta, jako Ducha, který odhaluje pravdu evangelia a který do srdcí lidí může přicházet i tak, jak tomu bylo o letnicích.

„Poimenický aspekt výuky“, který je odvozen od řeckého slovesa „didáskein“ znamená „vzdělávat se, vzájemně se budovat – vnitřně i duchovně. Myslí se tím činnost věřících, která jim napomáhá se vzájemně upevňovat ve víře.“ Protože se to týká „všech situací života: v radosti, v nemoci v utrpení, v zklamání“, souvisí s tím nejen výuka a napomínání, ale i povzbuzení. K tomu ukazuje také další řecký pojem „parakalein“ ve významu povzbuzovat, potěšovat a napomínat“.²⁹⁹ Tady se podle mého názoru Duch svatý projevuje jako Paraklétos tak, že i v rámci vzdělávání člověka utěšuje a pomáhá člověku.

Bez Ducha svatého by vzdělávací systém spočíval pouze v nauce o Bohu a nechápali bychom Boží pravdu. Jeho působením jako Utěšitele, Pomocníka a Ducha pravdy jsme ale posílení ve víře (1K 14,2-14-15) a správně chápeme Boží slova a necháváme podle toho vést i svoje životy. V jednotlivých procesech vzdělávání vidím působení Parakléta nejenom jako Učitele, ale i Pomocníka těm, kdo učí. Zároveň Paraklétos přispívá k porozumění učiva u těch, kdo poslouchají.

Vliv Parakléta v církevním vzdělávání je na všech úrovních a „děje se to zejména v bohoslužebném životě - především pak při nedělní bohoslužbě, kde se setkávají všechny věkové skupiny sboru a společně naslouchají Božímu poselství, přijímají svátosti a oslavují Pána Boha písněmi, chvalozpěvy a modlitbami“³⁰⁰. Dále pak v dalších programově bohatých setkáních zaměřených na určitou věkovou kategorii nebo na vybrané oblasti, např. biblická hodina, nedělní škola nebo při náboženské výuce na školách, kde se již malé děti učí o Božích

²⁹⁷ LIGUŠ, J. op.cit, s. 20.

²⁹⁸ LIGUŠ, J. op.cit, s. 20.

²⁹⁹ LIGUŠ, J. op.cit, s. 20.

³⁰⁰ *Evangnet : Nezávislý evangelický portál* [online]. 19.-22.11.1998 [cit. 2011-07-23]. ŘÁD VÝCHOVY A VZDĚLÁVÁNÍ V CÍRKVI. Dostupné z WWW: <<http://www.evangelnet.cz/cce/czi/rvvc.html>>.

skutcích, ale i při dalších vzdělávacích kurzech jako je např. kurz Alfa apod. Nezastupitelnou roli Ducha svatého jako Parakléta vidím ale i při šíření Písma svatého a ostatní křesťanské vzdělávací literatury.

Primárním duchovně-vzdělávacím centrem má být rodina. Požehnáním dětí nebo křtem „berou rodiče na sebe závazek této výchovy a vzdělávání“. „Svým příkladem ukazují dětem cestu víry a vedou je do obecnství sboru.“³⁰¹ Tuto sílu a pomoc můžou najít právě u osoby Parakléta.

6.3.6. Paraklétos a pastore

Duchovní pomoc církve jednotlivých věřících je důležitou součástí každého sboru. „Pastore se dotýká veškeré činnosti církve a celé církve, protože žádná skutečnost v církvi není prosta pastoračního dopadu.“³⁰² Je to hlavně praktická služba církve, která „vyrůstá z jejího základního tajemství a poslání.“³⁰³ Křivohlavý shrnuje podstatu pastorační péče takto: „pastorální péče se odehrává v křesťanském kontextu - a ten, kdo pastorální péči poskytuje, je křesťansky věřící člověk“.³⁰⁴

I při pastoračních rozhovorech se zvěstuje víra, konfrontační nabádání a napomínání, spor na život a na smrt, který musí být zaměřen na to, aby se lidé obrátili na křesťanskou víru, aby se „osvobodili od zlých duchů a démonů, aby jim byla umožněna úplná duchovní zkušenost“, aby jejich chování a myšlení se přiblížilo „biblickým mravním zásadám, aby se začlenili do církevních, popřípadě charismatických společenství“.³⁰⁵

Jedním z konceptů pastýřské péče je i paraklétická (utěšující) pastore, jejíž hlavním činitelem je Duch svatý jako Paraklétos³⁰⁶. Existuje vedle kerygmatické, nuthetické, biblické či biblicko-terapeutické, diakonické, evangelizační, interaktivní, komunikativní, atd. Právě v této péči se počítá hlavně s ozdravným a potěšujícím vlivem křesťanské víry (evangelia), v pozadí jsou ale i psychoterapeutické, farmakologické a poradenské postupy³⁰⁷. Touto činností se uskutečňuje plán „Boží spásy člověka se stálým odkazem na konkrétní životní situaci.“³⁰⁸

³⁰¹ *Evangnet : Nezávislý evangelický portál*, op.cit

³⁰² AMBROS, P. *Pastorační činnost a zbožštění*. In *Duch svatý*. Velehrad, Olomouc : Refugium, 2000. ISBN 80-86045-50-1., s. 6.

³⁰³ AMBROS, P, op.cit s. 25.

³⁰⁴ NAUER, Doris. *Pastorální teologie*. A Potřebují ti, kdo pracují v pastoreci teoretický pastorační koncept?.

³⁰⁵ NAUER, Doris. *Pastorální teologie*. Op.cit

³⁰⁶ NAUER, Doris. *Pastorální teologie*. Op.cit

³⁰⁷ BAŠTECKÁ, B.; GOLDMANN, P. *Základy klinické psychologie*. 1.vyd. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-550-4., s. 54

³⁰⁸ AMBROS, P, op.cit s. 6

Nositelem parakletické pastorační péče je vlastní sbor, do kterého bratr nebo sestra náleží. Sbor je spolunositelem břemene a ten, kdo vede pastorači (pastýř) se stává jakoby „utěšitelem v člověku dlících tužeb“³⁰⁹ (Iz 50,4)³¹⁰. Podle Opatrného zejména člověk nemocný „potřebuje někoho, s kým může všechny své smutky, obavy a špatné zprávy probrat.“³¹¹ V tomto smyslu je parakletická pastorační „utěšující přítomnost, bezděčná společná cesta a společné snášení obtíží, které je v posledku zaměřeno pouze na to, aby bylo umožněno každému člověku na základě jeho vlastní religiozity přijít před Boha“³¹². Typickým příkladem této péče jsou rozhovory, když člověk uslyší zprávu o neblahém zdravotním stavu (svoji, příp. příbuzného) atd. V takové pastorační péči se Duch svatý projevuje jako Utěšitel, Pomocník, Zprostředkovatel i Duch pravdy.

6.3.7. Paraklétos a jednota společenství

Význačným důsledkem seslání Ducha svatého jako Parakléta je zrod prvotní církve jako „duchovní jednoty a nových vztahů“³¹³. O tom podávají svědectví Sk 2, 42,44: „poslouchali učení apoštolů, byli spolu, lámali chléb a modlili se“, „všichni, kteří uvěřili, byli pospolu“.

Byl to „respekt a vzájemná úcta“, která určovala „vzájemné vztahy“ a „Boží moc“, která v tomto prvotním společenství působila.³¹⁴ Mezi bratry a sestrami byla jednota, která byla daná Duchem. Někteří teologové to pojmenovávají: „byli jednotní v Duchu“.³¹⁵ Tato jednota měla mezi křesťany další důsledek: „měli všechno společné (v. 44)“. To znamenalo, že Duch jednoty byl tak veliký, že se sdíleli naprosto se vším, čím žili a co vlastnili. Byla to spontánní odezva na každou formu nedostatku nebo utrpení. Později se tato odezva přetřansformovala v „dobročinnou pomoc sirotkům a vdovám.“³¹⁶ Čteme, že již „v té době se objevovala pozoruhodná šlechetnost u lidí, jichž se dotkl příklad Ježíšova soucitu. Lidé, kteří měli majetek, byli ochotni jej prodávat a peníze dávat všem, kteří měli nedostatek.“ Chování prvotních křesťanů je i pro nás dnes velkou výzvou k praktické činnosti církve.³¹⁷

Jednota mezi křesťany má základ v osobě Ducha svatého jako Parakléta. Paraklétos v tomto případě koná svou roli zástupným způsobem, když jako zastánce těch nejslabších

³⁰⁹ NAUER, Doris. 2001. Seelsorgekonzepte im Widerstreit : ein Kompendium. Stuttgart : Kohlhammer, 2001. 475 s. Praktische Theologie heute; Bd. 55. ISBN 3-17-017115-1., s. 98, je zde citován H. Kochanek, Mystagogie, 1993.

³¹⁰ Pán, Hospodin, mi dal jazyk učedníka, abych uměl znaveného poučovat utěšujícím slovem.

³¹¹ OPATRŇÝ, Aleš. *Knihovna křesťanské literatury : Pastorační péče v sociální práci* [online]. Část II. 11. července 2008 [cit. 2011-07-23]. Pastorační péče v méně obvyklých situacích.

³¹² NAUER, Doris. *Pastorální teologie*. op.cit.

³¹³ SLAVÍK, M. *Křesťan Duchem svatým. Základní zkušenost v charismatické obnově*, s. 125.

³¹⁴ SLAVÍK, M. op.cit, s. 126.

³¹⁵ WALKER, A. op.cit, s. 22.

³¹⁶ WALKER, A. op.cit, s. 22.

³¹⁷ WALKER, A. op.cit, s. 23.

působí na srdce ostatních. Toto můžeme zakoušet i dnes, když nám Duch svatý klade na srdce potřeby nejenom našich nejbližších – bratrů a sester, ale i všech lidí ve světě.

Tato jednota se podílela také na osobní proměně apoštolů, což mělo vliv i na „životní styl prvotních a křesťanů“.³¹⁸

Vedle veřejných bohoslužeb měli i své soukromé domácí pobožnosti a „ve všem, co dělali, byla radost a upřímnost“.³¹⁹ Na prvním místě měli modlitbu, jak říká Walker: za „mnohými událostmi najdeme usilovný modlitební život“.³²⁰ A nemusíme jít ani daleko do minulosti, stačí když se podíváme do svých životů a určitě najdeme mnoho životních událostí, které byly ovlivněny modlitbou. Právě modlitba a jednota je jednotící prvek všech křesťanů, který si můžeme každoročně připomínat v týdnu modliteb za tuto jednotu.

Chceme-li být tou duchovní „prvotní církví“, která budila pozornost svým probuzením (Sk 2,43: „mnoho zázraků a znamení“), musíme nechat působit Ducha svatého jako Parakléta, být v jednotě a na modlitbách. „Vždyť církev je jediné nadpřirozené společenství ve světě!“³²¹ Jedným z jejích cílů je vyhlášovat slovem i činem Boží lásku. Když novodobá církev zprostředkovává Boží přítomnost a vykazuje ducha lásky a péče, pak se k ní lidé obracejí.

6.3.8. Paraklétem naplněná církev

Existence církve Ježíše Krista je tajemstvím. Zdá se „křehká a bezmocná a přece je silná.“³²² Tím mocným pomocníkem církve je Paraklétos. Jeho působení není vázáno jenom na jednotlivce, ale jako už jsme několikrát zmínili, „na samotnou církev“.³²³ Jeho dílo se především uskutečňuje v obecnství s Kristem v církvi (Ef 1,22: „Všechno podrobil pod jeho nohy“ a ustanovil jej svrchovanou hlavou církve, která je jeho tělem, plností toho, jenž přivádí k naplnění všechno, co jest). Duch svatý dává dary k jejímu růstu (1K 12,1-11: „každému je dáván projev Ducha ke společnému prospěchu“). Největším darem je podle Novotného vedle víry a naděje, láska (1K 13,13), na níž je budováno celé obecnství v církvi. Obecnství Parakléta je dáno na stejnou rovinu jako milost Krista a láska Boží (2K 13,13: „milost našeho Pána Ježíše Krista a láska Boží a přítomnost Ducha svatého se všemi vámi“). Toto Duchem naplněné obecnství může podle Walkera pochopit jen ten, „kdo je na duchovní realitu naladě“.³²⁴

---

³¹⁸ WALKER, A. op.cit, s. 23.

³¹⁹ WALKER, A. op.cit, s. 23.

³²⁰ STOTT, J. R. W. op.cit, s. 52.

³²¹ WALKER, A. op.cit, s. 23.

³²² WALKER, A. op.cit, s. 46.

³²³ WALKER, A. op.cit, s. 15.

³²⁴ WALKER, A. op.cit, s. 7.

Jestliže se podíváme na znaky Paraklétem naplněného společenství, je zřejmé, že všechny měly souvislost se vztahy v církvi. Kromě jednoty věřící „dychtivě přijímali kázání apoštolů a byli navzájem spřízněni (láskou)“.³²⁵ Paraklétem naplněná církev je církev, která se sdílí, pečuje, miluje a nežije v hříchu.

6.4. Projevy Ducha svatého jako Parakléta

Duch svatý se projevuje jako Paraklétos určitým způsobem. Aby k tomu mohlo dojít, je nutné Ducha svatého přijmout do svého života, a to se děje, když jsou splněny určité podmínky.

6.4.1. Podmínky přijetí Ducha

a) První důležitou podmínkou „je Kristovo pozemské dílo spasení pro člověka“ (Sk 2,32.33; J 7,39). Zejména díky jeho vítězství na kříži a jeho oslavení „můžeme přijmout dar Ducha svatého“³²⁶ na základě víry v Krista jako Spasitele.

b) Obrácení člověka (Sk 2,38) je druhou podmínkou, protože člověk má litovat svých hříchů, získat k nim nový postoj, činit pokání a cele se odevzdal Bohu. „Toto odevzdání se potvrdí křtem (Mk 16,16). Pak jej Bůh může prostřednictvím svého Ducha vést, protože takový člověk je citlivý a vnímavý na jeho hlas. Biblicky vyjádřeno, takový člověk je naplněn Duchem svatým.“³²⁷ Obrácení je předpokladem k tomu, aby člověk poznal Ducha svatého ve všech jeho činnostech, a to i jako Parakléta.

c) „K přijetí Ducha svatého je dále zapotřebí jednomyslnost, život v souladu se zjevenou Boží vůlí a harmonický život s ostatními lidmi (Sk 1,14; 5,32)“, po vzoru prvních věřících při letnicích. „Shromáždili se na jednom místě a vytrvale se modlili“.³²⁸

d) Čtvrtou podmínkou je prosba, modlitba za dar Ducha svatého a jeho vedení (L 11,13). Pán Bůh touží po tom, aby nás mohl obdarovat Duchem svatým. „Chce však, abychom si tuto potřebu uvědomili, abychom jeho štědrost více docenili.“ Osobní prosba je zároveň vyjádřením přání, vnitřní potřeby člověka i touhy být jím veden.³²⁹

e) Podle Jana (J 14,15 „milujete-li mne“) je nutná ještě další podmínka – „láska a poslušnost“.³³⁰ Láska je na prvním místě. Tam, kde je motivem láska, „není poslušnost

---

³²⁵ WALKER, A. op.cit, s. 7.

³²⁶ *Info-Bible : 19. lekce - Duch svatý* [online]. 2011 [cit. 2011-07-23]. Evangelium pro dnešek - kurz studia Bible.

³²⁷ *Info-Bible*, op.cit.

³²⁸ *Info-Bible*, op.cit.

³²⁹ *Info-Bible*, op.cit.

³³⁰ WALKER, A. op.cit, s. 7.

povinností, ale radostným vyjádřením trvalého vztahu“.³³¹

f) Také jednota je důležitá, protože nic neodpuzeje Ducha svatého v žádném sboru nebo křesťanské skupině víc než nejednota, která je důsledkem hříchu. Učedníci obdrželi Ducha v plnosti, protože byli všichni pohromadě na jednom místě, byli jedné mysli, očekávali, vyhlíželi, byli podrobeni, připraveni činit Boží vůli.

Bude-li si dnešní církev těchto podmínek vědoma a bude-li je upřímně plnit, Duch svatý ji naplní jako tomu bylo v prvotní církvi. Při tom si musí uvědomit, že být veden Duchem svatým je totéž, jako být veden Ježíšem (Sk 16,6-7; Ř 8,9). Žít a chodit v Duchu svatém je totéž, jako žít a chodit v Ježíši Kristu (Ko 2,6). Být naplněn Duchem je totéž, jako být naplněn přítomností Kristovou. Duch svatý nemůže být oddělen od Ježíše Krista.³³²

Na tomto místě je také nutné říct, že neexistuje „podmínka nebo vnitřní zapření, pro které by nám Bůh odňal Ducha“. Podle Walkera „není absolutně žádná podmínka, která by nás oloupila o Ducha svatého. Duch je zde navěky“.³³³

6.4.2. Viditelné projevy související s křtem v Duchu

Podle Slavíka se v souvislosti s prožitým křtem v Duchu „dnes uvádějí určité standardní jevy o různé intenzitě a síle jejich projevu“.³³⁴ Mezi ně zahrnuje:

a) „Radost z vykoupení nebo lásky Boží.“ Projevuje se „chválou Boha“ a „často přejde až do modlitby v jazyku“.

b) „Důvěrnost“. Křesťan, který prožije naplnění Duchem svatým, má relativně trvalou a větší důvěru ke Kristu a k životě modlitby. Od toho okamžiku už to není jenom prohlášení o tom, že Ježíš je Pánem, ale člověku se „postupně jím i opravdu stává“. Křesťané tráví v modlitbě více času, modlitba je pro ně „snazší“, přičemž „dominantní postavení má modlitba chvály“. Slavení Večeří Páně křesťan prožívá nově – „jako osobní setkávání s Pánem“.³³⁵

c) „Láska“ je základem nového vztahu mezi člověkem a Kristem. „Přináší těmto věřícím uzdravení i do ostatních osobních vztahů (odpuštění).“ Křest Duchem svatým může být i pomocí k tomu, aby člověk vyřešil svůj hřích nebo usměrnil „špatné návyky“.³³⁶

d) Charismata jsou viditelným projevem přijetí Ducha. V církvi se „prohlubuje užívání darů, jako jsou dar proroctví, uzdravování, mluvení v jazyku, poznání, ale i vyučování, vedení

³³¹ WALKER, A. *Info-Bible*, op.cit., s. 6.

³³² PANNENBERG, Wolfhart. *Glaube und Wirklichkeit*, op.cit.

³³³ WALKER, A. op.cit., s. 7.

³³⁴ SLAVÍK, M. *Křest Duchem svatým. Základní zkušenost v charismatické obnově*, s. 130.

³³⁵ SLAVÍK, M. op.cit., s. 130

³³⁶ SLAVÍK, M. op.cit., s. 130

a organizace, starost o mládež, moudrost a rada, atd.³³⁷ Církev je vnímána jako společenství Ducha, v němž existuje vzájemná služba s dary a vědomí odpovědnosti za celek.

Ve Skutcích apoštolských se nejčastěji mluví o projevu Ducha v inspirované řeči, mluvení jazyky, proroctví, chvále a ve smělém hlásání Božího slova (Sk 2,4, 10,46, 13, 9-11). Z textů je zřejmé, že křest vodou i křest Duchem tvoří dvě odlišné, přesto propojené skutečnosti (Sk 1,33: „ten, který mě poslal křtít vodou, mi řekl: „Na koho spatříš sestupovat Ducha a zůstávat na něm, to je ten, který křtí Duchem svatým“).

Viditelné projevy křtu v Duchu svatém můžeme, kromě v klasických letničních denominacích, nacházet ještě v historických denominacích a nedenominačních sborech, jak římskokatolických tak i protestantských. Tento akcent na křest v Duchu svatém, který stál u zrodu letničních sborů, způsobil, že někteří historici hovoří o 20. století, jako o „letničním století“.³³⁸

6.4.3. Paraklétos a znovuzrozený křesťan

Událost letnic nám ukazuje, že měl příchod Parakléta vliv na život křesťanů. „Petr, Jakub a Jan všechno zanechali, vykročili cestou za Ježíšem, prožili trauma ukřižování, slávu vzkříšení a přijali Kristovo odpuštění jejích zrad a útěku.“³³⁹ Ale přece se o letnicích i v jejich životech odehrálo něco nového. Dlouho po tom, co se rozhodli Ježíše následovat, přijali pomoc, která je vystrojila ke svědectví ve světě.³⁴⁰ Podle Dunna byly hmatatelně „vidět účinky v jejich životě“.³⁴¹

Působení Parakléta je znamením významné změny v životě mnohých křesťanů a některá obdarování jsou vysloveně „vázána na seslání“ Ducha.³⁴² Konkrétní činnost Parakléta v životě křesťana Dunn nazývá jako „určující atribut našeho znovuzrození (Ř 8,9, 1J 3,24)“.³⁴³ Duch jako takový je neviditelný, ale jeho služba se dá cítit (J 3,8: „vítr vane kam chce, jeho zvuk slyšíš, ale nevíš, odkud přichází a kam směřuje. Tak je to s každým, kdo se narodil z Ducha“).

Znovuzrozený křesťan je nejen novým „Já“, ale je vlastníkem znovuzrozeného ducha a toho si má „být vědom“³⁴⁴. Být a žít jako znovuzrozený, znamená „novou kvalitu života, ne

³³⁷ SLAVÍK, M. op.cit, s. 130.

³³⁸ ŠOBR, Daniel. *Milost : Vyučovanie* [online]. 2008 [cit. 2011-07-23]. Století Ducha svatého

³³⁹ WALKER, A. op.cit, s. 28.

³⁴⁰ WALKER, A. op.cit, s. 29.

³⁴¹ DUNN, J. D. G. In: *Nový Biblický slovník*, str. 184

³⁴² DUNN, J. D. G. op.cit, str. 184

³⁴³ DUNN, J. D. G. op.cit, str. 184

³⁴⁴ Duch, duše, tělo - FRANC, Aleš. *Biblická Apologetika* [online]. 2011 [cit. 2011-07-23]. Kenneth Hagin a jeho následníci.

vznášení se nad zemí“³⁴⁵, je to také neustálý boj mezi starým a novým životem, mezi tělem a Duchem: „víme, že zákon je svatý - já však jsem hříšný, hříchu zaprodán (Ř 7,14)“.

Znovuzrozený křesťan poznává Ducha svatého i jako poslaného Parakléta. Takové poznání je ale „mnohem víc než rozumová víra.“³⁴⁶ To souvisí s tím, že musíme svůj život Duchu otevřít, abychom objevili poznání, které získáme jen osobní duchovní zkušeností. Duch svatý v nás musí sídlit, máme-li sdílet Boží tajemství, chodit v jeho přítomnosti a poznat význam jiných titulů Ducha svatého.

6.4.4. Dary Ducha svatého jako Parakléta

Někteří křesťané vlastní duchovní dary, kterými povzbuzují všechny kolem sebe. Charismata Ducha svatého jsou spojena se službou Parakléta.

V prvním listu korintskému sboru vyjmenovává Pavel to, čemu dnes říkáme „dary Ducha“ (1 K 12, 8-10: „jednomu je skrze Ducha dáno slovo moudrosti, druhému slovo poznání podle téhož Ducha, někomu zase víra v témž Duchu, někomu dar uzdravování v jednom a témž Duchu, někomu působení mocných činů, dalšímu zase proroctví, jinému rozlišování duchů, někomu dar mluvit ve vytržení, jinému dar vykládat, co to znamená“).

Všechny dary Ducha svatého pochází od „jednoho a téhož Ducha (1K 12,11)“. Pavel končí výčet darů Ducha zdůrazněním toho, čím začal, vše je vyjádřením přítomnosti téhož Ducha svatého. Všech devět darů vychází z Ducha, který sám určuje, jaký dar přidělí jednotlivým lidem. Vše záleží na vůli Ducha, proto se nikdo nemá povyšovat nad ostatní a považovat svůj dar za důležitější než dar druhého. Všechny dary jsou zcela závislé na Duchu, bez něhož bychom nebyli ničím.

Dary Ducha jsou důležité pro každého z nás i pro celou církev. Zaslouží si, abychom je poznávali, abychom o ně prosili a očekávali je s otevřenou myslí, se srdcem připraveným přijmout, co Duch Boží nabízí. V následujících podkapitolách si přiblížíme některé tyto dary, ve kterých se Duch svatý přibližuje člověku také jako Paraklétos.

6.4.4.1. Slovo moudrosti

Jak upozorňuje Walker moudrost jako dar Ducha svatého „znamená víc než pouhou znalost faktů“.³⁴⁷ Je spojeno nejen se znalostí, jednáním, ale i s hlubším poznáním. Již v Přísloví 15,2 je napsáno: „jazyk moudrých přináší dobré poznání“.

Dar moudrosti přináší člověku „schopnost pronikat do podstaty věcí“, znát skutečný stav věcí, znát pravdu. Je to také „poznání spojené s interpretací znalostí“³⁴⁸, to znamená

³⁴⁵ OPATRŇÝ, Aleš. *FATYM: Úvahy o apoštolském vyznání víry* [online]. 1999 [cit. 2011-07-23]. CREDO.

³⁴⁶ WALKER, A. *Život v Duchu svatém*, s. 7.

³⁴⁷ WALKER, A. op.cit, s. 25.

správně vyložit to, co nám Duch svatý klade na srdce. Je to moudrost a slovo poznání, které Paraklétos jako Duch pravdy pomáhá objevovat a pomáhá nám ozřejmovat Boží pravdy. Navíc přináší znalost porozumět hloubce a smyslu biblické zvěsti o díle spásy, tj. „jádro Božího záměru se světem, jak je zaznamenán v životě, smrti a zmrtvýchvstání Ježíšově.“³⁴⁹

Podle knihy Přísloví 2,6.10; 14,18 víme, že „moudrost dává Hospodin, poznání i rozumnost pochází z jeho úst“, „moudrost chytrého je v tom, že rozumí své cestě“. Proto je darem Ducha svatého Boží moudrost, která není pouze pasivním darem pro nás, ale má nám pomáhat k účinnému zvěstování a svědectví. Duch svatý se v ní člověku otvírá jako Duch pravdy.

6.4.4.2. Víra

Podle Walkera apoštol Pavel v 1 K 12,9 nehovoří o „spásné víře, která přináší záchranu skrze Ježíše Krista.“ „Spíše jde o víru, která důvěřuje Bohu v temnotě.“ Je výrazem hluboké důvěry v Boha, že „zasáhne i v nejtěžších podmínkách“. Nevztahuje se proto na bezstarostné chvíle věřícího, ale je to víra, která se osvědčuje „v nejtěžších podmínkách, jako je pronásledování, nebo uvěznění“.³⁵⁰ K nim můžeme počítat v dnešní době i různé osobní zápasy a životní situace (úmrtí v rodině, vážnější problémy v rodině, zaměstnání atd.) Je to Paraklétos jako Utěšitel a Pomocník, který nám pomáhá tyto složité situace překonávat právě skrze tuto víru, abychom mohli být pro druhé svědectvím o daru víry.

6.4.4.3. Uzdravování

Dar uzdravování a dar mocných činů se překrývají. Tyto dary jsou úzce spojeny se službou Ježíše Krista, kdy dělal různé zázraky a uzdravoval „lidské tělesné i duševní neduhy.“³⁵¹ V prvotní církvi mělo uzdravování své místo, jak ukazují slova Jakubovy epištoly 5,14: „je někdo z vás nemocen? Ať zavolá starší církve.“ Církevní dějiny znají ty, „kteří tento dar měli a udržovali tak tradici uzdravování“.³⁵² Přitom se nejednalo pouze o fyzické, ale i duchovní a dušení uzdravování.

Tím, že byl člověk tělesně uzdraven, prožíval velkou radost. Tím byl zároveň utěšen ve svém trápení. Slova utěšit a uzdravit se proto doplňují a prolínají. Je to Paraklétos jako Utěšitel, který je cítit v nemocnicích, či jiných zdravotnických zařízeních, kde Bůh také činí zázraky, či už je to prostřednictvím lékařské vědy, lékařů nebo duchovních.

---

³⁴⁸ WALKER, A. op.cit, s. 33.

³⁴⁹ WALKER, A. op.cit, s. 33.

³⁵⁰ WALKER, A. op.cit, s. 34.

³⁵¹ WALKER, A. op.cit, s. 34.

³⁵² WALKER, A. op.cit, s. 34.

Je také nespočet dalších způsobů, v kterých může být Paraklétos křesťanům tou nejbližší osobou, se kterou sdílíme naše potřeby a tento Duch nám svou mocí pomáhá: „a on vám bude Utěшитelem“ (J 14,16).

6.4.4.4. Prorocství

Dar prorocství v Pavlově smyslu (1 K 12) neznamena předpovídání budoucnosti tak, jak jsme na ně zvyklí od různých dnešních věštců. Je to podle Walkera „schopnost vidět pod povrch věcí a trendů“. Tuto schopnost nám nemůže dát nikdo jiný, než Paraklétos jako Duch pravdy, který zná podstatu věcí. Tento dar je podle Walkera o to potřebnější, že „svět potřebuje křesťanské proroky volající k pokání, k zřeknutí se nespravedlnosti“ a násilí.³⁵³

6.4.4.5. Rozlišování duchů

Podle Walkera již Ježíš Kristus „viděl, že člověk potřebuje schopnost k rozlišení pravdy od lži.“ Mnohokrát v Bibli proto zaznívá varování před falešnými proroky. V dějinách církve bylo časté, že trpěla pod lidmi „nábožensky zanícenými pro falešnou věc“.³⁵⁴ I v tomto daru potřebujeme Ducha pravdy, protože toto rozlišení mnohdy není prokazatelné na hmatatelných skutečnostech, ale je vedeno jako duchovní boj na modlitbách a v ruce s Písmem svatým.

6.4.4.6. Dar mluvení v jazyku

Tento dar je darem různosti – ohnivé jazyky jsou „roztřepené“, „rozdělené“ (Sk 2, 3) a jsou přidělovány každému jednotlivě. Duch svatý nás nespojuje pouze v jednotu, ale každého z nás tvoří jiného. „Mnohost jazyků nebyla o letnicích zrušena, ale přestala být příčinou rozdělení.“³⁵⁵ Každý mluvil svým vlastním jazykem jako dříve, ale mocí svatého Ducha mohl každý porozumět ostatním. Být nositelem Ducha pro mne znamená uskutečňovat všechny odlišné rysy své osobnosti. Znamená to stát se opravdu svobodným, opravdu sám sebou ve své vlastní jedinečnosti. Život v Duchu představuje nevyčerpatelnou rozmanitost.

6.4.4.7. Dar vykládat jazyky

Dar mluvit ve vytržení souvisí s druhým darem – výkladem těchto pro mnohé nesrozumitelných slov. V prvotní církvi, podobně jako i dnes, oba dva dary existovaly. I dnes je mnoho věřících, kteří mluví jazyky, ale nerozumějí tomu, co říkají a nedokáží to druhým ani přiblížit.

Dar mluvit jazyky je přibližován jako „mluvení ve vytržení, oslavování Boha, chvála beze slov“. To ale neříká nic o obsahu mluveného slova. Podle Walkera „soustřeďovat se

³⁵³ WALKER, A. op.cit, s. 35.

³⁵⁴ WALKER, A. op.cit, s. 35.

³⁵⁵ KALLISTOS, Ware. *PRAVOSLAVNÁ CÍRKEVNÍ OBEC V OLOMOUCI* [online]. 2011 [cit. 2011-07-23]. Seslání ducha svatého – padesátnice .

příliš na mluvení jazyka je nebezpečné. Mohou se tím projevit sobecké tužby, které přinášejí rozdělení.“³⁵⁶

Ten, který mluvenému slovu rozumí a dokáže jej přetlumočit společenství, musí být inspirován Duchem svatým, který mu jako Duch pravdy odhaluje hluboký smysl něčeho, co daný překladatel třeba nikdy neslyšel. Zároveň se ukazuje jako Učitel a Zprostředkovatel.

6.4.5. Ovoce Ducha svatého jako Parakléta

Odhodlanost člověka být v přítomnosti působení Ducha svatého je podmínkou kvalitativně jiného ovoce ve smyslu „po jejich ovoci je poznáte“, jak řekl Ježíš (Mt 7,16). I když „vnitřní život člověka je bojištěm neustálého zápasu mezi žádostmi těla a žádostmi Ducha“³⁵⁷, tak právě Paraklétos je nám v tomto zápase oporou. Apoštol Pavel dobře znal společnost, ve které žil, přičemž „sexuální nemravnost, opilství, neustále konflikty, násilí byly stejně zřejmé jako dnes“.³⁵⁸ Naproti tomu, Duch svatý jako Paraklétos pomáhá vytvářet život čistoty, pokoje, ohleduplnosti a dobroty. Je naším Učitelem, Pomocníkem i Zprostředkovatelem.

V každé době se objevovaly sklony vidět působení Ducha svatého jako Parakléta „ve zvláštních, viditelných jevech“.³⁵⁹ To bylo obsahem předešlé podkapitoly o mocných darech. Ve srovnání s nimi se jeví působení Ducha ve smyslu „ovoce Ducha“ jako „nenápadné, tiché“.³⁶⁰ I ovoce Ducha svatého zraje podobně jako ovoce na stromech – „nejdříve se objeví květy, pak teprve nastane růst a nakonec ovoce“, které „získává sílu z větví, kmene a kořenů.“ Je to podle Walkera „pozvolný proces“, který, ovládá náš život a v našem nitru vytváří nové kvality. Síla, která způsobuje proměnu „přichází z přebývání Ducha v nás“.³⁶¹ Ovoce Ducha slouží jako „kritérium pro rozpoznání původce“.³⁶²

V Ga 5,22-25 je vyjmenováno několik kvalit působení Ducha svatého, my se budeme soustředit na ty, které bezprostředně souvisí s působením Ducha svatého jako Parakléta v člověku.

6.4.5.1. Láska

Láska je prvním ovocem, které úzce souvisí s působením Ducha svatého jako Parakléta, neboť láska je největší hodnotou na světě. Začíná u Boha: „my milujeme, protože Bůh napřed

³⁵⁶ WALKER, A. *Život v Duchu svatém*, s. 36.

³⁵⁷ WALKER, A. op.cit, s. 38.

³⁵⁸ WALKER, A. op.cit, s. 38.

³⁵⁹ WALKER, A. op.cit, s. 38.

³⁶⁰ WALKER, A. op.cit, s. 38.

³⁶¹ WALKER, A. op.cit, s. 38.

³⁶² MRÁZEK, J. op.cit, s. 11.

miloval nás (1J 4,19)“. Paraklétos by nebyl nikdy seslán, nebýt Boží a Ježíšovy lásky. Tím, že „Boží láska nikdy neustává“³⁶³, tak ani působení Parakléta nikdy neustává.

Láska je vznešeným pojmem otevřenosti, aktivní dobré vůle, touhy po tom nejlepším pro každého a Paraklétos je také její nositel, Zprostředkovatel a Učitel. Stojí vedle nás, ať jsme se od Boha vzdálili nebo ne. Není člověka na světě, který by byl blíž, než Bůh, který je Paraklétos. Je to láska, kterou se učíme od Ježíše Krista a mezi sebou i v církvi zažíváme na základě Ducha.

6.4.5.2. Radost

„Radost je ovoce přítomnosti Ducha svatého“ i jako Parakléta. Ten „nabízí hlubokou radost, jakou svět nemůže dát ani vzít“.³⁶⁴ Pavel určitě neměl na mysli radost, která „příliš často záleží na okolnostech, tj. vychází spíš z povrchu života než z hlubin bytí. Radost, kterou nám přináší zaslíbený Přímluvce je jiná, je to Boží dar, který je zakořeněný v srdci a nejvíce je citelný uprostřed těžkostí a utrpení. Právě v těchto situacích je působení Parakléta významným okamžikem: on je Utěшитelem i Pomocníkem.

6.4.5.3. Pokoj

Ovoce pokoje vychází pojmově z „bohatého a všeobsažného slova“.³⁶⁵ Zdrojem pokoje (šalom) je Bůh, ale jeho předpokladem je smíření s Bohem. Hřích nás od Boha odděluje a přivádí nás do vnitřních konfliktů a úzkostí. A právě zde nastává role působení Ducha svatého jako Parakléta, který přivádí člověka k pokání, a tudíž je to on, kdo vytváří cestu pro získání pokoje v životě člověka. Jedině skrze pokání a víru je lidem odpuštěno a dostavuje se pokoj. „Někteří křesťané tomu říkají ‚ujištění‘.“ Je to stav, kdy nás Bůh přijímá a my jsme s ním jedno. „Pavel našel pokoj Boží na cestě do Damašku“.³⁶⁶ Právě tento pokoj přináší jednotu s Bohem, ale i novou harmonii se všemi lidmi. Duch svatý jako Pomocník i Duch pravdy přináší pokoj do našich srdcí.

6.4.5.4. Trpělivost

Duch Svatý jako Paraklétos nás učí být trpělivými. Právě vytrvalost v utrpení je „založena na trpělivosti Boží“ a vzniká „z životního rozhledu“.³⁶⁷ Duch svatý jako Utěšitel a Pomocník nás podepírá a dává nám sílu být rovněž trpělivými. Paraklétská trpělivost je produktem duchovní síly a opory v Duchu svatém jako Paraklétovi. Je odrazem Boží trpělivosti, která je připravena čekat, nikdy se nevzdat, nikdy nepřestat milovat.

---

³⁶³ WALKER, A. op.cit, s. 40.

³⁶⁴ WALKER, A. op.cit, s. 40.

³⁶⁵ WALKER, A. op.cit, s. 41.

³⁶⁶ WALKER, A. op.cit, s. 41.

³⁶⁷ WALKER, A. op.cit, s. 41.

„Netrpělivost často vede k výbuchům zloby“, „protože věci neuzrávají tak rychle, jak bychom si přáli“ a dostavuje se „zklamání, zlost, nenávisť“. Trpělivost jako ovoce Ducha (Ga 5,22) „znamená snášet zklamání bez rozladění, zůstat klidný“³⁶⁸ a důvěřovat Bohu.

6.4.5.5. Laskavost

Ovocem Ducha svatého je také laskavost. Apoštol Pavel v Prvním listu Korintským píše: „lásky je trpělivá a laskavá (1K 13,4)“. Laskavost je proto spojena se vztahem k druhému. Známe ji ale i z každodenních situací, kdy nám někdo pomůže, mile se k nám zachová. Je doba, kdy nevidíme potřeby druhých a laskavost je i ve společnosti vzácná. Když někdo podle Walkera řekne: „byl ke mně tak laskavý“, je to v podstatě „nejvyšší ocenění“ jednání druhého.³⁶⁹

Laskavost daná Duchem svatým jako Paraklétem - Učitelem a Pomocníkem, v nás vytváří nejenom nový vztah k druhým, ale přináší do našeho života novou kvalitu. Pomáhá nám ve společnosti, která laskavost postrádá, být laskavými. I my dnes tuto vlastnost potřebujeme, aby v okamžiku úzkosti života našich bratří a sester, přišla do našich vztahů. Takové okamžiky jsou velmi vzácné, a proto je to opravdu moc Ducha svatého i jako Parakléta, že jsme ji schopni.

6.4.5.6. Dobrota

Lidská dobrota je také nedostatkové zboží ve společnosti. „Události připomínané“ v médiích „jsou opakem dobroty“ – „jsou to dobrodružství mnohokrát ženatých, drahé výstřednosti bohatých, krutost gangsterů, korupce veřejných a politických činitelů“.³⁷⁰

Ježíš Kristus přichází do doby, která byla také „hrubá a rozložená“. Dal však základ společenství lidí, „které se mocí Vzkříšeného lišilo“ a vysloužilo si titul „lid té cesty“, které v sobě neslo Boží dobrotu.³⁷¹ Touto dobrotou může Duch svatý jako Paraklétos jako Učitel a Pomocník prosáknout celé společenství. Jeho prostřednictvím můžeme toto ovoce nejen uplatňovat mezi bratry a sestrami, ale i v každodenním životě – při pomoci chudým, bezdomovcům, sirotkům atd. Jak Walker říká: „jenom prostřednictvím skupin lidí, kteří budou vykazovat dobrotu Boží jako ovoce Ducha, může být společnost povznesena a proměněna.“³⁷² To je velkou výzvou zejména pro všechny křesťany.

---

³⁶⁸ WALKER, A. op.cit, s. 42.

³⁶⁹ WALKER, A. op.cit, s. 42.

³⁷⁰ WALKER, A. op.cit, s. 42.

³⁷¹ WALKER, A. op.cit, s. 42.

³⁷² WALKER, A. op.cit, s. 42.

6.4.5.7. Věrnost

Dalším ovocem Ducha je věrnost, která v ekonomicky orientované společnosti je velmi zrelativněna. Ježíš Kristus věrnost chválí: „správně, služebníku dobrý a věrný (Mt 25,21)“. Věrnost znamená „zůstat pevně stálý, plnit sliby“. „Věrnost vyrůstá z pevné důvěry v Boha a z oddanosti Božímu království“. Ježíš Kristus skrze kterého jsme zachráněni je věrný (J 13,1). Nás k věrnosti právě uschopňuje Duch svatý, který je Pomocníkem k tomu, aby toto ovoce mohlo vyrůst i na našem stromě.

6.4.5.8. Tichost

Ježíš chválí tichost ve třetím blahoslavenství Kázání na hoře: „blaze tichým, neboť oni dostanou zemi za dědictví (Mt 5,5)“. Z textu je zřejmé, že se jedná o hodnotu, která je významná.

Přesto tichost patří podle Walkera k „nejméně obdivovanému ovoci Ducha“ svatého. Je však důkazem „obrovské síly“ uvnitř člověka.³⁷³ I Ježíš Kristus zůstal „tichým před Kaifášem i Pilátem, a přesto to byl Ježíš, a ne Pilát, kdo ovlivnil svět“. „Byl nazván ‚hrozivě tichým‘, protože proti takovému duchu není obrany. Tichost znamená spíš pohltnout zlo, než je nechat přejít na druhé.“³⁷⁴ To je ovocem Ducha svatého. Vlastnili jej prvotní křesťané, kteří se „svým utlačovatelům nemstili“³⁷⁵, ale v tichosti a na modlitbách se za ně přimlouvali a zůstávali věrní víře v Krista.

Někdy je tichost aktivnějším prostředkem k dosažení určité věci než „hrubé a agresivní postupy“.³⁷⁶ Je v ní moc, která je v každém ovoci Ducha svatého jako jednajícího Přímluvce, Utěšitele i Pomocníka. Je to ovoce Ducha, které vypadá na první pohled jednoduše, ale jak říká Písmo: „tichý a pokojný duch; to je před Bohem převzácné (1 P 3,4)“.

6.5. Význam Ducha svatého jako Parakléta pro jednotlivce

Jednotliví věřící poznávají Ducha svatého i jako Parakléta, protože je s nimi v osobním vztahu, a tím poznávají tuto celou osobu Boží trojice. Působí v životech věřících jako Přímluvce tím, že přichází do jejich životů jako následovník Krista a Duch pravdy. Je také Zástupcem, protože obhajuje Ježíšovy záležitosti v životě křesťana a ukazuje mu jejich smysl. Je také Utěшитelem, protože se slitovává nad člověkem, potěšuje jej a zůstává s člověkem navěky. Je také Pomocníkem, protože nám napomáhá nést břemena, ozřejmuje nám Boží vůli a udílí i konkrétní radu nebo pomoc. Jako Duch pravdy věřícího uvádí do porozumění víry,

³⁷³ WALKER, A. op.cit, s. 43.

³⁷⁴ WALKER, A. op.cit, s. 43.

³⁷⁵ WALKER, A. op.cit, s. 43.

³⁷⁶ WALKER, A. op.cit, s. 42.

usvědčuje jej z hříchu, dává mu porozumět spravedlnosti. Je pro člověka Prostředníkem i Zprostředkovatelem. Duch svatý se jako Paraklétos projevuje ve vztahu k jednotlivci ve všech svých funkcích v následujících činnostech.

6.5.1. Svědčí o Božím díle v našem každodenním jednání

Duch svatý jako Paraklétos je přítomný v našem každodenním jednání. Jako stěžejní pokládá biblista Jan Roskovec za verš s „Kristem jsme zemřeli hříchu (Ř 6,2-4)“. „Posléze se však Pavel jakoby dostává k realistickému pohledu na praxi a poté píše: „vždyť činím nikoli to dobro, které chci, nýbrž zlo, které nechci, to konám (7,19).“³⁷⁷ Roskovec má za to, že tu je řeč o tom, co platí o křesťanském životě, a sice že, všichni věřící dobře znají, že ještě uvěřit a znovuzrodit se, neznamena automatické vítězství nad každou zkouškou či pokušením.

Musíme Boha nechat v našich životech „pracovat dál, a abychom z toho něco měli, musí pracovat jako Duch svatý“. Připomíná nám Kristovu „oběť na kříži jako zjevení Boží lásky“, a tak mocně působí na nás, že „začneme upřímně nenávidět hřích“, „nebudeme se s ním ztotožňovat, ani nebudeme kapitulovat.“³⁷⁸ Pokud si myslíme, že naše proměněné nitro Boží láskou už nic nepotřebuje a budeme jenom prohlašovat jakousi změnu, tak to nestačí, nový život křesťana je závislý na aktuálně jednajícím Bohu. „Hledí-li křesťan sám na sebe (Ř 7,25), musí si postesknout nad svou ubohostí.“³⁷⁹ Má-li být toto překonáno, musíme nechat působit Ducha jako Parakléta, aby Boží dílo v Kristu působilo znovu a znovu.

6.5.2. Učí a připomíná

V Janově evangeliu J, 14,25 můžeme číst: „toto vám pravím“. „Ježíšovo učení je mocné stejně pro první učedníky, jako pro všechny, kteří přišli po nich.“³⁸⁰ Ale ani ti, Kristu nejbližší, „nebyli schopni slyšet mnohé aspekty tohoto učení, mnohé jim zůstalo skryto.“ Určité pravdy Božího Syna mohou být pro nás nepochopitelné i dnes. „Porozumění roste jen postupně.“³⁸¹ A tak, jako Ježíšovo učení dává porozumět Boží pravdě, i dnes Duch svatý jako Paraklétos odhaluje Boží pravdy, čteme: „Duch svatý ... vás naučí všemu (J 14,26).“ Jan nám zde sděluje, že Paraklétos „má ve vztahu k Ježíšovu učení dvě funkce“. 1) „naučí vás všemu“, 2) „sděluje Boží pravdu, zaměřuje k ní pozornost, osvětluje ji a vykládá.“³⁸²

„Každý křesťan ví, co to znamená, když nás určitá pravda osloví a jak naráz zaujme

³⁷⁷ Roskovec, J. *Pavlova pneumatologie podle Římanům* 8, s. 19.

³⁷⁸ Roskovec, J. op.cit, s. 20.

³⁷⁹ Roskovec, J. op.cit, s. 20.

³⁸⁰ WALKER, A. op.cit, s. 8.

³⁸¹ WALKER, A. op.cit, s. 8.

³⁸² WALKER, A. op.cit, s. 8.

celou jeho mysl.³⁸³ Přichází skrze působení Ducha svatého jako Ducha pravdy. Je to Duch svatý jako Paraklétos, který nás učí, co je důležité pro náš růst.

6.5.3. Volá ke svědectví

V celém Novém zákoně se příchod Ducha svatého vždy váže na svědectví. Paraklétos nás usvědčuje z hříchu ale volá i ke svědectví. „Před nanebevstoupením se Ježíš setkal se svými učedníky na Olivové hoře. Tam vyhlásil všeobecnost zvěsti, kterou přinesl na svět.“³⁸⁴ Na všech místech, kde „budou jeho následovníci věrně svědčit, tam bude Duch svatý přítomen“.

Duch svatý jako Paraklétos nás uvádí k Ježíši Kristu jako Božímu Synu, Spasiteli a Pánu. Ozřejmuje nám, kdo Kristus je a co může učinit. Jak píše apoštol Pavel: „nikdo nemůže říci: ‚Ježíš je Pán‘, leč v Duchu svatém (1K 12,3)“.

Ježíš zaslibuje příchod Parakléta a vybízí učedníky ke svědectví v blízkou i dále. Jako Ježíšovi následovníci máme tento obraz před sebou, ale zároveň musíme být vystrojeni tak, abychom nesli svědectví o tom, co jsme přijali: „také vy vydávejte svědectví (J 15,27)“.

Ještě před sesláním Ducha svatého Ježíš řekl: „dostanete sílu (Sk 1,8)“. Učedníci svědčili v Jeruzalémě a poté v celé Judei. Nakonec dorazila zvěst „až na sám konec země“, protože Boží vláda nemá žádná omezení“ (Srov. Sk 1,8).³⁸⁵ Ježíš dává svým učedníkům, tehdy i dnes, celosvětový úkol. Učedníci poslechli a o letnicích „vyšli nejprve do jeruzalémských ulic“, pak nastalo pronásledování, „které vypuklo v čase Štěpánovy smrti“. To rozptýlilo křesťany po celé Judei a Samařsku.³⁸⁶ S neuvěřitelnou odvahou svědčili křesťané ve světě všem lidem. Měli však v této činnosti podporu od samého Boha, měli Ducha svatého jako Prostředníka, Zprostředkovatele, Utěšitele i Ducha pravdy.

Walker jasně říká, že „pokud církev nevykročí ke svědectví“, aby objevovala způsoby, „jak přivést ke Kristu všechny lidi, bude nemohoucí“.³⁸⁷ Jen církev, která slouží světu svým svědectvím, může očekávat požehnání. Paraklétos ji pomáhá s opravdovým svědectvím.

6.5.4. Vede nás

Žít v Duchu a z Ducha pro každého věřícího znamená, „žít celý život ve shodě s myslí Kristovou“. Apoštol Pavel říká: „dejme se Duchem také řídit (Ga 5,25)“.³⁸⁸

Duch svatý jako Paraklétos nás „naučí všemu (J 14,26)“, proto se jím máme nechat

³⁸³ WALKER, A. op.cit, s. 8.

³⁸⁴ WALKER, A. op.cit, s. 47.

³⁸⁵ WALKER, A. op.cit, s. 47.

³⁸⁶ WALKER, A. op.cit, s. 47.

³⁸⁷ WALKER, A. op.cit, s. 47.

³⁸⁸ WALKER, A. op.cit, s. 44.

osobně vést. Máme-li před sebou závažné rozhodnutí, ukazuje nám východisko. Ale máme-li přijmout vedení Ducha Božího, musíme znát fakta, přihlížet k možným volbám, radit se možná i s přáteli a čekat na modlitbách. Poté nás povede vpřed.

Role Parakléta spočívá v tom, že nám dává porozumět současným trendům a vykládat je. Ukazuje nám hloubku toho, co přichází a rozšiřuje naše poznání a porozumění pravdě (J 16,13). V tom jsou dvě velká zaslíbení: 1) Paraklétos nás den za dnem vede a 2) ukazuje nám, jak žít. Budeme-li žít podle jeho vedením, tak moc Ducha svatého nás uschopní podle Walkera k „poslušnému plnění Božích záměrů v našem životě.“³⁸⁹

6.5.5. Uvádí do pravdy

Paraklétos jako Duch pravdy nás obeznamuje s celým Kristovým majestátem. Vysvětluje Ježíšova slova a jejich význam. Duch svatý jako Paraklétos nevytváří nové pravdy, neboť pravda již byla dána v Ježíši Kristu. Část z této pravdy zůstává skryto.

Paraklétos zaměřuje naši pozornost na tuto skrytou pravdu a postupně ji vykládá – „jenom postupně se zmocňujeme Ježíšova myšlení“.³⁹⁰ Často se nám stává, že čteme dobře známy oddíl Bible a najednou nám z jeho slov vytryskne nová pravda. Je to právě působením Ducha pravdy, který před námi Písmo otevírá - „užívá Ježíšova slova a zjevuje nám jejich smysl“.³⁹¹

6.5.6. Dává sílu k misijním aktivitám

Paraklétos „zajišťuje potřebnou sílu a moc k misijnímu poslání církve“. Apoštol Petr zvěstoval Krista Kornéliovi a „Duch svatý přišel v moci“ (Sk 10,24-23). „Moc Ducha přichází i dnes tam, kde se církev vzdává své soběstřednosti a vyjde ven v poslušnosti Kristova poslání, aby kázala evangelium všem lidem.“³⁹²

Misijní úkol církve i každého jednotlivého věřícího má v sobě výzvu: „Ujměte se každého kousku země ve jménu Spasitele světa!“³⁹³ Následně jsme však stejně závislí na podpoře Ducha svatého jako zaslíbeného Přímlovce: „dostanete sílu Ducha svatého, který na vás sestoupí (Sk 1,8).“

Misijní úkol, při kterém nás Paraklétos doprovází, ještě není ukončen. Církev sice roste, ale ještě není u konce, proto máme chodit v Duchu, abychom měli sílu pohotově vydat svědectví o Ježíši Kristu a spáse člověka.

---

³⁸⁹ WALKER, A. op.cit, s. 44.

³⁹⁰ WALKER, A. op.cit, s. 13.

³⁹¹ WALKER, A. op.cit, s. 13.

³⁹² WALKER, A. op.cit, s. 51.

³⁹³ WALKER, A. op.cit, s. 48.

6.5.7. Dává nesobeckou radost

Můžeme říci, že působení Parakléta jako Učitele se projevuje nesobeckou radostí z lásky k ostatním. On je radostí lásky, radostí samotné radostné zvěsti, srdcem evangelia, duší křesťanství. Pokud se člověk dokáže radovat ze své víry i z toho, že můj bratr nebo sestra se přibližuje Bohu nebo je s ním těsněji spjat než my, pak v nás „sídí onen Duch, který je od věčnosti radostí vyvěrající ze vzájemné lásky Otce a Syna.“³⁹⁴

6.5.8. Usvědčuje z hříchu a ukazuje spravedlnost

Dnešní svět je na jedné straně plný nespravedlnosti, na straně druhé usiluje o spravedlnost mezi lidmi (boj proti terorismu, pomoc hladovým, dostupné léky pro nemocné AIDS atd.).

Duch svatý ukazuje světu ještě i jinou spravedlnost. Duch svatý jako Paraklétos ukazuje na spravedlnost (J 16,10) i soud a na hřích (J 16,90). Navíc nám zanechává pocit z hříchu, neboť lidská ztroskotávání po celém světě svědčí o moci hříchu. Je to i s ohledem na to, že platí slova: „mzdou hříchu je smrt (Ř 6,23)“.³⁹⁵

Mnoho lidí žije s pocitem hříchu a viny. Svědomí oslovené Paraklétem „vyvolává neodbytný pocit studu a osobní zatracenosti“ před Bohem. „Každý psychiatr a kazatel zná sílu nevyznaného a neodpuštěného hříchu.“³⁹⁶

Duch svatý jako Duch pravdy ukazuje na Ježíše a právě v tomto „standardu jsme okamžitě souzeni“.³⁹⁷ Ve světě sice existuje princip soudu, který soudí podle zákonných nebo morálních měřítek, ale Paraklétos znepokojuje svědomí společnosti, jelikož Bůh bude soudit svět s Ježíšem Kristem. „Soud nepřichází odněkud zvnějšku, ale zvnitřku. Je to reakce na světlo, které se jednou provždy ukázalo v životě, a vzkříšení Ježíšově.“³⁹⁸

6.5.9. Přebývá v člověku

Duch svatý jako Paraklétos přebývá v člověku. Apoštol Pavel³⁹⁹ podle Roskovce vedle „Zákona Božího (Zákon v poznané dobrotě)“ a „Zákona hříchu (Zákon jako frustrace z nedosažitelného) v 8. kapitole listu Římanům přidává ještě „Zákon Ducha“. Ten člověka osvobozuje od „Zákona hříchu“.⁴⁰⁰ Věřící člověk je proto ospravedlněn a platí pro něj „vy

³⁹⁴ POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Dar Otce i Syna : základy systematické pneumatologie.*, str. 37.

³⁹⁵ WALKER, A. op.cit, s. 12.

³⁹⁶ WALKER, A. op.cit, s. 12.

³⁹⁷ WALKER, A. op.cit, s. 12.

³⁹⁸ WALKER, A. op.cit, s. 12.

³⁹⁹ Pavel sice nepoužívá slovo Paraklétos, ale podle Mrázka, právě „8. kapitola epištoly Římanům se překvapivě blíží Janovu pojetí Parakléta jako Prostředníka mezi Bohem a lidmi a Přimluvce před Boží tváří“. Více viz MRÁZEK, J. *Duch svatý v Novém zákoně*, s. 17.

⁴⁰⁰ Roskovec, J. op.cit, s. 21-22.

však nejste v těle, nýbrž v Duchu“ (Ř 8,9). „Jestliže Boží Zákon člověka obviňoval, a přitom mu dával potenci činit hříchy, tak Boží čin v Kristu tuto moc Zákonu zcela odebral“.⁴⁰¹

Dílo Ježíše Krista způsobilo, že „Boží jednání s člověkem jde přes kříž a vzkříšení“, proto i „Boží jednání s člověkem v Duchu svatém jde přes kříž a vzkříšení.“⁴⁰² Nepřekvapí nás proto, že pokud „Pavel o Duchu a Kristu mluví“, dává mezi ně určitou rovnost: „mít Ducha Kristova (Ř 8,9), být v Kristu Ježíši – tj. být v Duchu (1,9), Duch Boží ve vás přebývá -Kristus je ve vás (8, 9-10)“.⁴⁰³ Tím, že Duch svatý nám vydává svědectví o Kristu a odkazuje na jeho dílo, tím je pro nás Paraklétem.

Přebývání Ducha v člověku popisuje Roskovec jako „jakousi novou skutečnost, která platí víc než to původní, která jaksi na sebe přebírá základní zodpovědnost za existenci člověka“. Přitom ale platí, že křesťan „nežije sám ze sebe, ze svých, byť probuzených a očištěných a mobilizovaných možností a schopností, nýbrž trvale a jedinečně z jednání Božího“.⁴⁰⁴ Tomu můžeme rozumět tak, že přebývání Ducha svatého v člověku je možné, protože je zde Zákon Ducha a Duch svatý jako Paraklétos nám pomáhá vytvářet v srdci prostor pro Boha i tím, že je Utěшитelem, Duchem pravdy i Prostředníkem. Toho si musí být společenství vědomo, že ve svém bratru a sestře potkává Ducha svatého i Ježíš Krista, který je zároveň i ve mně, ale je to možné proto, že žijeme z Božího jednání.

6.5.10. Solidárně jedná s člověkem

Duch svatý sestupuje „do nejhlubší solidarizace s naší slabostí“. To píše apoštol Pavel: „tak také Duch přichází na pomoc naší slabosti. Vždyť ani nevíme, jak a za co se modlit, ale sám Duch se za nás přimlouvá nevyslovitelným lkaním (Ř 8,26)“.⁴⁰⁵ Solidarizace Ducha svatého s člověkem spočívá i v tom, že „modlitební komunikace s Bohem není založena na tom, že by nás Bůh naučil mluvit po svém, ale že on je Bůh, který nám rozumí, který jaksi sklání své ucho až k našemu srdci“. Roskovec v tom vidí důraz Pavlovy pneumatologie, který spočívá v tom, že „mluví-li o Duchu svatém, mluví o Bohu – a tedy i zde o Bohu sestupujícím, o Bohu, jenž se zjevil v Kristu ukřižovaném. Duch svatý je ten, jímž se Bůh „ujímá naší slabosti““.⁴⁰⁶

V solidárním jednání s člověkem se Duch svatý ukazuje jako Paraklétos, protože se k nám sklání jako sestupující Bůh, jako ten, který je Utěшитelem i Zprostředkovatelem.

---

⁴⁰¹ Roskovec, J. op.cit, s. 21.

⁴⁰² Roskovec, J. op.cit, s. 21.

⁴⁰³ Roskovec, J. op.cit, s. 20.

⁴⁰⁴ Roskovec, J. op.cit, s. 22.

⁴⁰⁵ Roskovec, J. op.cit, s. 25.

⁴⁰⁶ Roskovec, J. op.cit, s. 25.

ZÁVĚR

V předložené práci jsem se zabýval Duchem svatým jako jednou z osob Boží Trojice s důrazem na titul Paraklétos. Nejdříve jsem se krátce zabýval významem Ducha svatého pro dnešní církev, dále pojmem Duch svatý ve Starém a Novém zákoně. Také jsem se zabýval otázkou titulů, symbolů a dílem Ducha svatého, podrobně jsem analyzoval titul Paraklétos a ve stěžejní 6. kapitole jsem představil jeho výklad s ohledem na prakticko-teologickou reflexi.

V práci bylo zjištěno, že se jedná o Janův termín pro Ducha svatého, který se na jiném místě v Bibli nevyskytuje. Při hlubší analýze jsem zjistil, že se termín Paraklétos vyskytuje v Ježíšově projevu na rozloučenou, konkrétně je to J 14,15-17; 14,26; 15,26; 16,7-11; případně 16,12-15 a 1J 2,1. Je důležité si uvědomit, že Parakléta nelze oddělit od celé osoby a díla Ducha svatého, protože oba termíny v Bibli jasně poukazují na stejné bytí. Použití mužského rodu v souvislosti s Paraklétem na rozdíl od středního rodu Duch svatý, vedl některé teology k závěru, že tento titul Ducha svatého je nejvýznamnější, neboť Paraklétos jako konkrétní osoba personalizují pneuma. Některé zdroje dokonce personalizují tento titul s Ježíšem⁴⁰⁷, což by znamenalo přímo jako nástupce Ježíše. Vycházejí zejména z J 14,20: „v onen den poznáte, že já jsem ve svém Otci, vy ve mně a já ve vás“. Duch svatý je s učedníky a je jim oporou tak, jak Ježíš za své pozemské činnosti. Příchod Ducha svatého znamená jisté kontinuum: pozemský Ježíš-Duch svatý-druhý Ježíšův příchod.

Z diplomové práce vyplynulo, že je činnost Parakléta v životě křesťana velmi významná. V překladu to doslova znamená „ten, který je přivolán na pomoc“, příp. „ten, který je vzýván“. Obvykle se překládá jako Zastánce, Obhájce, Přímluvce nebo Utěšitel. V některých anglických překladech je použité slovo Advokát ve smyslu 1J 2,1 (na tomto místě je přímo význam advokát). Nicméně, všechny překlady jsou v podstatě prolínáním výkladů poukazujících na charakter titulu Parakléta, a proto v tomto duchu můžeme říct, že Paraklétos utěšuje, uklidňuje, povzbuzuje, svědčí, učí, ale i napomíná. Vrátime-li se zpět k Obhájci, tak tento pojem jistě zapadá do obrazu Parakléta pomáhajícího učedníkům v pronásledování. Učedníkům pomáhá bránit se proti falešným obviněním. V souvislosti se spravedlností ale usvědčuje svět z hříchů a přivádí nás do pravdy. S příchodem Parakléta jako Ducha pravdy, přichází taky někdo, kdo Boží pravdu lidem ozřejmí.

I pro dnešní dobu je toto téma velice aktuální, neboť žijeme ve světě velmi bouřlivém a všude převládá nepokoj. Není divu, že Ježíš pro tyto okamžiky dává Ducha svatého jako Parakléta se slovy: „pokoj vám zanechávám, svůj pokoj vám dávám; ne jako dává svět, já

---

⁴⁰⁷ Např. *International Standard Bible Encyclopedia*, edited by Geoffrey Bromiley, 1988, Vol. 3, str. 659

vám dávám. Ať se vaše srdce nechvěje a neděsí!“ „Nezanechám vás osiřelé, přijdu k vám“ (J 14, 27.18). Z tohoto slibu se můžeme radovat, „neboť to zaslíbení platí vám a vašim dětem i všem daleko široko (Sk 2,39)“.

Ježíš si přál, abychom i my měli vnitřní klid a pocit pohody s vědomím, že jsme objekty zájmu a péče našeho Otce, a to skrze Ducha. Svět nevěřících zažívá utrpení, pronásledování a intenzivní nepřátelství. Máme-li Otce v nebi a v srdci Ježíše a Ducha svatého, svět, který je ve stavu odcizení od svého Otce, nemá nad námi moc. Aby toto platilo a my měli oporu i v Paraklétovi, Ježíš musel přinést velkou daň v poslušnosti svého Otce a vzdát se svého života. Tím, že Ježíš vysvobodil tento svět („já jsem přemohl svět“ J 16,33), tak je povinností nás křesťanů, toto dílo dokončit, a na této cestě nás právě doprovází Duch svatý jako Paraklétos. Činí tak nejenom individuálně v našich životech, ale především ve společenství církve, pro kterou byl také Paraklétos zaslíben. Právě církev je nositelem změny světa a její úkol je jasný: hlásat evangelium a svědčit o pravdě, a v tom vidím jasnou roli Parakléta. Najde-li si církev čas na pochopení této role, tak bude silnější v hlásání Božího slova. Pak bude vnímat Ducha svatého jako Parakléta ve všech zmíněných aspektech jako součást svých životů, zvěstování, vzdělávání, misie, pastorece i diakonické služby a sociální práce.

Přínos této práce nespočívá jenom v biblickém zpracování s prakticko-teologickým výkladem, nýbrž v objasnění právě role Ducha svatého jako Parakléta, a to v širších souvislostech, což svědčí o velikosti tohoto titulu.

Práce také poskytuje četné bibliografické odkazy české i některé zahraniční. V použité literatuře jsou publikace husitských, katolických ale i protestantských autorů. Toto téma není touto prací vyčerpáno, má být inspirací pro další výzkum a může být použito jako podpůrný duchovní materiál pro lidi, kteří chtějí sloužit ve sboru, či už je to pastorece nebo misie. Pro další výzkum doporučuji lingvistickou komparativní analýzu teologického významu slova Paraklétos v cizích jazycích, neboť vyjádřit Parakléta jedním překladem je nedostačující.

V tom nám Pán Bůh pomáhej.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

a) prameny

- BIBLE : Pímo svaté Starého a Nového zákona. Český ekumenický překlad.* 12. vyd. Praha : Česká biblická společnost, 2001. 1580 s. ISBN 80-85810-28-X.
- DUNN, J. D. G. *The Chrit and The Spirit : Pneumatology.* Michigan : William B. Eerdmans Publishing Company, 1998. 382 s. ISBN 0-8028-4176-7.
- Encyklika Jana Pavla II. *DOMINUM ET VIVIFICANTEM : O DUCHU SVATÉM V ŽIVOTĚ CÍRKVE A SVĚTA* [online]. Praha : Zvon, české katolické nakladatelství a vydavatelství, spol. s r. o., 1997 [cit. 2011-07-23]. Dostupné z WWW: <www.farnoststrasnice.cz/doky/e-knihovna/dominum-et-vivificantem.pdf>. ISBN 80-7113-204-7.
- HAENCHEN, E. *The Acts of the Apostles : A Commentary.* Z německého origil. přeložil Bernard Noble. Oxford: Basil Blackwell, 1971. 448 s. ISBN neuvedeno.
- KASPER, Walter. *Dogma pod Božím slovem.* Praha : Vyšehrad, 1.4.1996. 128 s. ISBN 80-7021-186-5.
- LIGUŠ, Jan. *Náboženská výchova a výuka.* Brno : L. Marek, 2005. 172 s. ISBN 80-86263-59-2.
- LIGUŠ, Jan. *Propedeutické systematicko-teologické reflexie o kresťanskej viere v Boha : Dogmatika I.* Banská Bystrica : PF UMB, 2010. 194 s. ISBN 80-8083-319-2.
- MCDONNELL, K.; MONTAGUE, G.T. *Rozněcování ohně.* Praha : Scriptum, 1992. 32 s. SCRI-EFF-01.
- MCLEAN, D. M. Duch svatý. In Horton, M. a kol. *Systematická teologie.* Z anglického originálu přeložil Jiří Hedánek. Albrechtice : Křesťanský život. s. 739 s. ISBN 80-7112-069-3.
- MRÁZEK, J. Duch svatý v Novém zákoně. In Karfíková, L.; Špinka, Š. *Pán a dárce života : Setkání s Duchem svatým v Novém zákoně a křesťanské tradici.* CDK : Brno, 1999. s. 8-18. 144 s. ISBN 80-85959-42-9.
- NOVÝ ZÁKON S VÝKLADOVÝMI POZNÁMKAMI : Český ekumenický překlad.* Praha : Česká biblická společnost, 1991. 519 s. ISBN neuvedeno.
- POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Dar Otce i Syna : základy systematické. pneumatologie.* Olomouc : Malice Cyrilometodejska s. r. o. , 1999. 136 s. Dostupné z WWW: <www.frantiskanstvi.cz/lud/Dar.pdf>. ISBN 80-7266-005-5.
- SLAVÍK, M. Křest Duchem svatým – základní zkušenost v charismatiké obnově. In Karfíková, L.; Špinka, Š. *Pán a dárce života : Setkání s Duchem svatým v Novém zákoně a křesťanské tradici.* CDK : Brno, 1999. s. 122-141. 144 s. ISBN 80-85959-42-9.
- SOUČEK, Josef B. . *Teologie apoštola Pavla .* 2. vyd. . Praha : Kalich, 1982. 252 s.
- STOTT, J. R. W. *Zápas mladé církve : Poselství Skutků apoštolských.* z angl. orig. přeložil Daniel Plachý. Návrat domů: Praha, 1993. 416 s. ISBN 80-7255-009-8.
- WALKER, A. *Život v Duchu svatém.* ECM: Praha, 1990. 28 s. ISBN neuvedeno.
- WOLKVITCH, D. *Zápas o obnovení moci : Studium 26 lekcí o Duchu svatém.* Z anglického originálu přeložil Bedřich Číhala. Přerov : Euro-Print, 2005. 136 s. ISBN neuvedeno.

b) sekundární literatura

- AMBROS, P. Pastorační činnost a zbožštění. In *Duch svatý*. Velehrad, Olomouc : Refugium, 2000, s. 49-73. ISBN 80-86045-50-1.
- BAŠTECKÁ, B.; GOLDMANN, P. Základy klinické psychologie. 1.vyd. Praha: Portál, 2001. ISBN 80- 7178- 550- 4.
- HAMILTON JR., James M. *The Holy Spirit in the Old and New Testaments : New American Commentary Studies in Bible & Theology*. Nashville : B&H Publishing Group , August 2006. 233 s. Dostupné z WWW: <<http://issuu.com/rapalculict/docs/jim-hamilton---the-power-and-presence-of-the-holy->>. ISBN 9780805443837.
- JANKOWSKI, O. Augustyn. *Zarys pneumatologii Nowego Testamentu*. II wyd. Kraków : Polskie Towarzystwo Teologiczne, 1982. 104 s.
- NAUER, Doris. 2001. Seelsorgekonzepte im Widerstreit : ein Kompendium. Stuttgart : Kohlhammer, 2001. 475 s. Praktische Theologie heute; Bd. 55. ISBN 3-17-017115-1.,
- PANNENBERG, Wolfhart. *Glaube und Wirklichkeit, : Kleine Beiträge zum christlichen Denken*. München : Chr. Kaiser, 1975. 175 s. ISBN 3459010088.
- POSPÍŠIL, C.V. Christologie a spiritualita. *Teologické Texty* [online]. 1996, 1996, 6, [cit. 2011-07-22]. Dostupný z WWW: <<http://www.teologicketexty.cz/casopis/1996-6/Christologie-a-spiritualita/191>>. ISSN 0862-6944.
- SWETE, Henry Barclay. *The Holy Spirit in the New Testament* . London : Wipf & Stock Publishers, Nov 1998. 417 s. ISBN-10: 1579101933, ISBN-13: 978-1579101930.

c) užité encyklopedie a slovníky

- BRAUMANN, G. Fürsprecher. In Coenen, L. a kol. *Theologisches Begriffslexikon zum Neuem Testament : Studien – Ausbauge : Abraham – Israel*. sv. 1., 2. vyd. Wuppertal : Theologischer Verlag R. Brockhaus 752 s. ISBN 3-7974-4848-1.
- BROMILEYY, Geoffrey W. *International Standard Bible Encyclopedia*. Vol.3. Michigan : Wm.B.Eerdmans Publishing Co, 1988. 1060 s. Dostupné z WWW: <<http://www.questia.com/PM.qst?a=o&d=116030748>>. ISBN 0-8028-3783-2, 0-8028-33785-9 (set).
- DOUGLAS, J.D., et al. *Nový biblický slovník*. 2. Praha : Návrat domů, 2009. 1243 s. ISBN 978-80-7255-193-4.
- KITTEL, Gerhard; FRIEDRICH, Gerhard. *Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament : Bd. 6 Pe-R*. Stuttgart : Kohlhammer, [s.a.], 1971. viii, 1004 s. ISBN 3-417-24800-0.
- NOVOTNÝ, A. *Biblický slovník*. Praha : Kalich, 1956. 1406 s. ISBN neuvedeno.
- VOJTÍŠEK, Zdeněk. *Encyklopedie náboženských směrů a hnutí v České republice: Náboženství, církve, sekty, duchovní společenství*. Praha: Portál, 2004. 464 str. ISBN 80-7178-798-1

d) elektronické dokumenty nebo jejich části

- Česká biskupská konference . *Tiskové středisko ČBK* [online]. 2010 [cit. 2011-07-22]. Církev slaví... Dostupné z WWW: <<http://www.cirkev.cz/cirkev-slavi/>>.
- FRANC, Aleš. *Biblická Apologetika : Církevní historie* [online]. 1997 [cit. 2011-07-10]. Stručný přehled historie letničního a charismatického hnutí. Dostupné z WWW:

- <<http://www.apologet.cz/?q=articles/category/19-cirkevni-historie/id/53-strucny-prehled-historie-letnicniho-a-charismatickeho-hnuti>>. KALLISTOS, Ware. *PRAVOSLAVNÁ CÍRKEVNÍ OBEC V OLOMOUCI* [online]. 2011 [cit. 2011-07-23]. SESLÁNÍ DUCHA SVATÉHO – PADESÁTNICE . Dostupné z WWW: <<http://www.pravoslavnaolomouc.cz/ODK/KALE/DVAN.HTM>>.
- LETNICE. In *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikipedia Foundation, 21. května 2008, last modified on 10. 7. 2011 [cit. 2011-07-22]. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Letnice>>.
- NAUER, Doris. *Pastorální teologie* [online]. 2002-2011 [cit. 2011-07-23]. A Potřebuji ti, kdo pracují v pastorační teoretický pastorační koncept?. Dostupné z WWW: <http://www.eamos.cz/amos/kpt/modules/low/kurz_text.php?id_kap=20&kod_kurzu=kpt_048>.
- OPATRŇÝ, Aleš. *Knihovna křesťanské literatury : Pastorační péče v sociální práci* [online]. Část II. 11. července 2008 [cit. 2011-07-23]. Pastorační péče v méně obvyklých situacích. Dostupné z WWW: <http://www.knihovna.net/KNIHA/0054_t02.htm>.
- OPATRŇÝ, Aleš. *FATYM : Úvahy o apoštolském vyznání víry* [online]. 1999 [cit. 2011-07-23]. CREDO. Dostupné z WWW: <<http://www.fatym.com/abcd/k/000100/credo-11.htm>>.
- POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Sekulární františkánský řád : (K roku Ducha svatého III)* [online]. 2011 [cit. 2011-07-22]. Základní charakteristiky novozákonní pneumatologie. Dostupné z WWW: <http://www.sfr.cz/stranky/poutnik_detail.aspx?id=2207>.
- POSPÍŠIL, Ctirad Václav. *Sekulární františkánský řád : (K roku Ducha svatého III)* [online]. 2011 [cit. 2011-07-22]. Pneumatologie čtvrtého evangelia. Dostupné z WWW: <http://www.sfr.cz/stranky/poutnik_detail.aspx?id=2156>.
- ŘEZÁČ, M. *Katedra občanské výchovy a filosofie PedF UK v Praze : <http://www.pedf.cuni.cz/kov>* [online]. 1.2.2007 [cit. 2011-07-22]. SVATODUŠNÍ SVÁTKY – LETNICE. Dostupné z WWW: <<http://www.pedf.cuni.cz/kov>>.
- UČENÍ. In *Wikipedia : the free encyclopedia* [online]. St. Petersburg (Florida) : Wikipedia Foundation, , last modified on 23. 6. 2011 [cit. 2011-07-22]. Dostupné z WWW: <<http://cs.wikipedia.org/wiki/Uceni>>.
- WARE, T. *PRAVOSLAVNÁ CÍRKEVNÍ OBEC V OLOMOUCI* [online]. 2011 [cit. 2011-07-22]. SESLÁNÍ DUCHA SVATÉHO – PADESÁTNICE . Dostupné z WWW: <<http://www.pravoslavnaolomouc.cz/ODK/BOHO/SVAT.HTM>>.
- BRAY, Gerald . *Grano Salis : Zamyšlení* [online]. 09. červenec 2006 [cit. 2011-07-23]. Nes i protestanté přijali nebiblický dodatek "filioque". Dostupné z WWW: <<http://www.granosalis.cz/modules.php?name=News&file=print&sid=5297>>.
- EVANGNET : *Nezávislý evangelický portál* [online]. 19.-22.11.1998 [cit. 2011-07-23]. ŘÁD VÝCHOVY A VZDĚLÁVÁNÍ V CÍRKVI. Dostupné z WWW: <<http://www.evangelnet.cz/cce/czr/rvvc.html>>.
- Karelsovo zamyšlení : Trojjedinost* [online]. 25. 7. 2007 [cit. 2011-07-22]. Výroky některých teologů o Duchu svatém. Dostupné z WWW: <http://karelsovo.zamysleni.cz/index.php?title=V%C3%BDroky_n%C4%9Bkter%C3%BDch_teolog%C5%AF_o_Duchu_svat%C3%A9m&redirect=no&printable=yes>.
- ORLÍK, Karel. *Blog.iDNES.cz* [online]. 31. březen 2009 [cit. 2011-07-15]. Letnice - Vylití Ducha. Dostupné z WWW: <<http://orlik.blog.idnes.cz/c/76908/Letnice-Vyliti-Ducha.html>>.

- Magazín ChristNet.cz* [online]. ChristNet.cz, 31.5.2009 [cit. 2011-07-22]. Křesťané dnes slaví Svatodušní svátky - Letnice . Dostupné z WWW: <<http://www.christnet.cz/magazin/zprava.asp?zprava=17879>>. ISSN 1213-0877.
- INFO-BIBLE : 19. lekce - Duch svatý* [online]. 2011 [cit. 2011-07-23]. Evangelium pro dnešek - kurz studia Bible . Dostupné z WWW: http://www.info-bible.cz/evangelium_pro_dnesek/19-lekce-duch-svaty.
- Blog.cz* [online]. 21. května 2008 [cit. 2011-07-07]. Letniční a charismatické hnutí. Dostupné z WWW: <<http://grizly.blog.cz/0805/letnicni-a-charismaticke-hnuti>>.
- BIBLESTUDY* [online]. 2011 [cit. 2011-07-22]. The Promise of the Paraklétos . Dostupné z WWW: <<http://www.giveshare.org/BibleStudy/221.promiseofParaklétos.html>>.
- Katolik.cz* [online]. 2001 [cit. 2011-07-22]. III. KAPITOLA – DUCH SVATÝ, HLAVNÍ ČINTEL MISIE . Dostupné z WWW: <<http://www.katolik.cz/rmkap3.asp>>.
- FRANC, Aleš. *Biblická Apologetika* [online]. 2011 [cit. 2011-07-23]. Kenneth Hagin a jeho následníci. Dostupné z WWW: <<http://www.apologet.cz/?q=articles/category/8-hnuti-viry/id/9-kenneth-hagin-a-jeho-naslednici/page/1>>.

SEZNAM PŘÍLOH

1. Odpověď br. Mgr. Jána Liby, pastora největšího sboru Apoštolské Církvi v bývalém Československu v Košicích (práce Ducha Sv. v církvi).
2. Odpověď Mgr. Milana Bubana, ředitele Vyšší odborné školy misijní a teologické v Kolíně
3. Odpověď emeritního pastora 1. sboru AC v Praze br. Pavla Kocúra

PŘÍLOHY

Dříve než jsem začal zpracovávat téma této diplomové práce, oslovil jsem některé věřící z Apoštolské církve, pro kterou má velký význam Duch svatý v praktickém životě církve. Položil jsem jim několik otázek, které mi měly ukázat, do jaké míry existuje povědomí o titulu Paraklétos v této církvi a s jakými problematikami jej spojují. Některé odpovědi byly inspirací při sestavování této osnovy.

Položeny byly tyto otázky:

- **Jak rozumíš působení Ducha svatého v církvi?**
- **V čem vidíš význam pojmenování Ducha svatého jako Paraklétos v souvislosti se svým životem či životem své církve?**
- **Jaký byl pro tebe význam Parakléta v dobách zkoušek a pronásledování?**
- **Jaký je podle tebe význam Přítomného parakléta pro církev v dobách protivenství?**

Příloha č. 1**Práca Ducha Svätého v cirkvi**

Biblia nám ukazuje, že je Boh trojjediný. Znamená to, že Jeho osobnosť je zjavená v troch rozličných formách. Je tromi osobami a predsa jediným Bohom. Duch Svätý je časťou Božej trojjedinosti, ktorá sa skladá z Otca, Syna Ježiša Krista, a Ducha Svätého. Tri osobnosti sú zjednotené v jednom Bohu. D. Sv. sa nazýva sa Bohom - (Sk5,3-4)....neklamal si ľudom, ale Bohu.

Duch Svätý koná svoju službu v našom živote i v cirkvi. Teraz chcem vyzdvihnúť Jeho prácu v cirkvi.:

- 1.) Formuje cirkev /Ef2,19-22/..".v ňom ste aj vy budovaní do Božieho príbytku v Duchu."
- 2.) Vyberá služobníkov v cirkvi (Sk 20,28)
- 3.) Pomazáva kazateľov (1kor 2,4)
- 4.) Vede rozhodnutia cirkvi (Sk 15,28)
- 5.) Inšpiruje uctievanie v cirkvi (Fp3,3)
- 6.) Riadi misijné aktivity v cirkvi (Sk 8,29),Sk16,2
- 7.) Krstí mocou (Sk2,1-4)

Duch Svätý má dôležitú úlohu aj v živote veriacich:

-Usvedčuje z hriechu a poukazuje na Ježiša (J 16,8-11). Bez tejto služby by sme sa nikdy nestali veriacimi.

-Posväčuje: Duch Svätý vezme život, ktorý bol premenený spasením a zmocní sa veriaceho, aby žil spravodlivým životom (2 Tes 2, 13).

-Posilňuje "Nech vám dá podľa bohatstva svojej slávy, aby skrze jeho Ducha mocne zosilnel váš vnútorný človek."

-Prihovára sa (R 8, 26)

-Vede (R8,14) (J16,13)

-Uisťuje o spasení (R8,2)

-Vyučuje a potešuje (J14,17 a 26)

-Uisťuje o spasení (R8,16)

Počas jednej zo svojich misijných ciest sa ap. Pavol spýtal skupiny veriacich o Duchu Svetom. Spýtal sa ich, či prijali Ducha Svätého ,keď uverili. Odpovedali " Ani sme nepočuli, že je Sv. Duch (Sk19,2) Pavol sa s nimi podelil s posolstvom o službe Ducha Sv.

Dnes je tiež dôležité aby veriaci porozumeli službe Ducha Svätého

Boh v našom svete koná prostredníctvom služby D.Sv.

Příloha č. 2**Jak rozumíš působení Ducha svatého v církvi?**

Duch svatý je Pán (2K 3,17), který s námi v církvi přebývá (J 14,17).

- Je aktérem našeho znovuzrození (J 3,1-8; Ef 1,13n; 2K 5,5; Tt 3,5).
- Dosvědčuje našemu duchu, že jsme Boží děti (Ř 8,16).
- Učí nás žít svatě (Ef 4,30 kontext; Ga 5,22n; Tt 2,11).
- Uschopňuje nás k účinnému zvěstování evangelia (Sk 1,8; 2. kapitola).
- Je naším paraklétem.

V čem vidíš význam pojmenování Ducha svatého jako paraklétos v souvislosti se svým životem či životem své církve?

Paraklétos doslova značí „povoláný na pomoc“ a dá se přeložit jako Utěšitel, Povzbuzovatel, Rádce, Pomocník, Obhájce, Advokát, Zastávce a Přítel.

- Podle J 14,16 je Duch svatý oním „jiným paraklétem“, který měl Ježíše u učedníků nahradit. Jiným co se týče osoby, avšak stejného druhu.
- Duch svatý pro učedníky koná to, co pro ně konal Ježíš, když byl na zemi.
- Pomáhá nám a povzbuzuje nás, jak to dělal Ježíš (Mt 14,30n).
- Učí nás žít s Bohem a připomíná nám slova Ježíše Krista (J 14,26).
- Přimlouvá se za nás na modlitbách skrze ústa bratrů a sester na zemi (Ř 8,26n), stejně jak to dělá Ježíš v nebi (Ř 8,34).

Jaký byl pro tebe význam parakléta v dobách zkoušek a pronásledování?

V dobách komunismu, kdy se naše církev musela skrývat, byl pro mne Duch svatý stálou oporou. Krátce po svém obrácení v dubnu 1982 jsem byl pokřtěn Duchem svatým a obdařen darem rozličných jazyků (1K 12,12). Tak mi Bůh dal schopnost hodně se modlit. Celé hodiny jsem trávil procházkami, na kterých jsem se modlil a chválil Boha vlastními slovy, a když mi slova došla, pokračoval jsem v Duchu svatém (1K 14,15). Když mě vyslýchala policie, byl jsem rozrušen, nedokázal jsem se soustředit. Přesto jsem se potichu modlil v jazycích slovy, které mi dával Duch svatý (Sk 2,4). Jako obyčejný člověk bývám rozčilen, unaven, nesoustředěn, ne vždy dokáži objektivně uvažovat. Tento hendikep mi pomáhá překlenout paraklétos – kdykoliv se mu svěřím, používá si můj jazyk a přimlouvá se slovy, kterým nerozumím. V srdci však vím, že se modlím podle Boží vůle za své bratry a sestry (Ř 8,26n). V srdci také přijímám ujištění, že mě Bůh vyslyšel – ne jak to chci já, ale jak to chce On, Bůh.

Jaký je podle tebe význam přítomného parakléta pro církev v dobách protivenství?

Církev nemusí být pronásledována jen nepřátelským režimem, jakým byl komunismus. Dnešní česká církev je ohrožována rafinovaným konzumním myšlením. Jak za komunismu, tak i dnes je paraklétos pomocníkem ohrožené církve a má moc ji zachovat a připravit na setkání s Ženichem Kristem.

- Dal sílu Petrovi, aby s odvahou mluvil před sanhedrinem (Sk 4,8 dále).
- Uschopnil mladý jeruzalémský sbor, aby s odvahou mluvili slovo Boží (Sk 4,31).
- Způsobil, že apoštolové přijímali pronásledování pro Ježíše s radostí (Sk 5,41 srov. Ga 5,22n).
- Pomáhal apoštolům, aby církev chránili před falešným evangeliem (2K 11,2-4; 2Tm 3,16n).
- Církev bez parakléta je církev bez Boha, lidská poražená instituce.

Nedej, Pane Ježíši, abychom se Ti v pýše vzdálili a minuli příležitost k pokání. Neodvrhni nás od své tváře, Ducha svatého nám neber. (Ž 51,13).

Příloha č. 3**Jak chápat a rozumět Duchu svatého v církvi?.**

Pochopit práci, stejně tak i působení Ducha svatého v církvi, jako i v osobním životě, je možné jedině na základě porovnávání slova Božího, tedy písma svatého. Rovněž porozumět písmu svatému je možné jen na základě odkrývání Duchem svatým..

Pokud se jedna o působení Ducha svatého v církvi, jak já to vidím, veškerá práce vykonávána v církvi má být skrze působení Ducha svatého. Církev, bez Ducha svatého, je jako řeka bez vody, jako země bez slunce a vláhy. Myslím si, že slovo působí, působení je poněkud výrokem málo dostačující na tak velké a můžeme říct veškeré Boží dílo, Boží činnost, která se děje na této zemi, samozřejmě je to skrze Ducha svatého. Nyní prostě zde na této zemi, je doba Ducha svatého. Duch svatý z historického hlediska je zde na zemi od doby, Kdy Bůh poslal podle zaslíbení slov Pana Jíše a je mu svěřeno veškeré Boží dílo zde konané

V čem vidíš význam názvu Ducha sv. jako Paraklétos (Utěšitel) ve svém životě?

Ve svém životě Paraklétos tedy utěšitel. Chtěl bych dříve, než se k tomu dostanu, poukázat na Důležité aspekty tohoto textu, neboť jsou na sebe navázaná a zavislá. V patnáctém verši říká, kdo mne miluje, příkazní mé ostříhá, jinými slovy Slova má bude zachovat. Nato Pán říká a já prositi budu Otce a jiného parakletos dá vám. Pak dále říká: ***Neopustímť vás sirotků, přijduť k vám.*** Á já tomu rozumím, tak, že Ježíš nemyslel tím, když řekl, přejdu k vám opět. Je to logické, že nemyslel svůj druhý příchod na zem.

Slovo Paraklétos, domnívám se, i když řecký neumím, že znamená všechny klády. pro mé (naše) potěšení, povzbuzení, zastání se, pomocí v nouzi, duchovně, tělesné, i hmotné pomocí. Znamená to, že nás vysvobozuje z každé úzkosti a každého nebezpečí. Myslím si, to je studna plná vody, která se nikdy nevyčerpá. A toto všechno obsahuje Duch svatý, kterého jak Pán Ježíš jak zaslíbil, ještě před svým ukřižováním, tak to o Letnicích naplnil a ne jen to, jsem Bohu velmi vděčen, že i já jsem nehodný, ale když jsem se stal Božím dítětem, mohl Letnice prožít. Mohl jsem pít ze stejného pramene, jako těch 120 o Letnicích ve vrchní místnosti. Stejnak tak nějak pila žena v Samaří, u studních Jakobových: ***Jan 4:13 Odpověděl Ježíš a řekl jí: Každý, kdož pije vodu tuto, žízniti bude opět.***

SUMMARY

Duch Svatý jako Paraklétos. Prakticko-teologický výklad The Holy Spirit as The Paraklétos. Practical – Theological Explanation

Milan LIBA

The submitted master thesis named by "The Holy Spirit as Paraklétos. Practical-Theological Explanation" is drawn up as a practical-theological theme and is divided into six chapters. The theme of this work is based on the John Evangelist, according to which Jesus Christ promised His disciples another Comforter (Paraklétos, Paraclete) after his leaving into the heaven. The aim of the work was to reflect the title of the Holy Spirit according to the Holy Scripture and it brings closer its importance for the practical work of the Church.

First, this master thesis reflects the importance of the Holy Spirit for today's Church. The second chapter reflects an understanding of the Holy Spirit in the Old Testament, especially the concepts: the Spirit of God, the Holy Spirit, *rûah* and its meaning for the people of Israel. The theme: the Holy Spirit in the New Testament (Chapter 3) presents a wider context of the problem. It brings closer the concept of *pneuma* in the preaching of John the Baptist and Jesus Christ, furthermore the understanding of all Gospels, the Acts of the Apostles and letters of Apostle Paul.

The work further reflects titles, symbols and activity of the Holy Spirit (Chapter 4). It pursues enough the name of the Holy Spirit as Paraklétos (Chapter 5), who is being named as Counselor, Deputy, Comforter, Helper, Spirit of Truth, Teacher and Mediator. The sixth chapter presents the most important part of this work, which reflects a practical-theological interpretation of the Paraklétos coming out of the previous chapters. At the end there are summarized main thoughts of the submitted research.

The main contribution of this work seems to be practical comprehension in understanding of the Holy Spirit as Paraklétos in the life of believers and individual Christian. Further, the work reflects the importance of the baptism of the Holy Spirit today, its manifestations in the practical activities of the Church as are the gifts and fruits of the Holy Spirit.